

ΑΚΤΙΝΕΣ

ΟΡΓΑΝΟΝ ΤΗΣ «ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΕΝΩΣΕΩΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΩΝ»

ΕΤΟΣ ΙΕ΄.

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 1952

ΑΡΙΘ. 124

Η ΔΙΕΘΝΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ

Αἱ «Ἀκτῖνες» αἰσθάνονται μεγάλην χαρὰν δημοσιεύουσαι τὸ δεύτερον κατὰ σειράν μῆνυμα τῆς πρώην Βασιλείσης καὶ νῦν Προγκηπίσης Βιλεμίνης τῆς Ὀλλανδίας κατόπιν τοῦ δημοσιευθέντος εἰς τὸ τεῦχος Ἰανουαρίου 1952 μηνύματος ὑπὸ τὸν τίτλον «Ὁ Χριστὸς αὐτὸς ὁ μέγας ἄγνωστος».

Τὴν φορὰν αὐτὴν ἡ Προγκηπίσα Βιλεμίνη ἀπευθύνεται πρὸς τοὺς νέους καὶ τὸ μῆνυμά τῆς φέρει τὸν τίτλον «Ἡ ἰδέα περὶ Διεθνoῦς Συνεργασίας». Ἐπειδὴ κάθε λέξις τοῦ μηνύματος αὐτοῦ εἶναι βαρυσήμαντος, ἐνομίσαμεν ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἀρκεσθῶμεν εἰς μίαν ἀπόδοσιν τοῦ κειμένου ὅσονδήποτε ἐμπεριστατωμένην ἀλλὰ νὰ παραθέσωμεν τὸ κείμενον τοῦ μηνύματος εἰς τοὺς ἀναγνώστας τῶν Ἀκτῖνων ἐν πιστῇ μεταφράσει ἢ ὅποια ἔχει ὡς ἀκολούθως:

Νέοι ὄλον τοῦ κόσμου ἡ ἐρώτησις: «Ποιὸς εἶναι ὁ σκοπὸς τῆς ζωῆς σήμερον;» ἔχει ἀποβῆ κοινὴ εἰς ὄλους.

Ὁ φόβος, ἡ ἀποθάρρυνσις, ἡ ἡτιτοπάθεια, ἡ ἠδιαφορία, μὲ ἄλλους λόγους ἓνα αἰσθημα ἀπελπισίας ὀρθώνεται πρὸ τῶν ἀνθρώπων ὡς τεῖχος, πὸν ἐμποδίζει κάθε ἐλπίδα δι' ἓνα καλύτερον μέλλον καὶ ἐπιβαρύνει ἐξαιρετικῶς τὰς σημερινὰς δυσκόλους συνθήκας.

Δυστυχισμένη κόσμε, πὸν ἡ ψυχικὴ αὐτῆ ἀρρώστια σὲ ἔκαμε νὰ κλείνης τὰ μάτια πρὸ τῆς Ὑπερίτης Ἠγεσίας καὶ τῆς Δυνάμεως ἢ ὅποια μᾶς προσφέρεται τὴν ὄραν αὐτὴν τῆς μεγάλης ἀνάγκης, παρ'

ὄλους τοὺς ἐνδοιασμοὺς πὸν ἐγείρονται!

Στρέψε τὴν ψυχὴν σου εἰς τὸν Θεόν. Ἡ ἐὰν ἐλησμόνησες ἢ δὲν ἐδιδάχθης ποτὲ νὰ προσεύχῃσαι, τότε μᾶθε τώρα νὰ ζητῆς ἀπὸ Ἐκεῖνον νὰ σὲ ἐλευθερώσῃ ἀπὸ τὴν ἐσφαλμένην αὐτὴν ἀντιμετώπισιν τῶν πραγμάτων, καὶ νὰ σὲ φωτίσῃ νὰ ἐννοήσῃς ποῖα πραγματικότης καὶ ποῖα ἀόρατος καθοδήγησις κρύπτεται πίσω ἀπὸ τὸν ὄρατὸν τοῦτον κόσμον.

Ὑπάρχει Ἐνας, δυνατώτερος ἀπὸ ὄλας μαζὺ τὰς δυνάμεις τοῦ δλέθρου, πὸν μᾶς παραλύουν σήμερον. Ἐνας πὸν ἐσταυρώθη πρὸς χάριν σας. Ἐνας ὁ ὁποῖος ἀνέστη καὶ ὁποῖος ζῆ μεταξὺ σας.

Εἶναι ὁ Ἰησοῦς Χριστός, ὁ ὁποῖος ἐπιθυμεῖ εἰς κάθε στιγμήν νὰ σᾶς κάμῃ καινούργιους ἀνθρώπους. Καὶ ἐὰν ἀκόμη ἡ ζωὴ ἀποβῆ δυσκολωτέρα καὶ πλέον περιπλοκος, ἐκεῖνος θὰ σᾶς ὀδηγήσῃ εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ σκοποῦ τῆς ζωῆς σας διότι εἶναι ὁ ἴδιος ἡ ΖΩΗ. Τότε θὰ ἡμπορέσετε νὰ ὑπερικήσετε τὸν θάνατον καὶ τὴν ἀπελπισίαν, καὶ κάτω ἀπὸ τὴν Ὑπερίτην Ἠγεσίαν τοῦ Χριστοῦ ἠνωμένοι μὲ ἀδελφικὴν ὁμόνοιαν, θὰ θέσετε, μέσα ἀπὸ τὰ εἰρήπια τοῦ σημερινοῦ κόσμου, τὰ θεμέλια μιᾶς νέας δημιουργίας εἰς τὸν κόσμον, ἢ ὅποια θὰ στηρίζεται ἐπὶ τῆς ἀμοιβαίας κατανοήσεως καὶ ἀγάπης μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν ἐθνῶν.

Ἡ διάσπασις, ἥτις παρατηρεῖται εἰς τὴν κοινωνίαν καὶ ἡ μεγάλη ἔντασις εἰς τὰς σχέσεις τῶν ἀνθρώπων ἀποτελοῦν

πλέον αντικείμενον τῆς καθημερινῆς σας πείρας.

Καί τοῦτο συμβαίνει διότι ἐχάθησαν σήμερον ἀπὸ τὸν κόσμον ἡ ἀγάπη, ἡ ἐνότις καὶ ἡ κατανόησις τῶν ἀναγκῶν τοῦ ἄλλου, καὶ κυρίως ὁ σεβασμὸς τῆς προσωπικότητος ἑνὸς ἐκάστου.

Ἄς εἶναι λοιπὸν αὐτὸ τὸ σύνθημά σας διὰ τὸ μέλλον: «Ἀγάπη, συμπάθεια καὶ ἀμοιβαία βοήθεια εἰς τὴν ἀνάγκην».

Ὁ Χριστὸς σᾶς προσφέρει ἀπεριορίστους εὐκαιρίας, αἱ ὁποῖαι ἔμπορῶν νὰ χρησιμοποιηθῶν ὡς οἰκοδομικὸν ὑλικὸν διὰ τὰ νέα αὐτὰ θεμέλια. Σκεφθῆτε μόνον τὰς πολλὰς εὐκαιρίας ἐπικοινωνίας πὸν προσφέρονται σήμερον: ἡ ἐπίσκεψις τοῦ ἑνὸς εἰς τὴν χώραν τοῦ ἄλλου, τὰ ταξείδια, ἡ φιλοξενία πὸν προσφέρεται καὶ γίνεται δεκτὴ παντοῦ. Εἰς τὰς διεθνεῖς κατασκηνώσεις, καὶ διὰ μέσου ποικίλης ἐργασίας, ἡ ὅποια γίνεται κατὰ τὸ διάστημα τῶν διακοπῶν σας, σᾶς δίδεται ἡ εὐκαιρία νὰ συναντᾶσθε μεταξὺ σας διὰ νὰ φανερώσετε τὴν πίστιν σας ἀμέσως ἢ ἐμμέσως καὶ νὰ καταστήσετε καὶ ἄλλους κοινωνοὺς τῆς πείρας τῆς θρησκευτικῆς σας ζωῆς.

Χρησιμοποιήσετε ΤΩΡΑ ὅλας τὰς εὐκαιρίας πὸν σᾶς παρουσιάζονται διὰ νὰ θῆσετε τὰ θεμέλια ἑνὸς καλυτέρου μέλλοντος ὀραματιζόμενοι τὸ μέλλον αὐτὸ διαρκῶς.

Ἐντείνετε τὰς δυνάμεις σας ὅσον ἔμπορεῖτε διὰ νὰ δημιουργήσετε μίαν ἀτμόσφαιραν ἀδελφωσύνης, ὅπου ἡ εἰρήνη ἢ πηγάζουσα ἐκ τῆς ἀμοιβαίας ἀγάπης, ἢ πηγάζουσα κατ' εὐθείαν ἐκ τοῦ Χριστοῦ, ἢ μόνη εἰρήνη ἐπὶ τῆς ὁποίας ἔμπορεῖτε ἀσφαλῶς νὰ κρίσετε, θὰ εὐδοκίμησῃ.

Ὅταν ὅλα τριγύρω σας εἶναι κατάμαυρα, εἰς μίαν ἀνθρωπότητα ἡ ὅποια κραυγάζει ζητοῦσα ἓνα θεόν, σεῖς γίνεσθε, οὕτως εἰπεῖν, τὸ χέρι τοῦ Χριστοῦ τὸ ὁποῖον ἐκτείνεται διὰ νὰ σώσῃ τὸν κόσμον.

Τότε ἔμπορεῖτε νὰ δείξετε εἰς τὴν ἀνθρωπότητα τὰ θεμέλια μιᾶς νέας δημιουργίας εἰς τὸν κόσμον, ἐπὶ τῆς ὁποίας θὰ ἔμπορῃ νὰ ἀρχίσῃ νὰ οἰκοδομῇ τὰ διάφορα κοινωνικὰ οἰκοδομήματα.

Εἰς αὐτὴν τὴν ἐργασίαν σᾶς καλεῖ τώ-

ρα ὁ Χριστὸς καὶ λέγει εἰς τὸν καθένα σας προσωπικῶς: «Ἐμπρός, ἀναλάβετε τὴν ὑπόθεσιν αὐτὴν. ΤΩΡΑ!».

Ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ φαντασθῇ τὴν δύναμιν, τὴν ὁποίαν ὁ Χριστὸς διὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἔχει εἰς τὴν διάθεσίν Του, τὴν ὁποίαν ἔμπορεῖ νὰ συγκεντρώσῃ διὰ νὰ ἐξαγάγῃ τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τὴν κρίσιν τῆς στιγμῆς καὶ τὴν ὁποίαν διαθέτει εἰς οἰονόηποτε τὴν ἐκζητήσῃ μὲ πίστιν.

Ἐκεῖνοι πὸν γνωρίζουν ὅτι ἔγιναν δεκτοὶ ὡς συνεργάται Του εἰς τὸ ἔργον τῆς σωτηρίας αἰσθάνονται ἀνεκδιήγητον χαρὰν.

Ἄλλὰ τώρα θὰ σᾶς πῶ, πῶς ὁ Χριστὸς ἀντιλαμβάνεται τὴν συνεργασίαν σας μὲ Ἐκεῖνον καὶ μεταξὺ σας. Ἴδου οἱ ἱδιοὶ του οἱ λόγοι, ὅπως μᾶς τοὺς διεισήρσεν ὁ εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης. Προσαυθήσατε ν' ἀντιληφθῆτε τὴν ἔννοιάν των εἰς τὴν ἀπλότητα καὶ τὴν ἀλήθειάν των καὶ μὴ μεταβάλετε οὔτε μίαν συλλαβὴν:

»Καθὼς ἠγάπησέ με ὁ πατὴρ καὶ γὰρ ἠγάπησα ὑμᾶς· μέναιτε ἐν τῇ ἀγάπῃ τῇ ἐμῇ...

»Ἐὰν τὰς ἐντολάς μου τηρήσητε, μενεῖτε ἐν τῇ ἀγάπῃ μου...

»Αὕτη ἐστὶν ἡ ἐντολὴ ἡ ἐμὴ ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους καθὼς ἠγάπησα ὑμᾶς...

»Οὐχ' ὑμεῖς μὲ ἐξελέξασθε, ἀλλ' ἐγὼ ἐξελεξάμην ὑμᾶς, καὶ ἔθηκα ὑμᾶς ἵνα ὑμεῖς ὑπάγητε καὶ καρπὸν φέρητε καὶ ὁ καρπὸς ὑμῶν μένη, ἵνα ὅ,τι ἂν αἰτήσητε τὸν πατέρα ἐν τῷ ὀνόματί μου δῶ ὑμῖν.

Ταῦτα ἐντέλλομαι ὑμῖν, ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους».

Ἰωάν. ιε' 9, 10, 12, 16, 17

Ἐδῶ βλέπετε ἐμπρός σας τὰς βασικὰς ἀρχὰς μιᾶς κοινότητος λειτουργούσης κατὰ τὸν πλέον τέλειον τρόπον, μὲ ἀπεριορίστους εὐκαιρίας ἐπεκτάσεως καθολικῆς, τὸ ὁποῖον σημαίνει εἰς τοὺς καιροὺς μας παγκόσμιον συνεργασίαν καὶ στενωτέραν ἐπαφὴν μεταξὺ σας εἰς τὴν ἐργασίαν τὴν ὁποίαν ἤδη ἀρχίσατε καὶ ἡ ὁποία στηρίζεται καὶ καθοδηγεῖται ἀπὸ ΕΚΕΙΝΟΝ.

Εἰς τὸ Ἐθαγγέλιον, ὁ Χριστὸς τονίζει ἐπανειλημένως τὴν σχέσιν Του πρὸς ἡμᾶς καὶ τὴν σχέσιν μας πρὸς Ἐκεῖνον. Ἄ-

κοῦστε τί λέγει πρὸς τὴν Μαρίαν τὴν Μαγδαληνήν, ὅταν ἐφανερώθη ἐμπρὸς τῆς τὸ πρῶτὸ τῆς Ἀναστάσεως: «Πορεύου πρὸς τοὺς ἀδελφούς μου καὶ εἰπέ αὐτοῖς· ἀναβαίνω πρὸς τὸν πατέρα μου καὶ πατέρα ὑμῶν, καὶ Θεὸν μου καὶ Θεὸν ὑμῶν».

Εἶναι λοιπὸν ὁ Ἀδελφός μας, μὲ ὄλην τὴν οἰκειότητα, ἀνακοινωνικότητα καὶ αἰσθημα ἀγάπης ποὺ χαρακτηρίζουν τὸν στενὸν αὐτὸν δεσμόν. Μὴν εἰπῆτε, ὅτι, αὐτὸ εἶναι τόσον ὑπέροχον ὥστε νὰ εἶναι ἀπίστευτον.

Κυριαρχήσατε ἐπὶ κάθε εἶδους ἀμβολίας, ἢ ὅποια σὰς ἐμποδίζει νὰ τὸ πιστεύσετε κατὰ γράμμα ὅπως ἀκριβῶς Ἐκεῖνος τὸ ἐννοεῖ.

Κατανοήσατε τὴν ἀλήθειαν αὐτὴν εἰς τὸ βάθος τῆς καρδίας σας.

Ἐκεῖνος, ὁ Ἀδελφός καὶ Θεός σας, σὰς ὁδηγεῖ πρὸς τὸν Θεὸν Του καὶ Θεόν σας. Σὰς ὁδηγεῖ ὄχι μόνον, ὅταν φθάσετε εἰς τὴν πύλην τοῦ ἰάφου, σὰς ὁδηγεῖ πάντοτε, σὰς ὁδηγεῖ ΤΩΡΑ.

* * *

Καὶ αὐτὰ διὰ τὴν νέαν γενεάν. Ἴδον

τώρα μερικοὶ λόγοι ποὺ ἀπευθύνονται πρὸς τοὺς μεγαλυτέρους καὶ τὰς χριστιανικὰς ἐκκλησίας γενικῶς:

Ἡ σημερινὴ πνευματικὴ κρίσις δημιουργεῖ εὐθύνas καὶ διὰ σὰς. Ὁ προορισμός σας δὲν εἶναι νὰ παραμείνετε ἄλλοι θεαταί.

Παλαιότερα γενεὰ καὶ ἐκκλησία ὅλου τοῦ κόσμου, σὰς ἀπευθύνω ἐκκλησίαν νὰ στηρίξετε καὶ βοηθήσετε μὲ ὄλην σας τὴν καρδίαν τοὺς νέους, διὰ νὰ ἐκκληρώσουν τὴν ἀποστολὴν διὰ τὴν ὁποίαν ὁ Χριστὸς τοὺς καλεῖ, ἀπὸ τοῦ ἀπλουσιτέρου μέχρι τοῦ δυσχερεσιτέρου σημείου τῆς. Συνεργασθῆτε μὲ ἱερὸν ἐνθουσιασμόν ἕκαστος μὲ τὸν τρόπον του.

Νέοι καὶ γενεαὶ ἔρχονται καὶ παρέρχονται, καὶ κάθε γενεὰ ἔχει τὴν ἰδικήν της ἀποστολὴν νὰ ἐκτελέσῃ, ἀποστολὴν ἢ ὅποια προέρχεται ἀπὸ τὸν Θεόν. Ἰδικόν σας εἶναι τὸ ἔργον νὰ γίνετε ὁ συνδυετικὸς κρῖκος τοῦ παλαιοῦ μὲ τὸν νέον κόσμον, τὸν κόσμον ποὺ θὰ κτισθῇ ἐπὶ τῆς ἀγάπης, τῆς φιλίας καὶ τῆς εἰρήνης ποὺ πηγάζουν ἀπὸ τὴν ἀδελφικὴν ἀγάπην ποὺ ζητεῖ ὁ Χριστός.

ΝΕΙΟΤΗ ΔΙΠΛΗ

Μοῦκαμες τὴν καρδίαν ἀπλῆ κι' ἀκόμα πιὸ πολὺ:

νειότη μοῦ χάρισε Χριστέ, νειότη ποῦναι διπλῆ.

Ἡ μιὰ θὰ φύγῃ σὰν πουλὶ ποὺ τ'ὄδιωξαν τὰ χιόνια
κι' ἡ ἄλλη ἀπαλὴ φωτοσυρμὴ θὰ τραγουδάῃ αἰώνια.

ΚΑΓΩ ΕΝ ΥΜΙΝ

Κύριε ἡ πηγὴ, Κύριε ἡ χαρὰ, Κύριε τὸ φῶς τοῦ κόσμου
Κύριε τιμὴ ποὺ μοῦκαμες νὰ κατοικῆς ἐντός μου'

δροσιὰ στὰ φυλλοκάρδια μου νὰ ρέῃ ἡ γλυκιὰ φωνὴ Σου,
κι' ἐδῶ στὴ γῆ τὴν ὁμορφιά νὰ ζῶ τοῦ Παραδείσου.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΜΕΤΑΠΟΛΕΜΙΚΗΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΝ ΚΙΝΗΣΙΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΔΥΤΙΚΗΝ ΓΕΡΜΑΝΙΑΝ

Αί «Ακτίνες», οι οποίες παρακολουθούν με μεγάλη προσοχή κάθε προσπάθεια που τείνει να δώση στις ημέρας μας έναν ζωντανό, εφηρμοσμένο και συγχρονισμένο Χριστιανισμό, και που ἀφ' ἐτέρου ἐπιθυμοῦν να φέρουν τούς ἀναγνώστες τους σέ σιωνίτικη ἐπαφή με παράλληλες κινήσεις ἄλλων χωρῶν, δημοσιεύουν σήμερα τὸ ἀκόλουθο ἄρθρον, πού γράφηκε εἰδικά γιά τίς «Ακτίνες», και πού κάμνει λόγο γιά τίς ἀγνωστες μέχρι σιγμῆς στή χώρα μας πνευματικές ἐξελίξεις στή μεταπολεμική Γερμανία.

Ἡ εὐχή μας εἶναι, ὅπως ἡ ζωντανή αὐτή χριστιανική ἀναγέννησις περιλάβη ὅλους τούς Γερμανούς, σάν ἐμπρακτική μετάνοια γιά ἓνα λυπηρὸ παρελθόν και σάν μιὰ λαμπρὴ ὑπόσχεσι γιά ἓνα καλύτερο, χριστιανικὸ, μέλλον.

Ἡ ἄνοιξις τοῦ 1945 ἔφερε στὸν γερμανικὸ λαὸ καὶ στὸ γερμανικὸ κράτος μιὰ καταστροφὴ καὶ μιὰ ἥττα ἀνευ προηγουμένων, τέτοια πού ἀπὸ αἰῶνες εἶχε νὰ παρουσιάσῃ ἡ γερμανικὴ ἱστορία. Ὁλόκληρη ἡ ἐπικράτεια κατέχεται ἀπὸ τὰ νικηφόρα στρατεύματα ἐκ Δύσεως καὶ ἐξ Ἀνατολῶν. Τὸ μεγαλύτερο μέρος τῶν γερμανικῶν πόλεων ἔχει φοβερὰ καταστραφῆ ἀπὸ τίς ἀεροπορικὰς ἐπιδρομὰς, καὶ ἑκατομμύρια ἄνθρωποι ἔχουν ἀναγκασθῆ νὰ ζητήσουν ἄσυλο στίς μικρὰς πόλεις καὶ στὰ χωριά. Κατὰ ἓνα μέγιστο μέρος ἔχουν ἐπίσης καταστραφῆ οἱ ἐγκαταστάσεις τῆς βιομηχανίας καὶ τοῦ ἐμπορίου, ὅ,τι δὲ ἔχει ἀπομείνει ἀπὸ αὐτὰ σὲ μηχανήματα καὶ σὲ εἶδη, μεταφέρθηκε, μετὰ τὴν κατοχὴ, σ' ἄλλες χώρες. Δρόμοι, ὁδικὰ καὶ σιδηροδρομικὰ δίκτυα καὶ γέφυρες ἔχουν ὑποστῆ τέτοιαις καταστροφὰς, ὥστε δὲν μπορεῖ καν νὰ γίνῃ σοβαρὸς λόγος γιά συγκοινωνίας. Ἄς προσθέσωμε ἀκόμη τὴν τραγικὴν κατάστασι πού δημιουργήθηκε ὅταν, μέσα σὲ ἐλάχιστο χρονικὸ διάστημα ἀποφασίστηκε καὶ ἐκτελέσθηκε ὁ χωρισμὸς τοῦ 25% τοῦ γερμανικοῦ ἐδάφους, ἐκείνου δηλαδὴ πού εὐρίσκετο ἀνατολικά τῶν ποταμῶν Oder καὶ Neisse, ἀπὸ τὴν γερμανικὴν κρατικὴν διοίκησι, με ἀποτέλεσμα νὰ ἐκδιωχθοῦν ἀπὸ τὸν τόπο τους καὶ νὰ ἐξαναγκασθοῦν νὰ ἐγκαταλείψουν τὰ σπίτια τους γύρω στὰ 12.000.000 ἄνθρωποι. Φόβος, πόνος, ἀπελπίσια καὶ ἀγωνία ἦσαν τὰ κύρια χαρακτηριστικὰ ἐκείνης τῆς ἐποχῆς. Ἀκόμη, μαζί με τίς καθημερινὰς ἀνησυχίας καὶ ἀνάγκες, ὁ γερμανικὸς λαὸς αἰσθανόταν καὶ ντροπὴ γιά ὅσα ἀπάνθρωπα ἡ κυβερνήσις του εἶχε διαπράξει κατὰ τὸ παρελθόν, καὶ δὲν ἤξευρε τί τοῦ ἐπεφύλασσε τὸ μέλλον.

Αὐτὴ ἦταν ἡ κατάστασις, σὲ ἀδρότατες γραμμές, πού ἐκαλεῖτο νὰ ἀντιμετώπισῃ ἡ Εὐαγγελικὴ Ἐκκλησία τῆς Γερμανίας, καὶ γιά τὴν θεραπεία τῆς ὁποίας

ἔπρεπε νὰ ἐργασθοῦν ὅλοι οἱ συνειδητοὶ Χριστιανοὶ πού εἶχαν ἀπομείνει μετὰ τούς χιτλερικοὺς διωγμούς, τόσο οἱ κληρικοὶ ὅσο καὶ οἱ λαϊκοὶ ἐκεῖνοι πού ἠσθάνοντο στὴν ψυχὴ τους τὸ πνεῦμα τῆς εὐθύνης.

ΤΟ ΕΡΓΟΝ ΑΛΛΗΛΟΒΟΗΘΕΙΑΣ ΤΗΣ ΓΕΡΜΑΝΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

Εἶναι φυσικὸ, ὅτι ἐμπρὸς στίς ἐπείγουσας ἀνάγκες τοῦ λαοῦ, τὸ μεγαλύτερο μέρος τῶν προσπαθειῶν τῆς Ἐκκλησίας ἔπρεπε κατὰ πρῶτον λόγον νὰ στραφῆ στὴ θεραπεία τῶν ὕλικῶν ἀναγκῶν τῆς καθημερινῆς ζωῆς. Σὲ διάστημα ἐλαχίστων ἡμερῶν δημιουργήθηκε τὸ «Ἔργον ἀλληλοβοηθείας τῆς Εὐαγγελικῆς Ἐκκλησίας τῆς Γερμανίας», με σκοπὸ νὰ ἀπαλύνῃ κάπως, χρησιμοποιώντας τὴν ξένη καὶ τὴν ἐγχώριον βοήθεια, τίς οὐράτιαις ἀνάγκες πού εἶχαν δημιουργηθῆ καὶ πού εἶχαν φέρει τὸ λαὸ σὲ ἀδιέξοδο. Μέσα στούς σιδηροδρομικοὺς σταθμούς, μέσα σὲ παράγκες καὶ σὲ προχειρότατους καταυλισμούς, μέσα στίς κατοικίας τῆς μιζέριας, τῆς ἀρρώστειας καὶ τοῦ θανάτου, ἀνέλαβε τὸ «Ἔργον τῆς Ἀλληλοβοηθείας, μαζί με τὸν Ἐρυθρὸ Σταυρὸ καὶ μαζί με τὴν καθολικὴν ὄργανωσι «Caritas» τὴν φροντίδα γιά τίς ἀτέλειωτες μάζες τῶν ἐκατομμυρίων προσφύγων πού εἶχαν βρεθῆ, ἀπὸ τὴ μιὰ μέρα στὴν ἄλλη, μέσα στὴν πιὸ μαύρην δυστυχία. Ἡ πρωτίστη φροντίδα ἦταν νὰ προφυλαχθοῦν ἀπὸ τὸν ἐκ πείνης θάνατο οἱ ἀναρίθμητες περιπτώσεις τῶν πεινῶντων, νὰ παρασχεθῆ σ' αὐτοὺς τροφὴ με ὅ,τι ἦταν δυνατὸν νὰ συγκεντρωθῆ ἀπὸ τίς προσφορὰς τῶν γερμανῶν ἀγροτῶν, ὅπως ἐπίσης καὶ ἀπὸ τίς παροχὰς βοηθείας τοῦ ἐξωτερικοῦ, ἰδίως ἐκ μέρους τῶν Ἀμερικανῶν, τῶν Ἑλβετῶν καὶ τῶν Σουηδῶν. Οἱ ἀμέσως ἐπόμενες προσπάθειες τοῦ Ἔργου Ἀλληλοβοηθείας συγκεντρώθηκαν στὴν ἐξέυρεσι ἐπενδύσεως, ὑποδύσεως,

στοιχειωδεστάτης επιπλώσεως και εις τὸ νὰ κάμη τὰ πρῶτα βήματα πρὸς κάποια λύσι τῆς πιεστικῆς ἀνάγκης ἐξευρέσεως στέγης. Χήρες γυναῖκες, ἀπορφανισμένα παιδιά στὴν τρυφερώτερή τους ἡλικία, συμμαζεύθησαν ἀπὸ τοὺς δρόμους και ὀδηγήθησαν σὲ νοσοκομεία καὶ σὲ εἰδικὰ καθιδρύματα. Στὶς φτωχογειτονιῆς ἐγκαθιδρύθησαν εἰδικῆς ἐκκλησιαστικῆς ὑπηρεσίης γιὰ τὴν σύντονη ψυχικὴ τροφοδοσία τοῦ κόσμου, μὲ λειτουργίης, ἐξομολόγησι και παντοειδῆ πνευματικὴ συμπαράστασι στὰ προβλήματά τους. Ἐν συντομίᾳ, ἔγινε ὅ,τι καλύτερο ἦταν δυνατόν νὰ γίνη, ὥστε νὰ ξαναγίνουν πραγματικότης οἱ ὑποθήκες ἐκεῖνες τοῦ Κυρίου ποῦ περιέχονται στὸ 25ον κεφάλαιον τοῦ κατὰ Ματθ. Εὐαγγελίου. Ὁ γερμανικὸς λαὸς ξαναθυμᾶται και σήμερα ἀκόμη μὲ βαθεῖα εὐγνωμοσύνη τὴν βοήθεια ποῦ τοῦ παρεσχέθη ἀπὸ τοὺς χριστιανοὺς ἄλλοι τοῦ κόσμου. Πολλῆς ἐνορίας, ὄχι μόνον τῆς Ἀμερικῆς, τοῦ Καναδά, τῆς Νοτίου Ἀφρικῆς και τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς, ἀλλὰ ἐπίσης και ἀπὸ τὶς μέχρι πρό τινος ἐχθρικές εὐρωπαϊκῆς χώρες προσέφεραν ὑπέροχα ἔργα ἀγάπης, τὰ ὁποῖα, διὰ τῶν ὀργάνων και τῶν διακλαδώσεων τοῦ Ἔργου Ἀλληλοβοηθείας, ἔφθασαν ἔξω τοὺς δυστυχισμένους και τοὺς πάσχοντας.

Ἐν συνεχείᾳ, τὸ Ἔργον Ἀλληλοβοηθείας ἀπασχολήθηκε, μὲ τὸ κτίσιμον νέων κατοικιῶν, μὲ τὴν προστασία τῶν προσφυγοπαίδων και μὲ τὰ προβλήματα ἐκείνων ποῦ σὰν μόνη διέξοδος ἀπὸ τὴν δυστυχία τοὺς ἔβλεπαν τὴν μετανάστευσι πρὸς ξένες χώρες.

ΟΙ ΒΑΘΥΤΕΡΕΣ ΑΦΟΡΜΕΣ ΤΗΣ ΔΥΣΤΥΧΙΑΣ

Πρέπει ὁμως νὰ τονισθῆ τὸ σπουδαιότατος γεγονὸς, ὅτι οἱ τεράστιες ὑλικῆς ἀνάγκες και ἡ προσπάθεια θεραπείας τοὺς δὲν ἐκάλυψαν ποτέ τὴν σοβαρότητα και τὴν σπουδαιότητα τοῦ ἐρωτήματος τοῦ ποιῆς ἦσαν οἱ ἐμπράγματες ἀφορμῆς αὐτῆς τῆς πλήρους και τελείας ἐκμηδενίσεως τῶσον τοῦ κράτους ὅσον και τῆς οἰκονομίας. Ἀπ' ἐναντίας. Ὅσον περισσότερο καιρὸ ἀφιέρωνε κανεὶς στὴ μελέτη, ὅσον περισσότερο ἀπεμακρύνετο χρονικῶς ἀπὸ τὴν καταστροφή, τόσο περισσότερο ρίζωνε ἡ πεποίθησις ὅτι μόνον ἕνας ριζικὸς καινοῦργος τρόπος τοῦ σκέπτεσθαι και μιὰ μεταβολὴ στὴν πνευματικὴ θεμελίωσι, θὰ ἦσαν σὲ θέσι ν' ἀνοίξουν στὸν γερμανικὸ λαὸ ἕναν καλὸ δρόμον διὰ τὸ μέλλον. Ἔτσι οἱ πῖστοι Χριστιανοὶ στὴν Γερμανία, στὴν ἀρχὴ κάπως ἀργά, ἐπιφυλακτικὰ και ἀβέβαια, ἀλλὰ μὲ τὴν πάροδο τοῦ χρόνου ὄλο και μὲ περισσότερη σταθερότητα, ἀνέλαβαν νὰ δώσουν ἀπάντησι στὸ ἐρῶντα αὐτὸ

και ἤρχισαν νὰ τὸ ἐξετάζουσαν ἐνώπιον τῆς ἰδικῆς τῶν συνειδήσεως και τῆς ζωῆς τῶν. Ἔτσι, μὲ τὴν πάροδο τοῦ χρόνου, ἀπὸ αὐτῆς τῆς ἀπλῆς σκέψεως, δημιουργήθηκε ἡ κίνησις τῶν εὐαγγελικῶν Χριστιανῶν στὴν Γερμανία, ἡ ὁποία ἔχει σήμερα μύριες ὄσες και ποικίλες ἐκδηλώσεις.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΕΣ ΑΚΑΔΗΜΙΕΣ

Τὸ ἐρώτημα, ποῦ εἶχε τεθῆ και ποῦ ἀφοροῦσε τὶς πνευματικῆς ἀφορμῆς τῆς γερμανικῆς καταστροφῆς, προεκάλεσε τὴν ἕδρουσι τῶν Εὐαγγελικῶν Ἀκαδημιῶν. Αὐτῆς οἱ Ἀκαδημίης δὲν ἐργάζονται μόνον μέσα στὴν Ὀμόσπονδος Γερμανικῆς Δημοκρατίας, ἀλλὰ ἐπίσης και μέσα στὴ Ρωσικῆς ζώνης τῆς Γερμανίας, τὴν κατεχομένη ἀπὸ τὰ σοβιετικὰ στρατεύματα¹.

Φυσικὰ και γιὰ εὐνοήτους λόγους, ἡ μορφή τῆς ἐργασίας μέσα στὴν ρωσικῆς ζώνης κατοχῆς εἶναι διαφορετικὴ ἀπὸ τὴν μορφή τῆς ἐργασίας ποῦ συντελεῖται ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς Δυτικῆς Γερμανικῆς Ὀμοσπόδου Δημοκρατίας. Τὸ ἔργο τῶν Ἀκαδημιῶν αὐτῶν εἶναι νὰ θέσουν πάλι τὸν ἄνθρωπον, μέσα σ' ὄλο τὸ πλάτος τῆς ζωῆς του, κάτω ἀπὸ τὸ πνεῦμα τῆς εὐθύνης ποῦ ἔχει ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Προσπαθοῦν μὲ κάθε τρόπο νὰ καταστήσουν σαφῆς στοὺς Γερμανοὺς, ὅτι δὲν πρέπει νὰ ξεχωρίζουσαν τὸ ἐσωτερικὸ βασίλειον τῆς ψυχῆς και τῆς συνειδήσεως, ὅπου ἔρχεται κανεὶς σ' ἐπαθῆ μὲ τὸν Θεὸ, λαμβάνοντας ἀπὸ Αὐτὸν παρηγοριά και δύναμι, ἀπὸ τὴν ὑπόλοιπη σφαῖρα τῆς ζωῆς τους. Καὶ τοῦτο διότι ἔχει πλέον ἀπορριφθῆ ἡ παλιὰ νοοτροπία ὅτι ἡ πολιτικὴ, τὸ κράτος, ἡ κοσμικὴ ζωὴ, ἡ οἰκονομία, ἡ τεχνικὴ, ἡ ἐκπαίδευσις ἔχουν ἴδωσαν τοὺς δικούς τους ξεχωριστοὺς νόμους στοὺς ὁποίους και μόνον ὑπακούουσαν. Ἀπὸ τὸ σῶμα τῶν Εὐαγγελικῶν Ἀκαδημιῶν προβάλλει σήμερα ὁ Χριστιανισμὸς στὴ Γερμανία, ἀπαιτώντας πάλι τὴν ὑποταγῆ και τὴν ὑπακοή τοῦ ἀνθρώπου πρὸς αὐτὸν και στὰ ζητήματα τῆς δημοσίας ζωῆς, και στὰ ζητήματα τῆς ἐκπαίδευσως, και στὰ ζητήματα τῆς κοινωνικῆς ὀργανώσεως. Εἶναι συχνὸ φαινόμενον νὰ συναντῶνται μέλη τοῦ ἰδίου ἐπαγγέλματος σὲ συγκεντρώσεις ποῦ ὀργανώνουσαν οἱ Ἀκαδημίης αὐτῆς. Συναντῶνται, ἐπὶ παραδείγματι, ἰατροὶ, νομικοὶ, ἀγρότες, ἐργάται βιομηχανίας, δήμαρχοι, ἱερεῖς πρό-

1. Εὐαγγελικῆς Ἀκαδημίης ἔχουν ἱδρυθῆ σὲ ὄλες τὶς γερμανικῆς ἐπαρχίης, στὸ Bad Boll τῆς Βυρτεμβέργης, στὸ Hermannsburg κοντὰ στὸ Ἀννόβερο, στὸ Tutzing τῆς Βαυαρίας, στὸ Schloss Assenheim και Gunterhausen στὴν ἐπαρχία τοῦ Hesse, στὸ Herrenalb τοῦ Μέλανος Δρυμοῦ Βάδης, στὸ Ἀμβούργον, στὸ Hemer γιὰ τὴ μεγάλη βιομηχανικὴ περιοχὴ τοῦ Ρήνου και τῆς Βεσφαλίας, και ἐν τέλει στὶς πόλεις Wittenberg, Meissen, Gernrode και Ilseburg τῆς ρωσικῆς ζώνης κατοχῆς.

σφυγες, δάσκαλοι, συγγραφεῖς, καλλιτέχνη, φοιτηταί, τεχνικοί καὶ λοιποὶ ὑπάλληλοι ἀπὸ τὸ ἐμπόριο καὶ τὴν βιομηχανία, πρῶν στρατιωτικοί, ἄνδρες καὶ γυναῖκες ποῦ δουλεύουν στοὺς σιδηροδρόμους καὶ στὰ ταχυδρομεία. Ὅλους αὐτοὺς ἀπασχολοῦν φλέγοντα ζητήματα τῆς ἐπαγγελματικῆς τῶν ζωῆς, ὅλοι αὐτοὶ ζητοῦν μὴ καθοδηγήσῃ, ζητοῦν νὰ μάθουν «*τί λέγει ὁ Θεός*» σχετικὰ μὲ τὶς ὑποχρεώσεις καὶ τὶς εὐθύνες τοὺς μέσα στὴν καθημερινὴ ἐπαγγελματικὴ τους ἐργασία. Οἱ ὁμάδες αὐτῆς τῶν ὁμοτέχνων διαμένουν ἐπὶ 3 καὶ 4 ἡμέρες ἐπὶ τὸ αὐτό, καὶ τὰ μέλη τους μελετοῦν ἀπὸ κοινοῦ, κάθε πρωτὶ νωρίς τὴν Ἁγία Γραφή, συζητοῦν κατόπιν τὰ προβλήματα τοῦ ἐπαγγέλματός των, βγαίνουν μαζί περίπατο, διηγοῦνται μεταξὺ τους τὶς περιπτώσεις τους καὶ προσπαθοῦν ἔτσι νὰ γίνουν αὐτοὶ τὸ ὑπόδειγμα μίας τέλειας χριστιανικῆς κοινότητος. Ἀργότερα ἐπιστρέφουν στοὺς τόπους τους καὶ ἐκεῖ συναντῶνται σὲ μικρότερους κύκλους, ἀνταλλάσσουν εἰδήσεις καὶ πείραν καὶ ἐν συνεχείᾳ συναντῶνται πάλι ὅλοι μαζί γιὰ νὰ προχωρήσουν σὲ βάθος καὶ γιὰ νὰ συνεχίσουν πρὸς πέρα αὐτὸ ποῦ ἄρχισαν. Ὑπάρχουν σήμερὰ στὴ Γερμανία χιλιάδες ἄνθρωποι ὄλων τῶν ἐπαγγελμάτων, ἀπὸ ὑπουργῶν μέχρι ἀπλῶν μαθητευομένων ἐργατῶν καὶ πτωχῶν προσφύγων, οἱ ὅποιοι πέρασαν ἀπὸ τέτοιες συγκεντρώσεις. Πολλοὶ ἀπὸ αὐτοὺς ἔνοιωσαν ζωντανὰ τὶς τεράστιες ἀξιώσεις ποῦ ἔχει ἡ Γραφή ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο, ἰδίως δὲ ἡ Καινὴ Διαθήκη, καὶ ἔθεσαν πλῆρον τὴ ζωὴ τους στὴν ὑπηρεσία τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Αὐτὴ ἡ πεποίθησις τους ἀκτινοβολεῖ κατόπιν στὰ ἐπαγγέλματά τους καὶ στοὺς χώρους τῆς δουλειᾶς καὶ πραγματοποιεῖται ἔτσι κάτι ἀπὸ τὰ λόγια τοῦ Κυρίου, ὅτι οἱ πιστοὶ τοῦ θὰ πρέπῃ νὰ εἶναι «τὸ φῶς τοῦ κόσμου».

ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ - ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ - ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ

Οἱ Χριστιανοὶ στὴ Γερμανία, ἐκτὸς ἀπὸ αὐτὴν τους τὴν πείρα, ἀπέκτησαν καὶ τὴν ἐξίς βεβαιότητα, ὅτι δηλαδὴ δὲν ἐπιτρέπεται νὰ παραβλέπουν τὰ ζητήματα τὰ ὁποῖα ἔχουν σχέση μὲ τὴν Κοινὴ Γνώμη καὶ μὲ τὴν διαμόρφωσι τῆς Κοινῆς Γνώμης. Οἱ ἡμερήσιες ἐφημερίδες, τὰ περιοδικὰ καὶ τὰ φιλμς ἔχουν ἐξελιχθῆ στοὺς καιροὺς ποῦ διατρέχομε τῆς τεχνικῆς καὶ τῶν μαζικῶν ἐπιτευγμάτων, σὲ σημαντικώτατα μέσα ἐπιρροῆς καὶ καθοδηγήσεως. Γι' αὐτὸν τὸν λόγο σήμερὰ ἡ εὐαγγελικὴ Ἐκκλησία εἰσέρχεται μὲ θάρρος καὶ σ' αὐτῆς τῆς μορφῆς τῆς διαμορφώσεως τῆς Κοινῆς Γνώμης. Στὸ Bad Boll λειτουργεῖ, δύο φορές τὸν χρόνο καὶ γιὰ διάστημα 4-5 ἑβδομάδων, μίᾳ Ἀκαδημίᾳ Δημοσιο-

γραφίας, ὅπου προσέρχονται φοιτηταὶ καὶ νεαροὶ δημοσιογράφοι. Σκοπὸς τῆς Ἀκαδημίας αὐτῆς εἶναι νὰ ἀποκτήσουν οἱ τρέφιμοί της τὸ συναίσθημα τῆς χριστιανικῆς εὐθύνης μέσα στὴ Δημοσιογραφία. Καὶ δὲν πρόκειται καθόλου γιὰ δημοσιογράφους, ποῦ ἀπασχολοῦνται σὲ χριστιανικὰ κυριακάτικα φύλλα, οὔτε καὶ σὲ χριστιανικὰ περιοδικὰ, οὔτε καὶ σὲ ἐνοριακῆς ἐκδόσεις, ἀλλὰ γιὰ δημοσιογράφους τῶν μεγαλύτερων πολιτικῶν καὶ οικονομικῶν ἡμερησίων ἐφημερίδων.

Συγχρόνως, εἰδικὴ μέριμνα λαμβάνεται καὶ γιὰ τὸ θέμα τῶν ραδιοφωνικῶν ἐκπομπῶν.

ΤΟ ΦΙΛΜ

Ὅσον ἀφορᾷ τὸ φιλμ, ἡ Εὐαγγελικὴ Ἐκκλησία τῆς Γερμανίας ἔχει ἤδη τὸν ἀρμόδιο ἐκκλησιαστικὸ ὑπεύθυνό της στὸ πρόσωπο τοῦ ἐφημερίου Hess, στὴν Φραγκφούρτη. Τὰ καθήκοντα τοῦ ἐφημερίου Hess δὲν περιορίζονται μόνον στὸ συμβουλευτικὸ τοῦ ρόλο ἢ στὴν κριτικὴ τὴν ὁποία ἐξασκεῖ στὶς μεγάλες ἐταιρεῖες παραγωγῆς φιλμ, οὔτε ἐξαντλεῖται μὲ τὴν συμμετοχὴ του στὴν «Ἐπιτροπὴ Αὐτοελέγχου» τῆς γερμανικῆς βιομηχανίας φιλμ, ἀλλὰ φθάνουν ὡς τὴ δημιουργία φιλμ μὲ ἀξιώσεις. Ὁ ἴδιος ἐγύρισε τὸ φιλμ σχετικὰ μὲ τὸ πρόσφατο ἐκκλησιαστικὸ συνέδριο τῆς «Ἡμέρας τῆς Ἐκκλησίας» στὸ Βερολίνο καὶ οἱ προσπάθειές του τείνουν μὲ κάθε τρόπο στὸ νὰ δημιουργήσῃ, μέσα στὶς χριστιανικῆς κοινότητες καὶ εἰδικὰ μέσα στὴ χριστιανικὴ νεολαία, τὴν ὀριμότητα τῆς κρίσεως, ὅσον ἀφορᾷ τὰ ζητήματα τοῦ συγχρόνου φιλμ.

ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΕΣ ΕΝΩΣΕΙΣ

Τὸ ἐθνικοσοσιαλιστικὸ κράτος εἶχε ἀπαγορεύσει τελείως ἢ εἶχε σοβαρώτατα δυσχεράνει τὸ ἔργο τῆς ἐκκλησιαστικῆς οργανώσεως τῶν λαϊκῶν, τόσο γιὰ ὅ,τι ἀφορᾷ τὴν ἐργασία μεταξὺ τῶν ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, ὅσο καὶ μεταξὺ τῆς νεολαίας. Γιὰ τὸν λόγο αὐτὸ χρειάσθηκε νὰ ξαναγίνῃ ἐξ ἀρχῆς ὅλη ἡ ἐργασία σχετικὰ μὲ τοὺς τομεῖς αὐτοὺς μετὰ τὸ 1945. Φυσικά, ἡ ζωὴ τῆς χριστιανικῆς κοινότητος ἔχει ὡς κέντρο της τὴν θ. Λειτουργία, τὴν προσευχὴ, τὰ μυστήρια καὶ τὴν μελέτη τῆς Γραφῆς.

Ἐξ ἄλλου βέβαια ὑπάρχει ἕνα πλῆθος προβλημάτων ποῦ ἀπασχολοῦν περισσότερο καὶ εἰδικὰ, εἴτε τὸν ἄνδρα, εἴτε τὴν γυναίκα, εἴτε τὸν νεό. Ἔτσι, δημιουργήθηκαν στὰ πεδία αὐτά, νέες καὶ πολυμελεῖς οργανώσεις, οἱ ὁποῖες φροντίζουν μὲ κάθε τρόπο νὰ διατηρήσουν στενὴ ἐπαφὴ μὲ τὶς ἐκκλησιαστικῆς κοινότητες. Εἶναι δὲ

τόσο μεγάλος ὁ ἐνθουσιασμός τῶν μελῶν τους, ὥστε ξεπερνοῦν σέ δραστηριότητα καί αὐτὲς τίς παρεμφερεῖς ὀργανώσεις πού ὑπῆρχαν πρὶν ἀπὸ τὸ ἔθνικο - σοσιαλιστικὸ καθεστῶς κατὰ τὸ 1933.

"Ἐτσι, ἔχομε τὸ ἔργο τῶν ἀνδρῶν, πού ἐργάζεταιτις στίς διάφορες πόλεις καί μέσα στίς ἐκκλησιαστικὰ κοινότητες. Συνήθως οἱ ἄνδρες συναντῶνται μιὰ φορά τὸν μῆνα, ἀκούουν διαλέξεις μετὰ διάφορα θέματα, ὅπως πολιτικῆ, ἀνέγερσις κατοικιδίων, κοινωνικὰ ζητήματα, ἀνατροφή τῶν παιδιῶν, φόβος πρὸ τῆς ζωῆς, προβλήματα προσφύγων, ζητήματα ἰδιοκτησίας, θέματα συμβιώσεως, ἐπαγγέλματος καί ἄλλα. Μετὰ τὴν διάλεξι, τὸ θέμα τυγχάνει συζητήσεως καί ἐμβαθύνσεως σέ συνομιλίαι, ὑπὸ τὸ φῶς φυσικῆ τῆς Ἁγίας Γραφῆς. Μερικὲς φορές γίνονται ἐπίσης καί συνεδριάσεις τῶν μελῶν κατὰ περιοχάς, ἢ καί ψυχαγωγικὰς ἐκδρομὰς διαρκείας μερικῶν ἡμερῶν. Μιὰ φορά τὸν χρόνον γίνεται συνάντησις μετὰ συμμετοχὴ ἐκπροσώπων ἀπὸ ὀλόκληρῆ τῆν Ὀμοσπονδία. Κατ' αὐτὴν γίνεται ἀπολογισμὸς τῆς ἐργασίας τοῦ προηγούμενου ἔτους καί γνωστοποιοῦνται οἱ νέοι ἀντικειμενικοὶ σκοποὶ γιὰ τὸν ἐρχόμενον χρόνον. Ἐτσι σιγὰ - σιγὰ αὐξάνει ἡ μεγάλη αὐτὴ ὀργανώσις τῶν ἀνδρῶν, πού ἀποδίδει ἐν συνεχείᾳ τοὺς καρπούς τῆς μέσα στίς ἐπὶ μέρους ἐνορίες.

Κατὰ παρόμοιον τρόπο συντελεῖται ἡ ἐργασία τῆς χριστιανικῆς ὀργανώσεως γυναικῶν καί τῶν ὀργανώσεων νεολαίας, οἱ ὁποῖαι ἐργάζονται πᾶνω στ' ἀχνάρια τῶν ἀμερικανικῶν ὀργανώσεων Y.M.C.A. (γιὰ τοὺς νέους) καί Y.W.C.A. (γιὰ τὰ κορίτσια). Ὑπάρχουν ἐπίσης καί ἰδιαιτέρως ὁμάδες χριστιανῶν φοιτητῶν στὰ πανεπιστήμια, καί ἰδιαιτέρως ὁμάδες κοριτσιῶν στὰ σχολεῖα καί στὰ διάφορα ἐπαγγέλματα, ὅπως ἐπίσης καί ἰδιαιτέρως χριστιανικὰς προσκοπικὰς ὁμάδες. Σήμερα ἡ ὀργανώσις τῆς εὐαγγελικῆς νεολαίας εἶναι πάλι ἡ ἰσχυρότερη ὀργανώσις νεολαίας μέσα στὴν Ὀμοσπονδία, μεγαλύτερη καί ἀπὸ τὴν σοσιαλιστικὴν, καί ἀπὸ τὴν ἐργατικὴν. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπο οἱ χριστιανοὶ νέοι ἔχουν τὴν δυνατότητα, ὅσο μεγαλύνουν, νὰ βρίσκουν τὸν δρόμον τῆς χριστιανικῆς ἐξελιξέως τους, ἀπὸ τίς ὀργανώσεις τῆς Νεολαίας, πρὸς τίς ἄλλας ὀργανώσεις τῆς Ἐκκλησίας τους. Ἔργο τῶν ὀργανώσεων Νεολαίας εἶναι ἐπίσης νὰ ἀπασχολοῦνται ἐιδικὰ μετὰ τὰ προβλήματα καί τίς ἀνάγκες τῶν νεαρῶν ἐργατῶν καί μετὰ τὰ ζητήματα τῶν ὀρφανῶν καί προσφύγων νέων.

Ἐπὶ τῆς νήσου Mainau, στὸ Bodensee λειτουργεῖ μιὰ διεθνὴς ἀνωτάτη σχολὴ στὴν ὁποία φοιτοῦν καί οἱ γερμανοὶ μέλλοντες ὑπεύθυνοι πού προορίζονται ν' ἀ-

πασχοληθοῦν μετὰ τὰ ζητήματα αὐτὰ τῆς ἐργασίας μεταξὺ τῶν νέων.

ΚΛΗΡΟΣ

Φανερό εἶναι πῶς ὁ γερμανικὸς κληρὸς δὲν θὰ ἦταν δυνατόν νὰ παραβλέψῃ τίς τελείως διαφορετικὰς συνθήκας μέσα στίς ὁποῖες ζῆ ὁ γερμανικὸς λαὸς σήμερα. Γι' αὐτὸ τὸ λόγο, στίς περισσότερες γερμανικὰς ἐπαρχίας δὲν ἐπιτρέπεται ἡ ἐγγραφή φοιτητῶν τῆς θεολογίας στὰ Πανεπιστήμια, ἂν οἱ ὑποψήφιοι δὲν ἔχουν ἐργασθῆ χειρονακτικῶς σὰν ἄπλοιοὶ ἐργάτες κατὰ 6 μὲν μῆνες στὰ εἰδικὰ καθιδρύματα τῆς Εὐαγγελικῆς Ἐκκλησίας καί κατὰ ἄλλους 6 μῆνες σὲ ἀγρὸ ἢ σὲ ἐργοστάσιο. Καί τοῦτο, διότι ὁ μέλλων ἱερεὺς δὲν ἐπιτρέπεται νὰ διαμορφωθῆ μέσα στὴν ἀγνοία τῶν πραγματικῶν συνθηκῶν πού ἐπικρατοῦν σήμερα στὸν κόσμον. Πρὸς τὸν αὐτὸ σκοπὸ καί τὰ μαθητὰ τῶν Πανεπιστημίων ἔχουν λάβει τέτοια μορφή ὥστε νὰ ἀντιμετωπίζουσι περισσότερο ἀπὸ ἄλλοτε τὰ πρακτικὰ προβλήματα. Ἐτσι, μέρα μετὰ τὴν μέρα ἀποδίδεται μεγαλύτερη σημασία στὰ οικονομικὰ καί κοινωνικο-ἠθικὰ προβλήματα. Ἐπάνω ὅμως σ' αὐτὸ τὸ πεδίο ὑπάρχει πολλὴ δουλειὰ ἀκόμη νὰ γίνῃ. Εὐτύχημα εἶναι ὅτι ἡ ἀναγκαιότης τῆς στροφῆς αὐτῆς ἔγινε φανερὴ καί ὅτι καί τὰ Πανεπιστήμια κατενόησαν τὴν ἀναγκαιότητα αὐτὴν. Ὅ,τι ὅμως δὲν μποροῦν ἀκόμη νὰ προσφέρουν τὰ Πανεπιστήμια, ἀναλαμβάνουν νὰ τὸ δώσουν στοὺς μέλλοντας ἱερεῖς οἱ Εὐαγγελικὰς Ἀκαδημίας. Αὐτὲς δημιουργοῦν εὐκαιρίας κοινῆς, ἐπὶ τὸ αὐτὸ, ζωῆς ἐπὶ 10 - 15 ἡμέρας καί προσκαλοῦν σ' αὐτὰς νεαροὺς ἐργάτες καί τεχνικούς, ὡς καί νεαροὺς θεολόγους. Στὰ συνέδρια αὐτὰ ἐξετάζονται τὰ προβλήματα τῆς ζωῆς. Ἀκούει κανεὶς τίς ἐπαγγελματικὰς ἀνάγκες τοῦ ἄλλου, ἐξετάζονται τὰ ζητήματα γραφείων, ἀγρῶν, ἐργοστασίων, ἐργαστηρίων μετὰ ἀποκλειστικὰ γυναικεῖο προσωπικὸ καί ἀνταλλάσσονται γνώμες ἐπὶ τῶν ἐντυπώσεων πού καθέννας ἐσχμάτισε ἐπὶ τοῦ τεχνικοῦ, οικονομικοῦ καί ψυχικοῦ πεδίου. Μετὰ τῆς συμμετοχῆς τους σὲ τέτοια συνέδρια - φροντιστήρια, πολλοὶ ἱερεῖς, ἐν ὄψει τῆς μεγίστης ὠφελείας πού ἀπεκόμισαν, ἀπέφασαν νὰ περάσωσιν τίς διακοπὰς τους δουλεύοντας σὰν ἄπλοιοὶ ἐργάτες σὲ μεγάλα ἐργοστάσια, ὅπου τοὺς δίνεται ἐπὶ τέλος ἡ εὐκαιρία νὰ ἀκούσωσιν πῶς ὁ σημερινὸς ἐργάτης σκέπτεται στὴν πραγματικότητά γιὰ τὴν ζωὴν, γιὰ τὴν ἐκκλησίαν, γιὰ τὸν ἱερέα καί γιὰ τὸν Χριστό.

ΤΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ

Εἶναι φανερό πῶς μεταπολεμικῶς ἡ

γερμανικὴ κοινωνικὴ ἱεραρχία ἔχει ὑποστῆ μεγάλες ἀλλοιώσεις καὶ σὲ μερικὰ τμήματά της ἔχει ἴσως ἀκόμη τελείως διαλυθῆ. Πολλοὶ συντελέσαν σ' αὐτὸ ὁ δεύτερος παγκόσμιος πόλεμος, ἡ ἵκτα τῆς Γερμανίας, ἡ σοβιετικὴ ἐπιρροὴ ἐπὶ τῶν ἀνατολικῶν ἐπαρχιῶν, οἱ μάζες τῶν προσφύγων, ἡ ὑποτίμησις τοῦ νομίσματος καὶ πολλὰς ἀκόμα ἀφορμές. Σὰν συνέπεια ὄλων αὐτῶν οἱ ἄνθρωποι σήμερα ἀπασχολοῦνται πολὺ ζωηρὰ στὴν Γερμανία μὲ τὸ ζήτημα τῆς κοινωνικῆς δικαιοσύνης, μὲ τὸ δικαίωμα τῆς ἰδιοκτησίας, μὲ τὶς ὑποχρεώσεις πού ἡ ἰδιοκτησία συνεπιφέρει, μὲ τὴν διατήρησι τῆς ἀνθρωπίνης ἀξιοπρεπείας μέσα στὶς βιομηχανίες, στὰ ἐμπορικὰ καταστήματα καὶ στὶς κρατικὰς ὑπηρεσίες.

Καὶ οἱ Χριστιανοὶ ἐπίσης συχνὰ θέτουν στὸν ἑαυτὸ τους τὰ ἐρωτήματα αὐτά, ἀναζητῶντας ἕνα ὀρθὸ δίκαιο καὶ τὶς νέες μορφές τῆς κοινωνικῆς ζωῆς πού θὰ ἐξασφάλιζαν σ' ὄλους μιὰ ἀξιοπρεπεῖ ἔργασια καὶ διαβίωσι. "Ἔτσι, μέσα στὴν εὐαγγελικὴ Ἐκκλησία κατακτὰ ὅλο καὶ περισσότερο ἕδαφος ἡ σοβαρὴ ἀντιμετώπισις τῶν κοινωνικῶν προβλημάτων. Στὸ Friedewald τοῦ Rheinpfalz λειτουργεῖ μιὰ μεγάλη εὐαγγελικὴ κοινωνικὴ σχολή, ὅπου, σὲ διάστημα 3-6 μηνῶν ἐκπαιδεύονται στελέχη τῆς χριστιανικῆς κινήσεως γιὰ τὰ πρὸ διαφορετικὰ μεταξὺ τους ἔργα τὰ ὁποία καὶ ἐν συνεχείᾳ ἀναλαμβάνουν μέσα στὰ γερμανικὰ ἐργοστάσια. Οἱ διάφορες ἐπαρχιακὲς ἐκκλησίες ἔχουν ἰδιαιτέρως ὁμάδες ἐργατῶν καὶ ἐδικὲς ἐπιτροπές πού ἀσχολοῦνται μὲ κοινωνικὰ-ἠθικὰ προβλήματα μέσα στὴν οἰκονομία, τὸ ἐμπόριο καὶ τὴν βιομηχανία. Ἡ Γερμανικὴ δὲ Ἐκκλησία ἔχει τὸ «Κοινωνικὸ Ἐπιμελητήριόν» της, πού ἀπετέλεσε τὸν συμπαραστάτη τοῦ συμβουλίου τῆς Γερμανικῆς Ἐκκλησίας στὰ ζητήματα τῶν προσφύγων, τῶν ἐπιβαρημένων μὲ τὶς συνέπειες τοῦ πολέμου, τῶν μισθῶν σὰν ἀντιπαροχὴ ἔργασιας καὶ τῶν μισθῶν σὰν κοινωνικοῦ παράγοντος.

Ἐπὶ τὸν ἕνα ἔχονται ἐνώσεις ἐργατῶν καὶ ἐπαγγελματιῶν, οἱ ὁποῖες, μὲ βάσι τὸ ἐπαγγέλματός τους, θέλουν νὰ ἐμβαθύνουν στὸ χριστιανικὸ τρόπο ζωῆς. Συγκεκριμένως ἡ ἐργασία αὐτὴ συντελεῖται στὶς μεγάλες βιομηχανικὲς περιοχὲς τοῦ Ρουρ καὶ τοῦ Ρήνου. Οἱ ἐξελίξεις δὲ τοῦ τελευταίου καιροῦ ὠδήγησαν στὸν σχηματισμὸ ἐνὸς κύκλου δράσεως ὑπὲρ τῆς χριστιανικῆς ἐργατικῆς κινήσεως τῆς Γερμανίας. Ὁ κύκλος αὐτὸς ἀποτελεῖται ἀπὸ ὅλες τὶς χριστιανικὲς ἐνώσεις πού ἐνδιαφέρονται γιὰ τὴν τύχη τοῦ ἐργάτη καὶ τέτοιες εἶναι οἱ ἀνδρικές καὶ νεανικὲς ἐνώσεις, οἱ νεαροὶ δημοσιογράφοι, οἱ εὐαγγελικὲς Ἀκαδημίες

ἡ κοινωνικὴ σχολὴ τοῦ Friedewald καὶ ἡ οἰκονομικὴ συντεχνία.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΣΥΝΤΕΧΝΙΑ

Ἡ οἰκονομικὴ συντεχνία ἰδρύθηκε πρὸ τριῶν ἐτῶν καὶ σὰν βάσι της ἔχει τὴν συνεργασία χριστιανῶν ἐπιχειρηματιῶν οἱ ὁποῖοι συναντῶνται συχνὰ ὑπὸ τὴν ἰδιοκτησίαν τους ὡς συνειδητῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἀνταλλάσσουν σκέψεις ἐπὶ τῶν ἐδικῶν προβλημάτων καὶ φροντίδων τοῦ σημερινοῦ ἐμπορίου καὶ βιομηχανοῦ.

Ἀφορμὴ γιὰ τὴν δημιουργία τῆς συντεχνίας ὑπῆρξαν οἱ ἐξαιρετικῶς σοβαρὲς συνθήκες τῶν μεταπολεμικῶν καιρῶν, οἱ ὁποῖες ἔφεραν εἰς φῶς πλῆθος προβλημάτων καὶ ἀναγκῶν πού ὁ μεμονωμένος ἐπιχειρηματίας δὲν εἶχε πιά τὴν δυνατότητα ν' ἀντιμετωπίσῃ μοναχὸς του. Μερικὰ ἀπὸ τὰ ἐρωτήματα τὰ ὁποῖα εἶναι πολὺ ζωτικὰ γιὰ τὸν κύκλο τῶν ἐπιχειρηματιῶν αὐτῶν ἔχουν σχέση, ἐπὶ παραδειγματι, μὲ τὴν φορολογικὴ ἠθικὴ καὶ τὴν φορολογικὴ ἐντιμότητα, μὲ τὸ ζήτημα τῆς μαύρης ἀγορᾶς, μὲ τὴν σχέση τιμῆς καὶ ἀμοιβῆς, μὲ τὴν συνεργασία μὲ τοὺς ἐργάτες καὶ μὲ τὶς ἀντιπροσωπεῖες τους, μὲ τὴν πρόνοια γιὰ τοὺς συνεργάτες στὶς βιομηχανικὲς καὶ ἐμπορικὲς ἐπιχειρήσεις, μὲ τὸ σπῆτι τοῦ ἐργάτη, μὲ τὴν στέγη τῶν μαθητευομένων ἐργατῶν, μὲ τὸν ἐπαγγελματικὸν καταρτισμὸν, μὲ τὴν διαλογὴ τῶν στελεχῶν τῆς ἐπιχειρήσεως, μὲ τὴν πρόνοια γήρατος, μὲ τὶς ὑγιεινὲς συνθήκες ἐργασίας καὶ μὲ πολλὰ παρόμοια προβλήματα. Ἡ ἀνταλλαγὴ ἀπόψεων καὶ γνώμων λαμβάνει χώραν σὲ συνέδρια, σὲ τοπικὲς ἐπαγγελματικὲς συγκεντρώσεις καὶ μὲσφ ἔγκυκλιῶν ἐπιστολῶν. Καταβάλλεται δὲ προσπάθεια, τόσο κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν θερινῶν διακοπῶν, ὅσο καὶ ἐπ' εὐκαιρίαν τῶν χειμερινῶν σπῶν, νὰ δημιουργοῦνται εὐκαιρίες κατὰ τὶς ὁποῖες θὰ εἶναι δυνατόν νὰ καλλιεργητῆ ἡ χριστιανικὴ ἀδελφωσύνη μακρὰ ἀπὸ τὶς καθημερινὲς μέριμνες τοῦ ἐπαγγέλματος.

Ἡ ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΗΜΕΡΑ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

Τὸ μεγαλύτερον ὅμως δῶρον τῶν μεταπολεμικῶν καιρῶν πρὸς τὴν γερμανικὴν εὐαγγελικὴν Ἐκκλησίαν, εἶναι ἡ Ἐκκλησιαστικὴ ἡμέρα τῆς Ἐκκλησίας. Μετὰ τὴν καταστροφὴν εἶχαν ὀργανωθῆ τοπικὲς «Εὐαγγελικὲς Ἐβδομάδες», ἀλλὰ ἔπρεπε κάποτε ἡ κίνησις τῆς κοινότητος νὰ ἀποκτήσῃ μιὰν ἔκφρασι, μέσα σὲ μιὰ μεγάλη φανερὴ κίνησι. Τὸ 1947 στὴν Αἰδελβέργην ἦσαν παρόντες 800. Τὸ 1949 στὸ Ἀννόβερο, οἱ παρόντες ἀνήρχοντο σὲ χιλιάδες. Τὸ 1950 στὴν Ἐσση ἦσαν 12.000 τακτικὰ μέλη καὶ

180.000 παρόντες κατά την τελευταία ημέρα του κλεισίματος. Τό 1951 στο Βερολίνο, 120.000 πρόσωπα έφωρτασαν μαζί επί 5 μέρες, και πάνω - κάτω 300.000 έπηγαν, την τελευταία ημέρα του κλεισίματος των έργασιών στο ολυμπιακό στάδιο του Βερολίνου και στο Maifeld. Κάθε ένορία είχε στείλει τούς εκπροσώπους της, οι όποιοι, άδελφωμένοι μεταξύ τους, έδούλεψαν για όλον τόν λαό, προσευχήθηκαν και γιόρτασαν μαζί. "Έτσι, με την φανερή αυτή άναζωογόνησι των γερμανικών κοινοτήτων, έκδηλώθηκε ένα καινούργιο ρεύμα έμπιστοσύνης προς τόν Θεό, παρηγορίας και χριστιανικής έλπίδος, των όποιων ή άνταύγεια έφθασε πίσω μέχρι της τε-

λευταίας ένορίας, μέχρι του τελευταίου χωριού, μέχρι των τελευταίων οπιτιών της πιό άπομακρυσμένης γειτονιάς. "Έτσι, ή Γερμανική "Ημέρα της Έκκλησίας άπετέλεσε για τούς χριστιανούς στη Γερμανία ένα ώραίο δώρο και μία πολύ μεγάλη εύλογία. "Υπήρξε μία παρακαταθήκη για τούς Γερμανούς, για να φροντίζουν ώστε τό φώς που ό "Ιησους Χριστός με τόν λόγο και τό παράδειγμά Του ένεπιστεύθη στους ανθρώπους, να άπλωθή πιό πέρα. Πράγματι είναι αδύνατο να έπαναφέρη κανείς στη μνήμη του τις άναμνήσεις της «"Ημέρας της Έκκλησίας», χωρίς να θυμηθή τις λέξεις: *«πῦρ ήλθον βαλεῖν ἐπὶ τὴν γῆν καὶ τί θελω εἰ ἤδη ἀνήφθῃ;»*

MARTIN DONATH

ΘΕΟΔΟΧΟΣ

Φλεβάρης!... και στην γῆ τὴν παγωμένη
 γυμνά τὰ δέντρα μεσ' στην έρημιά...
 "Η νύχτα μεσ' στην πλάση κατεβαίνει
 κι' ή θλίψη μεσ' στην άμοιρη καρδιά..

"Ω Συμεών! Τ' άλύπητα τὰ χρόνια
 — χειμώνες τό κορμί σου που λυγοῦν —
 κι' αν σκόρπισαν στους ὤμους σου τὰ χιόνια
 τὴν πίστη στην ψυχὴ σου δὲν γενοῦν.

Και τώρα που κοντεύεις πιά να σβύσης
 τὴν άνοιξη προσμένεις σαν παιδί
 και ξέρεις πῶς τὰ μάτια σου πριν κλείσεις
 θα πιάσης τ' ανθισμένο της κλαδί.

Συμμέμος άκουμπᾶς μπροστά στην πύλη
 άπάνω στο ραβδί σου τ' άργυρό
 τὰ χέρια σου που τρέμουν και τὰ χείλη
 δοξάζουν μεσ' στην νύχτα τόν Θεό.

Μα νά... που καθῶς πάλι ξεμερώνει
 γυναίκα με μαντήλι στα μαλλιά...
 Και φέρνει στον ναό μ' ένα τρυγόνι
 λουλούδι που βαστά στην άγκαλιά.

"Από τόν ουρανὸ τόν σκεπασμένο
 "Απρίλης χαμογέλασε για σέ...
 Τὴν χτίση μοσχεδήλησε γυρμένο
 στα γόνατά σου τ' ανθος του "Ιεσσαί.

Κι' αν ὤργωσαν τό μέτωπο ρυτίδες,
 τὰ χιόνια κι' αν άπλώνουνταν στην γῆ
 άμάραντη τὴν "Ανοιξη τὴν είδες
 τὴν εκλείσεις για πάντα στην ψυχὴ.

ΑΛ. ΚΡΕΣΤΟΒΙΤΣ

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΗΣ ΕΠΑΦΗΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΨΥΧΟΘΕΡΑΠΕΙΑΝ

Ἡ ψυχιατρικὴ κλινικὴ τῆς Ζυρίχης κατεγίνετο μὲ ζήλον, πρὸ 40 καὶ πλέον ἐτῶν, ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τῶν Ε. Bleuler καὶ C. G. Jung μετὰ τὴν σχιζοφρενίαν: «ἡ ἑλλειψὶς συναισθηματικῆς ἐπαφῆς» τῶν ἀσθενῶν αὐτῶν μὲ τὸ περιβάλλον ἀνεγνωρίσθη ὡς χαρακτηριστικὴ. Ὁ πρὸς τὸν ἐσωτερικὸν ἑαυτὸν τοῦ ἐστραμμένου σχιζοφρενικοῦ ἀπώλεσε κατὰ τὸν αὐτισμὸν του, κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἤττον τὴν ἐπαφὴν του μὲ τοὺς ἀνθρώπους. Ἐνίοτε δὲν ἀνακαλύπτεται ἡ σπουδαίωτις μιᾶς ὁμαλῆς λειτουργίας παρὰ μόνον ἀφοῦ διαπιστωθῆ ἡ ἑλλειψὶς καὶ ἡ παραμόρφωσις τῆς εἰς μίαν παθολογικὴν κατάστασιν. Οὕτως ἡ συναισθηματικὴ ἐπαφή, ὡς ἐκδηλοῦται αὕτη εἰς τὰ ὁμαλὰ ἄτομα καὶ εἰς τοὺς ἀπὸ ψυχονευρώσεως προσβληθέντας ἀσθενεῖς, κατέστη ἡ ἴδια ἀντικείμενον ἐρεύνης. Ἦτο ἡ ἐποχὴ κατὰ τὴν ὁποίαν οἱ ψυχίατροι ἤρχισαν ἐγκαταλείποντες τὰ ἄστυα διὰ τὰ μεταβοῦν νὰ ἐξασκήσουν τὴν ψυχοθεραπείαν εἰς τὰς πόλεις. Ὑπὸ τὰς νέας ταύτας συνθήκας εἰς τὸ ἱατρικὸν του μόνου μὲ τὸν ἀσθενῆ, χωρὶς καμμίαν ἄλλην βοήθειαν, ὁ ἱατρός ἀντελήφθη καλύτερον πόσον ἡ μεταξὺ τῶν δύο τῶν συναισθηματικῆς ἐπαφῆς ἀποτελεῖ οὐσιώδη παράγοντα ἀποτελεσματικότητος εἰς τὴν ψυχοθεραπείαν.¹

«Νέος ὑποφέρων ἀπὸ παράδοξον ἔμμονον ἰδέαν καὶ ἀπὸ κατάθλιψιν, ὑπεβλήθη εἰς θεραπείαν εἰς κλινικὴν ὑπὸ δύο ψυχιάτρων, οἱ ὁποῖοι εἶχον ὑποψιασθῆ ὅτι εἶχε προσβληθῆ ἀπὸ σχιζοφρενίαν. Οὐδεμίαν ἐπαφὴν εἶχεν ἐπέλθει μεταξὺ τῶν καὶ τὰ συμπτώματά του ἀντέστησαν εἰς ὅλας τὰς θεραπευτικὰς προσπαθείας. Κατόπιν ἱατρικῆς πραγματογνωμοσύνης ὁ ἀσθενὴς ἀπελύθη ἀπὸ τὸν στρατὸν ὡς ἀνάπηρος. Ἡ ὑπηρεσία εἰς τὴν ὁποίαν ἐργάζετο οὗτος ἤδη ἀπὸ ἐτῶν ἠρνήθη, λαβοῦσα ὑπ' ὄψιν τὴν διάγνωσιν, νὰ τὸν προσλάβῃ ὀριστικῶς ὡς ὑπάλληλον. Ἄλλ' ὁ νέος ἀπετάθη πρὸς τρίτον ἱατρὸν. Παρουσιάζεται εἰς αὐτὸν μὲ ἔκφρασιν τεταμένην, δόσπιστον, μὲ πρόσωπον τελείως κλειστόν... καὶ ἐν τούτοις ἐλπίζει ἀκόμη, ἀφοῦ δοκιμάζει διὰ τρίτην φοράν. Ὁ ψυχοθεραπευτὴς δὲν ἀφί-

νει οὔτε τὰς ἐξωτερικὰς ἐκδηλώσεις οὔτε τὸ ἀναμνηστικὸν νὰ τὸν ἐμπρεάσουν. Πλησιάζει τὸν ἀσθενῆ μὲ προφύλαξιν, μολονότι τὸν περιβάλλει μὲ συμπαθῆ κατανόησιν. Ἐντὸς ὀλίγου μίαν ἀποτελεσματικὴν ἐπαφὴν ἀποκαθίσταται. Ἡ λανθάνουσα σύγκρουσις ἀποκαλύπτεται καὶ ἡ κατάστασις τοῦ ἀσθενοῦς βελτιοῦται κατὰ πολὺ. Ἡ ἐργασία εἰς τὸ γραφεῖον εἶναι τόσο ἱκανοποιητικὴ, ὥστε τὸ κράτος, τῇ συμβουλῇ τοῦ ἱατροῦ, τὸν προσλαμβάνει ὀριστικῶς. Ἡ ἐπαφὴ φαίνεται ὅτι ἔχει τὰς ἰδιοτροπίας τῆς. Ὅταν ἐξετάζῃ κανεῖς προσεκτικώτερον τὰ πράγματα ἀνακαλύπτει, ὅτι δὲν πρόκειται μόνον περὶ ἀντιστάσεως ὑπὸ τὴν ψυχαναλυτικὴν ἔννοιαν τοῦ ὄρου ἢ περὶ ἐξαπταματικότητος.

Ὁ ψυχίατρος εὐκόλως πιστεύει «ὅτι ἡ ἀδυναμία ἐπαφῆς» ἀποτελεῖ τὸ ἀντικείμενον καὶ χαρακτηριστικὸν σημεῖον, τὸ χαρακτηριστικὸν ὀρισμένων ἀσθενῶν. Οὐδόλως συμβαίνει τοῦτο, διότι αἱ δυσκολίαι τῆς ἐπαφῆς ἐξαρτῶνται ἐξ ἴσου καὶ ἀπὸ τὸν ἱατρὸν τὸν ἴδιον. Ἀντιπροσωπεύουν ἀμφότεροι τὰ δύο στοιχεῖα μιᾶς σχέσεως καὶ ὁ θεραπευτὴς πρέπει νὰ ἐκτελέσῃ καλῶς τὸν ρόλον του, ὅπως καὶ ὁ ἄλλος. Πρόκειται εἰς τὴν πραγματικότητα περὶ δύο ὄντων ἀντιμετωπιζόντων ἄλληλα. Ὁ χαρακτήρ, ἡ στάσις, ἡ στιγμιαία διάθεσις τοῦ ἱατροῦ διαδραματίζονται εἰς αὐτὴν κάποιον ρόλον, ὁ ὁποῖος πρέπει νὰ ληφθῆ ὑπ' ὄψιν, ὅπως καὶ ἡ κατάστασις τοῦ ἀσθενοῦς. Τὸ φαινόμενον τοῦτο τῆς ἐπιδράσεως ἀξίζει νὰ ἐπιούρη τὴν προσοχὴν μας. Εἰς τὸ κάτω τῆς γραφῆς πρὸ πολλοῦ χρόνου ἔμαθαν εἰς τὴν αἰθουσαν τῶν ἐγχειρήσεων νὰ ἐπεκτείνου τὸν ἔλεγχον τῆς ἀσψίαις εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ προβαίνοντος εἰς τὴν ἐγχείρησιν χειρουργοῦ καὶ εἰς τοὺς βοηθοῦς του.

Ὁ δεῖνα συνάδελφος μὲ τὴν παρέλευσιν τῶν ἐτῶν κατέστη ἔπειτα ἀπὸ ὀρισμένας ἐπαγγελματικὰς ἀπογοητεύσεις σκεπτικὸς ὡς πρὸς τὴν ἀποτελεσματικότητά τῆς ψυχοθεραπείας. Νομίζει ὅτι διαπιστώνει μεγάλην αὐξήσειν τῶν ἐνδογενῶν ἐξεργασίων (processus), μεγαλύτεραν συμμετοχὴν τῶν σωματικῶν διαταραχῶν εἰς τὰς ἀνωμαλίας τῆς νευρώσεως.

Ἐὰν ἔχωμεν τὴν δυνατότητα νὰ ἐξετάσωμεν ἐγγύτερον τὰ πράγματα, θὰ διαπιστώσωμεν ἐνίοτε εἰς αὐτὸν «τὴν παρεμβολὴν προσωπικῶν προβλημάτων» μὴ ἀ-

1. Ὁ Ε. Speer, ἐπρόσεξε μεταξὺ ἄλλων αὐτὸ τὸ ζήτημα καὶ ἐδημοσίωσεν (1935) τὰς παρατηρήσεις του καὶ τὰ διδάγματα τῆς πείρας του ὑπὸ τὸν τίτλον: «Ἡ ἱκανότης τοῦ ἀγαπᾶν» (Ψυχολογία τῆς συναναστροφῆς).

ναγνωριζομένων, τὰ ὅποια ἐμποδίζουν τὴν μετὰ τῶν ἀσθενῶν συναισθηματικὴν ἐπαφὴν καὶ ἐπηρεάζουν καὶ αὐτὴν τὴν διάγνωσιν. Ἐδῶ θὰ ἐπεβάλλετο ἡ συναδελφικὴ ἀλληλεγγύη, δοθέντος ὅτι ἡ ἐργασία μας εἶναι πολύπλοκος καὶ δυσχερῆς. Εἰλικρινῆς καὶ καλοπροαίρετος ἀνταλλαγὴ ἀπόψεων, μίαν συναισθηματικὴν ἐπαφὴν μετὰ τῶν συναδέλφων, θὰ ἀπέφερε συχνὰ περισσοτέρους καρποὺς ἀπὸ πολλὰς θεωρητικὰς συζητήσεις καὶ πολεμικὰς μετὰ τῶν σχολῶν. Ἐτερον ζήτημα ἀξίζει να τύχη τῆς προσοχῆς μας, τὸ τῶν προσωπικῶν ὀρίων καὶ συνεπῶς τῆς σχετικότητος τῆς ἐπιρροῆς μας. Ὑφίστανται ἀσφαλῶς περιπτώσεις, καθ' ἃς δὲν δύναται νὰ ἐπέλθῃ ἐπαρκὴς συμφωνία μετὰ τῶν ψυχοθεραπευτῶν καὶ ἀσθενῶν, καθ' ἃς ἐν εἶδος ἀσυμφωνίας ὑφίσταται. Εἰς τὴν ψυχοθεραπείαν, ὅπου μίαν προσωπικὴν ἀνάληψιν εὐθύνης εἶναι ἀπολύτως ἀναγκαῖα, τὸ ὄριον τοῦτο θὰ καθίστατο περισσότερο αἰσθητὸν παρὰ προκειμένου περὶ ἀντικειμενικῆς καὶ οὐδετέρας, καθαρῶς διανοητικῆς, ἐξετάσεως.

Ἡ ψυχανάλυσις παρέσχε πρωτότυπον καὶ θετικὴν συμβολὴν εἰς τὴν μελέτην τῶν μετὰ τῶν ἀσθενῶν καὶ τοῦ ἀναλυτοῦ σχέσεων, ἐρμηνεύουσα ταύτην ὡς ἀσυνείδητον προβολὴν παιδικῶν συνδέσεων καὶ προσηλώσεων εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ θεραπευτοῦ — ἡ συναισθηματικὴ μεταφορὰ —. Ταχέως ἀνεγνώρισεν, ὅτι ἡ τοιαύτη ἐνέργεια ἐπηρεάζει κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον καὶ τὸν ἰατρὸν τὸν ἴδιον — ἀντιμεταφορὰ —. Ἄλλ' ὁ Freud προσεπάθει κατὰ τὸ δυνατόν νὰ κρατῆ τὸν ἀναλυτὴν μακρὰν τοῦ μαγνητικοῦ αὐτοῦ πεδίου, ἐπιδράσεων μαγνητικῶν κλπ. κρατῶν αὐτὸν μακρὰν ἀπὸ τὴν ὄρασιν τοῦ ἀσθενοῦς ἐξηπλωμένον ἐπὶ ἀνακλιντροῦ. Ὁ ψυχαναλυτὴς προσεπάθει νὰ εὔρῃ τὸ «διατι» τῶν πραγμάτων καὶ προσεπάθει νὰ εὔρῃ τὰ αἷτια τῆς ἀσθενείας βολιδοσκοπῶν τὸ παρελθόν τοῦ νευρωτικοῦ. Μία οὐσιώδης ἀλήθεια, ἀλλ' ὄχι ἡ πλήρης ἀλήθεια.

Δὲν δυνάμεθα πράγματι νὰ περιορίσωμεν ὀλόκληρον τὸ πρόβλημα τῆς ἐπαφῆς εἰς τὸ τῆς ψυχαναλυτικῆς μεταφορᾶς. Ἡ μεταφορὰ ὡς ἀσυνείδητος προβολὴ παιδικῶν αἰσθημάτων ἐπιφέρει ὀρισμαμένην ἐπαφὴν, ἀλλ' εἶναι πρὸ παντὸς μονομερῆς καὶ ἔμμεσος διότι αὐτὰ τὰ εἰς τὸν ἰατρὸν μεταφερόμενα αἰσθήματα δὲν τὸν ἀφορῶν προσωπικῶς, ἀφοῦ ἀναφέρονται εἰς ὀρισμένον πρόσωπον τοῦ μὴ ἐκκαθαρισθέντος παρελθόντος τοῦ ἀσθενοῦς. Μία ἀληθὴς προσωπικὴ ἐπαφὴ εἶναι ἀμοιβαία, ἄμεσος (ἦτοι ἄνευ ἐνδιάμεσου εἰκόνο) καὶ ἐπὶ πλέον εἶναι παρούσα.

Προτοῦ ἐμβαθύνωμεν εἰς τὸ ἰδικόν μας θέμα τῶν συναισθηματικῶν ἐπαφῶν εἰς

τὴν ψυχοθεραπείαν, ἃς ὑπενθυμίσωμεν ὅτι πρόκειται περὶ τῆς ἐπαφῆς ὑπὸ τὴν γενικὴν, τὴν ἀληθῆ αὐτῆς ἔννοιαν. Ἡ εἰς τὴν συνειδητὴν ζωὴν ἀφύπνισις συμβαδίζει μετὰ τὴν χειραφέτησιν τοῦ ἀτόμου ἀπὸ τὴν συλλογικὴν του ἐξάρτησιν.

Ἡ κίνησις αὕτη αὐτονομίας δημιουργεῖ ἀπόστασιν μετὰ τῶν ἀτόμων, τὰ ἀπομονώνει τὰ μὲν ἀπὸ τὰ δέ. Ἡ ὑπερφάνεια τῆς κτηθείσης ἀνεξαρτησίας διαταράσσει ἀπὸ μίαν δυσφορίαν, ἀπὸ τὸν φόβον ἐνὸς κινδύνου. Ἄλλ' ἡ ἀνάπτυξις δὲν σταματᾷ ἐδῶ. Ἐσωτερικὴ ἀνάγκη ὠθεῖ τὸν ἄνθρωπον ν' ἀναζητῆ ἐπαφὴν, νὰ ἔλθῃ εἰς σχέσιν ἄλλης φύσεως μετὰ τῶν ὁμοίων του.

Τὸ νὰ ἔρχεται τις εἰς ἐπαφὴν μετὰ ἄλλον σημαίνει ὅτι αἰσθάνεται ὅτι εἶναι «πλησίον του», ὅτι ἀνακαλύπτει «κάτι τὸ κοινὸν μαζὺ του» (λ. χ. εἰς τὰ συμφέροντα) εἰς τὰς ἰδέας, εἰς τὰς συμπεθείας καὶ τὰς ἀντιπαθείας του... Ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὸ νὰ «κατανοεῖται» τουλάχιστον εἰς κάτι. Δὲν ἔμεινε κανεὶς μόνος, ξένος εἰς τὴν μόνησιν του. Τὰς ἀπόψεις του συνεμερίσθη ἄλλος (ἴσως ἀνελήφθη ὑπὸ ἀμφοτέρων κοινῇ ἐπιχείρησις) συνεπῶς ἐδημιουργήθησαν σχέσεις ψυχικῆς συγγενείας, συμφωνίας, κοινότητος. Ἄλλ' ἡ ἐπαφὴ δὲν ὀδηγεῖ μόνον εἰς τὴν ἀνακάλυψιν τοῦ τί ἔχομεν κοινόν μετὰ τὸν ἄλλον· ὑπάρχει καὶ ἡ πείρα τοῦ συμπληροῦντος τὸ ἄλλο πρόσωπον. Ὁ ἀνὴρ καὶ ἡ γυνὴ, ἡ μήτηρ καὶ τὸ τέκνον, ὁ γέρον καὶ οἱ νέοι, οἱ φίλοι μετὰ τῶν — συμπληροῦνται εἰς τὰς ἀμοιβαίας αὐτῶν σχέσεις ἀπὸ πολλῶν ἀπόψεων. Ὁ ὀξυδερκὴς ἄνθρωπος ἀναγνωρίζει ὅτι ἡ μονομερείαι του (ὀφειλομένη εἰς τὴν ἰδιότητα αὐτοῦ ὡς ἀτόμου, εἰς τὴν διαφοροποίησιν του) ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἴδιαν του «ἀνεπάρκειαν», ἀπαιτοῦν τὴν συμπλήρωσιν του. Ὅθεν ὁ ἄνθρωπος δὲν θὰ ὑφίστατο τὴν μόνωσιν χωρὶς νὰ ὑποστῆ ζημίαν. Δὲν πραγματοποιεῖ καὶ δὲν διατηρεῖ τὴν ἀκεραιότητα τοῦ προσώπου του, τοῦ ὁποίου ἡ ἰσορροπία εἶναι δυναμικὴ, ἡ σύνθεσις ὀλισθηρὰ, εἰμὴ διὰ τῆς ἀναζητήσεως καὶ τῆς διατηρήσεως συναισθηματικῶν ἐπαφῶν, προσωπικῶν σχέσεων μετὰ τοῦ ὁμοίου του. Πρόκειται περὶ πράξεως «αὐτοσυντηρήσεως» ἐξ ἧς προκύπτει ἀνανέωσις τῶν ἐνεργειῶν του καὶ σταθεροποίησις τῆς αὐτοσυνειδήσεως.

Ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῆς ἀτομιστικῆς καὶ ρασιοναλιστικῆς ἰδεολογίας τοῦ 19 αἰῶνος ἡ ψυχολογία εἶχε τὴν τάσιν νὰ θεωρῆ τὴν αὐτονομίαν τοῦ ἀτόμου ὡς τί τὸ ἀπόλυτον. Ὑπέπεσεν εἰς λάθος «ὡς πρὸς τὴν ζωτικὴν ἀνάγκην τῆς ἐπαφῆς, τῆς ἀνταλλαγῆς, τῆς διεγερτικῆς, διορθωτικῆς καὶ συμπληρωματικῆς τῆς ἀξίας». Ἐκάστη ἐποχὴ ἔχει τὰς πρωτοτυπίας τῆς, ἀλλὰ καὶ τὰς πλάνιας τῆς. Δὲν φρονῶ ὅτι ἡ ἀποψις

αύτη διωρθώθη έξ όλοκληρου. Τέλος μία τρίτη λειτουργία των προσωπικών σχέσεων είναι ό σχηματισμός «κοινωνικών έστιών», των όποιων τά πρόσωπα είναι συστατικά μέλη (έστίαί αι όποιαί πρέπει σαφώς νά διακριθούν από τό πλήθος, από την μάζαν). Δέν πρόκειται πλέον έδω περί συντηρήσεως του προσώπου αλλά περί τής όλοκληρώσεως του εις την κοινωνίαν, άποτέλεσμα θεμελιώδους ανάγκης έπικοινωνίας².

—'Ο όρος «συναισθηματική έπαφή» δέν άρκει πλέον διά την ούτω έννοουμένην σχέσηιν. Είναι πολύ στατικός· ή λέξις έπαφή προέρχεται από την λέξιν άπτεσθαι τινος και έκφράζει άρχικώς μίαν σωματικήν προσέγγισιν έξικνουμένην μέχρι τής άφής (οι έγκυκλοπαιδισται ειχον λόγου χάριν δώσει εις τόν έρωτα τόν όρισμόν «ή έπαφή δύο έπιδερμίδων»). Βραδύτερον έξετάθη εις την ψυχικήν έπαφήν, διότι πρόκειται εις την πραγματικότητα περί άμοιβαίων σχέσεων, περι άνταλλαγών, περι άλληλοδιαδόχων εκκλήσεων και άπαντήσεων, περι διαλογικής λειτουργίας. Είναι δυναμικού χαρακτήρος συμπεριλαμβάουσα έκδηλώσεις όρμεφύτους (ένστικτώδεις) βουλητικές, διανοητικές όσον και συναισθηματικές. Συναισθηματική έπαφή σημαίνει, συνελόντι ειπείν, ένα βίωμα και όχι μίαν πράξιν νοητικήν. "Οπισθεν τής λέξεως συναισθηματική είναι ή καρδιά, συμβολική έκφρασις του κέντρου τής προσωπικότητος (Pascal). "Ας προσθέσωμεν ότι δέν πρόκειται μόνον περί άνταλλαγής λειτουργιών, αλλά περί συναντήσεως προσώπων, όθεν περί σχέσεως διαπροσωπικής, διότι ό άνθρωπος δέν είναι άπλώς ένα βιολογικόν άτομον, αλλά πρόσωπον. "Ο Seiffert έδωκεν εις την χαρακτηρισολογίαν του ένα όρισμόν ουδέτερον «ό άνθρωπος είναι πρόσωπον, καθ' ό μέτρον δύναται νά όμιλή, καθ' ό μέτρον δύναται νά όμιλήσῃ τις πρός αυτόν, νά όμιλήσῃ μέ αυτόν». "Ας ύπενωμίσωμεν ίδίως έν θεμελιώδες έργον του Μ. Buber: «"Η διαλογική ζωή» και του Ε. Brunner: «"Η προσταγή και αι τάξεις» (Zürich).

Αι έννοιαι έπαφής, σχέσεως και συσχέτισεως άντιπροσώπουον κατά βάθος τάς διαφόρους πλευράς ενός και του αυτού φαινομένου. "Ο όρος προσωπική σχέσηις — persönliche Beziehung — φαίνεται πληρέστερος και ακριβέστερος από τόν όρον συναισθηματική έπαφή, άλλ' είναι όλιγώτερον διαδεδομένον. Είναι φανερόν, ότι φαινόμενον τόσο πολύπλοκον όσον είναι

ή χειραφέτησις μεγάλου αριθμού άτόμων από την όμαδικήν καθυπόταξιν, ή άυτονόμησις αύτών και ή άναζήτησις συμπληρωματικών σχέσεων και ζών συνδέσμων είναι έκτεθειμένη εις πολλάς διαταράξεις. "Από ένός αίνωνος παριστάμεθα εις θέαμα διασπάσεως τής οικογενειακής, τής κοινοτικής, τής κοινωνικής ζωής έν γένει. Προκαλούν ταύτην ή άτομιστική ιδεολογία, ή έξασθένεισις τής θρησκευτικής πίστεως, ή έκρίζωσις από τό πάτριον έδαφος την όποιαν συνεπαγονται αι νέαι οικονομικαι συνθήκαι (έργασιας εις τά έργοστάσια, τάσεις άστυφιλίας), ή προλεταριοποίησης, αι πολιτικαι άνατροπαι. "Εντεϋθεν προκύπτουν νέαι μορφαί «νοσταλγίας» τάς όποιάς δέν δύναται νά θεραπεύσῃ ή έπάνοδος εις την γήν, την όποιαν αύται αι ίδιαι περιστάσεις καθιστούν άδύνατον. "Η μεγάλη αύτη δυσφορία ώθει τούς ανθρώπους εις την άναζήτησιν των μορφών άναψυχής τάς όποιάς προσφέρουν αι πόλεις: ποτά, πάσης φύσεως περιπέτεια, σεξουαλικαι τάσεις, στοίχημα, γοητεία την όποιαν άσχοϋν αι ριζοσπαστικαι πολιτικαι τάσεις — όλα αυτά είναι ισάριθμα ύποκατάστατα και ψευδεις παρηγοριαί. "Η έλλειψις προσωπικής έπαφής, ή έλλειψις ζωντανής κοινωνικότητος είναι σοβαρόν σύμπτωμα των καιρών μας, τό όποιον θέτει εις τάς κυβερνήσεις, εις την κοινωνικήν πρόνοιαν και εις την Ιατρικήν νέα προβλήματα και έπιβάλλει εις αυτάς βαρέα καθήκοντα.

* * *

Τί συμβαίνει εις την ψυχοθεραπευτικήν κατάστασιν μεταξύ του θεραπευτου και του άσθενους; Ποία είναι ή έννοια τής προσωπικής έπαφής; Δέν πρέπει νά έκπλαγή τις ένάν ή πραγματοποιήσις τής έπαφής ταύτης και ή διατήρησις της είναι πολυπλοκότερα παρά εις τάς συνήθεις περιστάσεις. "Η έξασθένεισις τής συνθέσεως τής προσωπικότητος, ή μείωσις του νοητικού έπιπέδου, συνέπεια τής διασπάσεως, ή ύπερτροφία του έγώ έν τῃ μονώσει του και ή άτροφία του λόγω άνωμάλου έξαρτήσεως από τό περιβάλλον, έν όλίγοις ή κατάστασις κρίσεως την όποιαν αποτελεϊ ή ψυχονεύρωσις, έξαπολύει άμυντικήν αντίδρασιν, ένστικτώδη άνάγκην προστασίας, δυναμένην νά παραβληθῇ — άλλ' ούχι ταυτόσημον πρός αυτό — πρός ό,τι ώθει τό μικρόν παιδίον, στερούμενον των πάντων, πρός την μητέρα του³.

"Αλλά δέν πρόκειται μόνον περί έκδηλώσεως του ένστικτου και τής συναισθηματικότητος, διότι ή πρός θεραπείαν και

2. "Ιδε Α. Maeder: "Επί τής ψυχολογίας τής συναισθηματικής έπαφής και των διαφόρων μορφών της, (Revue Suisse de Psychologie VIII, Berne 1949).

3. Hölderlin: «δπου ύπάρχει κίνδυνος αύ-
ξάνει και ή σωτηρία».

έπιβίωσιν θέλησις ύφίσταται, απόδειξις του ότι αυτό τουτο το πρόσωπον συμμετέχει εις την εκδήλωσιν. Δύναται να γίνη λόγος περί «έκκλήσεως προς βοήθειαν» κατά το μάλλον και ήττον έκφραζομένης, περί αναζητήσεως σωτηρίας έπαφής. Δέν εξετέθη μέχρι τουδε αρκετά σαφώς ο «στοιχειώδης» χαρακτήρ της αύθορμητου αυτής κινήσεως του άσθενους προς τόν Ιατρόν. Έκεινα τα όποια ή σύγχρονος βιολογία απέκάλυψεν ώς προς την λειτουργίαν της ανανεώσεως τών Ιστών εις το βάθος τραυμάτος τινος ή ώς προς την υπό του όργανισμού καταπολέμησιν τών μολυσματικών μικροβίων, τα όποια κατώρθωσαν να διαβούν τα σύνορα του, άποκαλύπτουν θεμελιώδη Ιδιότητα της ζωής ν' αντιδρά και ν' άμύνεται κατά του κινδύνου δι' όλων τών μέσων. Εις το ανθρώπινον πεδιον πρόκειται επί πλέον περι αύθορμητου εκκλήσεως του προσώπου του άσθενους προς την άλλη γλεγγύην τής ομάδος ήτις έν προκειμένω αντιπροσωπεύεται από το πρόσωπον του θεραπευτου. Έδω έπιβάλλεται ομαδική συμμετοχή έφ' όσον ο άνθρωπος δέν είναι πράγματι ο ίδιος και δέν ζή την ζωήν του ει μη έντός του κοινωνικού πλαισίου. Έάν το άτομον είναι έπαρκώς έξωπλισμένον κατά τών δυνάμεων της περιβαλλούσης αυτό φύσεως, ή ομάδα έν τη συνεργασία και τη κοινωνική διαφοροποίησι τών μελών της, δια της ζωής του πνεύματος πραγματοποιεί μίαν ίδιαν φύσεως (sui generis) δύναμιν προσθέτουσαν νέον τι εις την φύσιν. Η άνάπτυξις και ή συντήρησις του ανθρώπου άπαιτούν μίαν κοινωνικήν άλληλοβοήθειαν. Η αναζητήσις μιās σωτηρίας έπαφής είναι ή άνεγνωρισμένη άφετηρία. Άλλ' έδω έγείρεται το γνωστόν έμπόδιον, ή δοκιμασία την όποιαν ο ψυχοθεραπευτής και ο άσθενής θά χρειασθί να υπερνικήσουν όμοι. ΑΙ προβολαί τών παιδικών συνδέσεων τών παρεντιθεμένων μεταξύ άναλυτου και άναλυομένου, άφοι ο νευρωτικός κατέχειται από ώρισμένας πείρας του παρελθόντος και «ατέστη αιχμάλωτος τών άποτυπώσεων αυτών. Η άνάλυσις της μεταφοράς, ή έκκαθάρισις του παρελθόντος τουτου έπιβάλλονται δθεν δια να δυνηθί να ζήση ο άσθενής έν τώ παρόντι κατά τρόπον παραγωγικόν.

* * *

Η «κίνησις της Ζυρίχης» έθεσεν εις έαυτήν νέον έρώτημα καταστάν άλλθές μήλον της έριδος : Προς ποίον σκοπόν γίνεται ή μεταφορά ; Άποτελεί άλλην έπανάληψιν του παρελθόντος με χαρακτηρισά έξαναγκασμού ; Ό τελεολογικός αυτός χαρακτήρ έκαμε να ανακαλυφθί εις

τόν άσθενή προσάθεια άπελευθερώσεως του από το περιβάλλον της έξαρτήσεως του και πραγματοποίησεως του έαυτου του με την βοήθειαν του Ιατρού—δθεν κάτι το θετικόν. Όχι μόνον το παρελθόν άλλα και το παρόν, το όποιον προετοιμάζει το μέλλον του έχει σημασίαν. Η προοπτική πρέπει να ακολουθθί την άποψιν του παρελθόντος, διότι αυτή μόνη παρέχει την εικόνα της «έξελιξεως του συνόλου» του προσώπου και της ανθρώπινης ζωής. Έάν ο ψυχοθεραπευτής κατορθώση να μη έπηρεασθί από τας προβολάς, όχι μόνον θά βοηθήση τόν αναλυόμενον ν' άπαλλαγθί της επίδράσεως του παρελθόντος, άλλα και να έπιτύχη μίαν προσωπικήν έπαφήν με αυτόν και κατόπιν με τόν πλησίον του. Αυτή ή άπ' ευθείας έπαφή μεταξύ τών ανθρώπων, ένεκα της όποιας εξαφανίζεται κάθε διαφορά τάξεως και μορφώσεως, Ισοροπεί έπιτυχώς την γοητείαν την όποιαν ή γνώσις και ή δύναμις του συγχρόνου Ιατρού άσκει εις τούς πελάτας του. Την άνάλυσιν ακολουθεί συνήθως φάσις με τεκταιδέυσεως διότι ο άσθενής θά θελήση να κερδίση έκ νέου τμήμα ψυχικής άναπτύξεως, το όποιον αι παιδικαί προσηλώσεις είχαν σταματήσει. Πρέπει ν' άφομοίωση κατά την έπιτυχή έκφρασιν τών Alexandre και French, new patterns of behavior (νέα ύποδείγματα συμπεριφοράς). Ό αναλυόμενος άναμνει από τόν Ιατρόν του κατανόησιν, ύποστήριξιν και καθοδήγησιν και βεβαίως και θετικήν κριτικήν, τών όποιων είχε στερηθθί, τουλάχιστον υπό ύγια τίνα μορφήν, κατά την παιδικήν του ηλικίαν. Τότε έξιδικαικεί τόν μέντορά του, αισθάνεται να έλκύεται πρό αυτόν, ένθουσιάζεται ώς εις ένα είδος έφηβικής ηλικίας. Δέν πρόκειται περι μιμήσεως δια της νοήσεως και της βουλήσεως ή περι άπλου παιγνιδίου της φαντασίας, άλλα περι πραγματικού προσωρινου συνταυτισμού του έγώ του αναλυομένου με το του «μέντορος», ήτοι περι διαπροσωγίαν ολοκληρώσεως εις τόν σχηματισμόν παντός χαρακτήρος. Η ύπερβολή του έρωτικού παράγοντος διατάραξε την αντικειμενικήν εκτίμησιν του άρρώστου προς τόν θεράποντα Ιατρόν του. Ό θεραπευτής πρέπει να την δέχεται χωρίς να καυχάται δι' αυτήν ή να την σκώπη. Δέν πρόκειται πλέον έδω περι προβολών του οιδιποδειου συμπλέγματος καθαρώς βιογραφικής προελεύσεως (lebensgeschichtlich), άλλα περι στοιχειωδωστέρου ή βαυθτέρου πράγματος, φύσεως «προοδευτικής», το όποιον είναι εις την ύπηρεσίαν της άναπτύξεως της προσωπικότητος. Θά γίνη και πάλιν λόγος περι αυτού κατωτέρω.

Κατά την «δημιουργικήν αυτήν φάσιν

της θεραπείας» γίνεται αποκατάστασις του υπερεγώ, τὸ ὁποῖον εἶχεν ὑποστῆ βλάβην ἢ διαστραφῆ κατὰ τὸν προηγουμένον βίον. Αὐτὸ σημαίνει ὅτι ἡ ἀπόστασις ἀπὸ τοῦ προσώπου τοῦ θεραπευτοῦ ἐτοιμάζεται ἐσωτερικῶς. Ἡ ἀντίστασις λαμβάνει τότε τὴν ἔννοιαν προστασίας τῆς προσωπικότητος ἀκριβῶς ὅπως ἡ ἀπόστασις τῶν γονέων κατὰ τὴν ἡβην. Ἀπὸ τελεολογικῆς ἀπόψεως ἡ προσωπικὴ ἐπαφή σημειώσκει τὴν ἔναρξιν τῆς ἀνάσυγκροτήσεως τῆς προσωπικότητος, ἡ ὁποία εἶχε διασπαθῆ κατὰ τὴν νεύρωσιν καὶ δὲν εἶναι ταυτῆσμος πρὸς τὴν ψυχαναλυτικὴν μεταφορὰν.

Μέχρι τοῦδε ἔγινε λόγος περὶ κατὰ κυριολεξίαν ἐπαφῆς ἀποκλειστικῶς. Εἰς τὴν ψυχολογίαν χρησιμοποιοῦται ὁ ὅρος καὶ ὑπὸ εὐρύτεραν ἔννοιαν, μὲ μεταφορικὴν σημασίαν. Τότε δὲν πρόκειται πλέον περὶ τῆς ἐπαφῆς μεταξὺ δύο ὄντων, ἀλλὰ περὶ ἐσωτερικῆς ἐπαφῆς, μέσα εἰς τὸν ἑαυτὸν τοῦ ἀσθενοῦς μεταξὺ τοῦ συνειδητοῦ ἐγῶ καὶ τοῦ προσωπικοῦ ἢ καὶ ὁμαδικοῦ ἀσυνήθιστου — περὶ ἐνδοψυχικοῦ φαινομένου. Ἡ ἐνεργὸς συνεργασία μεταξὺ ἀναλυομένου καὶ ἀναλυτοῦ εἶναι σχολὴ παρατηρήσεως, γνώσεων καὶ αὐτοελέγχου, ἡ ὁποία μὲ τὸν καιρὸν ὀδηγεῖ τὸν τελευταῖον εἰς τὸ νὰ ἔλθῃ εἰς ἄμεσον σχέσιν μὲ τὸν ἑαυτὸν του, ὅπου ἐννοεῖ τὴν ἐσωτερικοποίησιν. Αὐταὶ αἱ κάθοδοι τοῦ συνειδητοῦ ἐγῶ πρὸς τὸ βάθος καὶ ἀφ' ἐτέρου ἢ συμβολῆ αὐτῆ τοῦ ἀσυνειδητοῦ εἰς τὴν συνειδητὴν ζωὴν, ἀποτελοῦν τὴν ἔκφρασιν ζωῆς πληρεστεράς καὶ αὐτονόμου ὅπου ὠρισμένη μόνωσις δύναται νὰ καταστῇ γόνιμος. Ὁ μῦθος τοῦ Ἀνταίου ἀποτελεῖ μέχρι σημείου τινὸς τὴν συμβολικὴν ἔκφρασιν τοῦ φαινομένου τοῦτου. Τὸ ἰδεῶδες, τὸ ἀρχικῶς διὰ προβολῆς εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ ἱατροῦ, θεωρουμένου ὡς ἐμπνευστοῦ καὶ ὑποδείγματός, ἀναζητούμενον, καθίσταται κατόπιν δι' ἐνδοπροβολῆς ἐν ἰδανικῶν ἐγῶ, τοῦ ὁποίου ἡ λειτουργία διαφοροποιήσεως καὶ καθοδηγήσεως διαδραματίζει πρωτεύοντα ρόλον διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς προσωπικότητος.

Ἡ βαθεῖα ἀντίδρασις τοῦ ἀσθενοῦς κατὰ τῆς νόσου τοῦ ἐκδηλουμένη ὅθεν ἀπὸ ἀνάγκην προστασίας, ἀπὸ κραυγῆν SOS, ἀφικνίει εἰς τὸν ἱατρὸν στοιχειώδη ἐπίσης ἀνάγκην νὰ παράσχῃ βοήθειαν. Ὑπάρχει ἀντιστοιχία μεταξὺ ἐκκλήσεως καὶ ἀπαντήσεως εἰς δύο ὑποκειμένων ἀπεκδυομένων εἰς κοινὴν προσπάθειαν, εἰς τὴν ὁποίαν ἕκαστον θὰ ἔχῃ ὠρισμένον ἔργον νὰ ἐκτελέσῃ. Διὰ τὴν κατανοητῆ ἢ ψυχοθεραπευτικὴν κατάστασιν πρέπει νὰ ἀναγνωρισθῇ ὁ συμπληρωματικὸς χαρακτήρ τῆς σχέσεώς τῶν εἰς τὸν προσωρινὸν αὐτὸν

σύνδεσμον («τὸ θεραπευτικὸν ἡμεῖς» τοῦ F. Künkel). «Ἡ ψυχανάλυσις εἰσήγαγε τὸ ὑποκειμενικὸν εἰς τὴν ψυχοπαθολογίαν» εἶπεν ὁ V. von Weizsäcker. Ἐὰς προσεβῆ ὅτι ἡ ψυχοθεραπεία τοῦ βάθους εἰσήγαγε εἰς τὴν ἱατρικὴν τὴν προσωπικότητα τοῦ ψυχοθεραπευτοῦ, ἥτις μεταβαίνει πρὸς συνάντησιν τοῦ ἀσθενοῦς. Ἐχομεν ὅθεν ἀνάγκην ψυχολογίας τοῦ ἱατροῦ καὶ τῆς ψυχοθεραπευτικῆς ἀλληλεπίδρασεως καὶ ὄχι μόνον θεραπείας τῶν νευρώσεων. Ἡ μέθοδος τῶν φυσιογνωστικῶν ἐπιστημῶν ἐφαρμοζομένη ἀσπληρῶς εἰς τὴν ἐπιστήμην μας καὶ τὴν θεραπευτικὴν τέχνην συνέβαλεν εἰς τὴν ἀπροσωποποίησιν τῆς σχέσεως τοῦ ἱατροῦ-ἀσθενοῦς⁴.

Ἄλλ' ἡ ἐργασία τοῦ θεραπευτοῦ δὲν περιορίζεται εἰς τὸ ν' ἀπαντήσῃ εἰς τὴν ἔκκλησιν διὰ τὴν βοήθειαν, διότι μεταβαίνει ὁ ἴδιος πρὸς συνάντησιν τοῦ ἀσθενοῦς. Πρέπει δηλαδὴ ν' ἀναπτύξῃ πρωτοβουλίαν. Πρέπει ν' ἀσκήσῃ πολωτικὴν ἐπίδρασιν ἐπὶ τοῦ ἑαυτοῦ του, ὡς ὁ L. Binswanger διετύπωσε τοῦτο, «ἡ ἐπιρροὴ τοῦ ἱατροῦ ἐπὶ τοῦ ἀσθενοῦς τοῦ ἀποτελεῖ εἰδικὴν περίπτωσιν τῆς ἐπιρροῆς τὴν ὅποιαν ἀσκεῖ ὁ ἄνθρωπος ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου»: das Miteinander und Füreinander sein» (ἤτοι τὸ νὰ ζῆ κανεὶς μαζὺ μὲ ἄλλους καὶ ὁ εἷς διὰ τὸν ἄλλον), ὡς ἡ συνάντησις εἰς τὰς σχέσεις φιλίας, ἔρωτος, ἐμπιστοσύνης, ἐξουσίας, ἐκείνο τὸ ὁποῖον οἱ Jasper, M. Buber καὶ Grisebach ἀποκαλοῦν μετ' αὐτὸν «ὑπαρξικὴν ἐπικοινωνικὴν ἐνέργειαν». Ἄλλὰ προσθέτει ὁ ψυχίατρος Kreuzlingen, εἰς τὴν ψυχοθεραπείαν ἢ ὑπαρξικὴν ἐπικοινωνίαν καὶ ἡ ἱατρικὴν ἐπέμβασις (τῆς ὁποίας ἡ λειτουργία εἶναι ν' ἀπελευθερώσῃ καὶ νὰ ὀδηγῇ) διατελοῦν μεταξὺ τῶν εἰς διαλυτικὴν σχέσιν. Θὰ ἦτο δυνατόν νὰ λεχθῆ ἐπίσης ὅτι θὰ ἔπρεπε νὰ κατορθωθῇ ὁ συνδυασμὸς τῆς γνώσεως καὶ τῆς δυνάμεως τῶν δύο αὐτῶν ὀργάνων, τοῦ ἱατροῦ τοῦ ἐρχομένου εἰς προσωπικὴν ἐπαφὴν εἰς τὴν ἀπὸ ἀνθρώπου εἰς ἄνθρωπον ἐπικοινωνίαν ταύτην.

* * *

Εἰς τὸ ἀνθρώπινον γένος ἡ φύσις ἐδιαφοροποίησε τὰς αὐτονόμους δυνάμεις ἀναγεννήσεως τῆς φύσεως σχηματίσασα τάξιν ἀτόμων ἀφιερωμένων εἰς τὸ ἔργον τοῦτο, τὸ συνιστάμενον δηλαδὴ εἰς τὸ ν' ἀποδίδουν εἰς τὴν κοινωνίαν τοὺς ἀπομο-

4. Ὁ Van der Hoop γράφει: «Εἶναι ὁ κίνδυνος τῆς ἐποχῆς μας ὅτι ἡ ἀπόστροφος θεοῖς ἡ ὁποία εἰς τὴν Ἐπιστήμην καὶ τὴν Τεχνικὴν ἔφερε μεγάλα ἀποτελέσματα, μηχανοποιεῖ τὴν ἀνθρωπίνην σχέσιν καὶ ἀκολούθως θεωρεῖ τὴν μηχανοποιημένην αὐτὴν σχέσιν ὡς τὸ οὐσιώδες τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῆς κοινοτήτος—ὅτῳ δὲ τὸ νόημα τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς χάνεται τελείως».

νωθέντας ή τούς πλανηθέντας εις τόν δρόμον τους, όπως σχηματοποιήσωσάντων αρχηγούς αναλαμβάνοντας τήν άτομικήν εϋθύνην. Ούτως ή Ιατρική επέμβασις συμπληρώνει τήν δοκιμήν αϋθορμητού θραπειάς. Πράγματι έξ αρχής ο άνθρωπος ο ασχολούμενος με τήν Ιατρικήν άσκει παρά τό πλευρόν του φυλάρχου λειτουργήμα όμαδικόν και άτομικόν συγχρόνως (και τό διετήρησε διά μέσου τών χρόνων χωρίς να τό γνωρίζη πάντοτε σαφώς). Διά τής μυήσεώς του άλλα και διά τής εκστάσεως ήτις προηγείται πάσης θραπειάς, συνδέεται με τά προγονικά πνεύματα και τό τοτέμ τής φυλής, τά όποια αντιπροσωπεύει πρό του άσθενούς. Είναι πράγματι «άφιερωμένος» εις τό έργον τουτο. 'Η φύσις είναι προνοητική και όπως ύφίσταται μητρικόν ένστικτον, ύφίσταται και θραπειυτικόν ή Ιατρικόν ένστικτον, ήτοι τάλαντον τό όποιον προσδίδει εις ώρισμένα άτομα μίαν έξμυτον σχέσην πρός τήν θραπειυτικήν λειτουργίαν. 'Η έπιστημονική μας κατάρτισις άγνοεί τήν πλευράν αϋτήν τής Ιατρικής, όπως δέν λαμβάνει ύψιν τής οϋτε τήν κλήσιν. Μόνον εις τήν πλήρη άφιέρωσιν του Ιατρού, έν πλήρει άγώνι δύναται οϋτος ν' άποκτήσῃ τήν συνείδησιν τής «πειρας», τής «κλήσεως αϋτού εις τό έργον». Δέν είναι έν τή άσκήσει του έπαγγέλματός του, άλλ' εις τήν κατάστασιν τής κλήσεως, όπου και τό έσωτερικόν ώθει τόν Ιατρόν εις τό ν' άπαντήσῃ εις τήν έκκλησιν διά βοήθειαν τήν όποιαν ο άσθενής άπευθίνει προς αϋτόν και εις τό να μεταβιβάσῃ, όχι εις τό να τήν δώσῃ, διότι δέν τήν κατέχει ο ίδιος, τήν άπελευθερωτικήν αϋτήν βοήθειαν, τήν όποιαν ο άσθενής αναμένει από αϋτόν. Δέν είναι άποκλειστικώς ο ειδικός τής ψυχολογικής αναλύσεως ή παντός άλλου είδους ψυχοθραπειυτικής ένεργείας, άλλ' εις Ιατρούς με δλην τήν σημασίαν του δρου. Και να σκεφθώμεν δι ύπάρχον άκόμη εις τήν εποχήν μας τόσοι συνάδελφοι, οι όποιοι νομίζουν δι δύνασθαι να περιορίσουν τήν Ιατρικήν τέχνην και έπιστήμην εις πρόβλημα νοϋ και τεχνικής.

Εις τήν μυθολογίαν όπου τό ανθρώπινον πνεύμα φθάνει εις μίαν πρώτην συνείδησιν του έαυτού του, συναντάται ή «μορφή του σωτηριώδους θραπειυτου», του Heilbringer. 'Ας ένθυμηθώμεν τόν 'Ασκληπιόν, υιόν του 'Απόλλωνος, μηθέντα από τόν Κένταυρον Χείρωνα όστις ένεφανίζετο ως θραπειυτής Ιατρος εις τούς έν τώ ναφ τής 'Επιδάουρου κατακλινομένους. Κατέστη ο πρόγονος-Ιδρυτής του πρώτου Ιατρικού σώματος εις τήν Κω, του όποίου ο 'Ιπποκράτης διετέλετο δι τήν άμεοσ άπόγονος. Δέν πρόκειται

πλέον δι' ήμάς περι ένδιαφέροντος κεφαλαίου τής άρχαίας Ιστορίας, άλλα περι εκφράσεως έσωτερικής πραγματικότητος άφ' ότου ο Jung διά τής αντιλήψεως του όμαδικου άσυνειδήτου απέδειξε τήν ύπαρξιν συνεχείας μεταξύ τών χρόνων αϋτών, τής αρχαίας αϋτής νοοτροπίας και ήμών τών ίδίων. «Τό άρχέτυπον του θραπειυτου» εμφανίζεται ως ή αϋθόρμητος και συμβολική έκφρασις τής θεμελιώδους αϋτής ιδιότητος τής ζωής να διατηρήται και να αναγεννάται. "Όταν υπό ώρισμένης συγκεκριμένης συνθήκας τό άρχέτυπον αϋτό καθίσταται παρόν εις τά βέθη τής ψυχής, καθίσταται δι' έπαγωγής ο μη τής τής κλήσεως εις τόν Ιατρόν και τής θραπειάς εις τόν άσθενή⁵.

Γνωστά είναι τά θαυμάσια τής αναγεννήσεως τών Ιστών εις τούς ζωϊκούς οργανισμούς. 'Αλλ' ύπάρχουν και τά θαυμάσια τής αϋτομάτου θραπειάς εις τήν ζωήν τής ψυχής και τής Ιάσεως διά τής Ιατρικής επεμβάσεως. Τό άρχέτυπον του θραπειυτου συμβολίζει τήν ολοκληρωσιν τής προσωπικότητος του άσθενούς και τήν επάνεταξίν του εις τήν κοινωνίαν, ήτοι τήν επάνοδόν του εις τό σύνολον. 'Ο άσθενής τό προαισθάνεται, χωρίς να τό γνωρίζη σαφώς, ένεκα τουτου ή κραυγή διά βοήθειαν του ναυαγοϋ τής ζωής είναι φυσικώτατον ν' άπευθίνεται προς τόν Ιατρόν, ως τόν αντίπρόσωπον του συμβόλου τουτου, από τόν όποιον αναμένει τήν λυτρωτικήν βοήθειαν. (Πρόκειται και έδώ περί προβολής, άλλ' οϋχι τής εικόνας του πατρος ή τής μητρος). "Ένεκα τουτου ή κλήσις προσδίδει εις τόν θραπειυτήν υπό ώρισμένης συνθήκας και εις ώρισμένης ώρας κύρος sui generis, τό όποιον δέν είναι προσωπικής φύσεως και οϋτε διά τής έπιστήμης οϋτε διά τής τεχνικής δύναται ν' άποκτηθῃ. 'Η έννοια του άρχετύπου του θραπειυτου επιτρέπει να έννοήσωμεν καλύτερον τό οϋσιώδες αϋτό πρόβλημα τής κλήσεως, τό όποιον ή θετικιστική νοοτροπία του Ιθ' αιώνος είχε παραμελήσει. Εις τήν προσωπικήν έπαφήν προστίθεται υπό τήν έπίδρασιν αϋτήν στοιχείον νέον «ή ύπερ-προσωπική έπαφή» ήτις δύναται να είναι μεγάλη θραπειυτικής άποτελεσματικότητος. 'Η σύγχρονος ψυχοθραπεία τονίζει όρθώς τήν σπουδαιότητα τής «θελήσεως να θραπειυθῃ» του άσθενούς. 'Αλλ' ο όρος οϋτος δέν εκφράζει πάν ό,τι πρέπει να λεχθῃ, διότι ή πεποιθήσις του, ή πίστις του εις τήν θραπείαν του, εις τήν βοήθειαν του

5. "Ide A. Maeder: «'Ο μυθικός θραπειυτής και ο Ιατρος». Stuttgart, 1951.

ιατρού αποτελούν παράγοντας μεγαλύτερου ακόμη δυναμισμού από την θέλησιν ταύτην. Διά μέσου της δλης ανάπτυξεως της ανθρώπιτης επανευρίσκομεν τὰ αὐτὰ θεμελιώδη στοιχεία τῆς θεραπευτικῆς καταστάσεως.

Μήπως εις τὴν «ρεαλιστικὴν» καὶ σκεπτικιστικὴν ἐποχὴν μας ὁ ἄνθρωπος ἔγινε πράγματι ὄλως διόλου διαφορετικὸς καὶ ἡ ἱατρικὴ οὐσιωδῶς διάφορος ἀπὸ ἄλλοτε; Ἡ σύγχρονος ψυχοθεραπεία δὲν χρησιμοποιοεῖ πλέον τὴν κατὰ κυριολεξίαν ἐπαφήν, τὴν φυσικὴν ἐπαφήν, ἀλλὰ τὴν συναισθηματικὴν ἐπαφήν ἢ τὴν προσωπικὴν σχέσιν. Ἡ πείρα δεικνύει ὅτι ἡ γαλλικὴ λέξις *toucher* ὑπὸ μεταφορικὴν ἔννοιαν (*être touché, ému* — νὰ ἔχη συγκινήσῃ τις) ἀποτελεῖ ἀπαραίτητον ὄρον τῆς ἀποτελεσματικότητος τῆς θεραπείας. Ὁ ἱατρός μεταβαίνει πρὸς συνάντησιν τοῦ ἀσθενοῦς, μετέχει τῶν θλίψεων καὶ τῶν ἀγώνων του καὶ ἐμπνέει παρ' ὄλα τὰ ὅσα εἰς αὐτὸν ἐμπιστοσύνην, διότι ἡ πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπη τοῦ τὸ ὑπαγορεύει. Εἶναι ἡ εἰδικὴ μορφή τῆς «ὑπαρξικῆς ἐπικοινωνίας» περὶ ἧς ὁμιλεῖ ὁ L. Binswanger. Ἀφιερῶνων ἑαυτὸν εἰς τὴν τέχνην τῆς θεραπείας ὡς εἰς κλῆσιν ἀσκεῖ πολωτικὴν ἐπίδρασιν ἐπὶ τοῦ ἀσθενοῦς. Εἶναι φανερόν ὅτι μία θετικὴ καὶ κατηγορηματικὴ στάσις τοῦ ἱατροῦ ἔναντι τῆς ζωῆς εὐνοεῖ τὴν μεταφορὰν ταύτην περισσότερο ἀπὸ ὅσον τὴν εὐνοεῖ ὁ σκεπτικισμὸς. Ἡ προσωπικὴ ἐπαφὴ λυτρῶναι τὸν ἀσθε- νῆ ἀπὸ τὴν δυσφορίαν τῆς μονώσεως ἐμπνέει εἰς αὐτὸν αἴσθημα ἀσφαλείας καὶ τὴν πεποίθησιν ὅτι ἀνήκει εἰς κάποιον, εἰς τὸ περιβάλλον του. Τὸ ἀποτέλεσμά της εἶναι δυναμογόνον. Εἰς ἀτύσφαιραν ἐλευθερίας καὶ ἐμπιστοσύνης συγχρόνως ἡ ἐλπίς καὶ τὸ θάρρος ἀναγεννῶνται. Καὶ ἐν τούτοις ὄλα αὐτὰ γίνονται λιτότατα. Εἶναι ὁ λόγος ὑπὸ μορφήν διαλόγου, ὁ ὁποῖος εἶναι φανερόν μέσον πάσης ψυχοθεραπευτικῆς ἐνεργείας. Ἡ θεραπεία αὕτη παρουσιάζει ὅσιν ὀλιγώτερον θεαματικὴν παρά εἰς τὸν καιρὸν τῶν προγόνων μας κατὰ τὴν ἀρχαιότητα. Ἐχει περισσότερο ὀκειον καὶ διαφοροποιημένον χαρακτῆρα,

εἶναι ἀσφαλῶς περισσότερο κατανοητῆ, ἀλλὰ κατὰ βάθος δὲν εἶναι οὐσιωδῶς διάφορος. Εἰς ἕν χωρίον τοῦ «*Tao Te King*» (κεφ. 27) ὁ Λάο Τσέ περιγράφει τὴν συνεργασίαν ταύτην, τὴν ἀμοιβαίαν αὐτὴν ἀπόκτησιν τοῦ ἑνὸς ἀπὸ τοῦ ἄλλου, τοῦ συμπληρωματικοῦ αὐτοῦ χαρακτῆρος τῶν μεταξὺ ἀσθενοῦς καὶ ἱατροῦ σχέσεων κατὰ τρόπον τόσον ἀξιοσημείωτον, ὥστε δύναται νὰ ἀπεικονίσῃ τὴν ψυχοθεραπευτικὴν κατάστασιν ὡς τὴν ἐννοοῦμεν:

«Δι' αὐτὸ ὁ Ἅγιος εἶναι πάντοτε ἕνας καλὸς βοηθὸς τοῦ ἀνθρώπου, διότι δὲν ἐγκαταλείπει κανένα ἄνθρωπον. Ὁ καλὸς ἄνθρωπος εἶναι παιδαγωγὸς τοῦ μὴ καλοῦ ἀνθρώπου, ὁ μὴ καλὸς ἄνθρωπος εἶναι τοῦ καλοῦ ἀνθρώπου ὁ θησαυρὸς. Τὸ νὰ μὴ τιμᾷ κανεὶς τὸν παιδαγωγὸν του, νὰ μὴ ἀγαπᾷ τὸν θησαυρὸν του, ἀποτελεῖ παρὰ πᾶσαν εὐφύιαν μεγάλην τύφλωσιν»⁶. Τὰ πενήτηκοντα τελευταῖα ἔτη εἰδικῶς ἐπλούτισαν τὰς συγκεκριμένας καὶ ἀκριβεῖς γνώσεις ἡμῶν περὶ τῶν ψυχονευρώσεων, τῆς γενέσεως καὶ τῆς ἐξελίξεως αὐτῶν. Μᾶς μετεβίβασαν ἀμεσωτέραν ἄποψιν τῶν λανθανουσῶν δυνατοτήτων ἀποδόσεως, περὶ τῶν αὐτοματισμῶν τῆς αὐτοθεραπείας, τέλος ἀνέπτυξαν τεχνικὴν ἐπεμβάσεως ἀναλυτικὴν καὶ ὀδηγητικὴν συγχρόνως, διὰ τὴν ὁποίαν εἴμεθα καὶ ὑπερήφανοι καὶ εὐγνώμονες. Ἄλλ' ἀπόκειται εἰς τὴν τέχνην τοῦ συγχρόνου ψυχοθεραπευτοῦ νὰ «προσθέσῃ» τὸν παράγοντα τῆς προσωπικῆς καὶ ὑπερπροσωπικῆς ἐπίδράσεως, τὸ «θηρσκευτικὸν στοιχεῖον» εἰς τὴν ἀντικειμενικὴν αὐτὴν γνῶσιν καὶ δύναμιν τῆς συγχρόνου ἐπιστήμης. Ἀπὸ τὴν σύνθεσιν αὐτὴν δυναμέ- θαν ν' ἀναμένωμεν ὅτι θὰ προκύψῃ τό- νωσις καὶ βελτίωσις λίαν αἰσθηταί τῆς ψυχοθεραπευτικῆς ἐνεργείας, τῆς ὁποίας οἱ σύγχρονοι ἄνθρωποι ἔχουν εἴπερ ποτε ἀνάγκην.

A. MAEDER

Ψυχίατρος ἐν Ζυρίχῃ

6. Τὸ κείμενον τοῦτο ἐλήφθη ἀπὸ τὴν μετάφρα- σιν τοῦ Victor von Strauss τῶν κατὰ πολὺ ἀσφα- λῶν καὶ καλυτέρων τῶν ὑφισταμένων εἰς τὰς δυτικὰς γλώσσας.

ΜΕΤΑΠΟΛΕΜΙΚΑ ΚΟΡΙΤΣΙΑ ΣΤΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ

Από τη στιγμή που έγινε μία προσπάθεια ψυχικής επαφής με τις μαθήτριες ενός κεντρικού Γυμνασίου των Αθηνών για τα προβλήματά τους, έδημιουργήθη και για μένα ένα αρκετά δύσκολο πρόβλημα. Καταλάβαινα πως η εργασία αυτή άνηκε ολότελα στον ψυχικό κόσμο των μαθητριών. Βέβαια μέσα στο σύνολο υπήρχαν ελάχιστες που έξεδηλώναν φανερά τα ένδιαφέροντά τους. Αυτό όμως σε πολύ μικρό ποσοστό.

Παρηκολούθησα και μερικούς άλλους ένδιαφέροντας τύπους αλλά και απ' αυτούς δεν θα έβγαине υπεύθυνο πόρισμα, γιατί οι συνθήκες της διδασκαλίας και γενικά η σχολική ζωή είναι τέτοια που δεν επιτρέπουν παρά ελάχιστη ενημέρωση στα προβλήματα των παιδιών. Έσοκέφτηκα λοιπόν να χρησιμοποιήσω την έμπιστοσύνη που μου έδειχναν οι μαθήτριες. Έπί 4-6 σχολικά έτη ευρίσκομαι σε στενή ψυχική επαφή με όδες και με την κάθε μία ξεχωριστά. Πολλές φορές μάλιστα αντιμετώπισα καταστάσεις και έκδηλώσεις ειλικρινείς, που όμολογώ πως μ' έσυγκινούσαν και με βοηθούσαν στην ειδική προσπάθειά μου και στην άποστολή μου μέσα στο σχολείο.

Αυτόν λοιπόν τον ψυχικό σύνδεσμο άπεφάσισα να χρησιμοποιήσω για να έχω ειλικρινείς και συγκεκριμένες άπαντήσεις σχετικά με τα προβλήματα του κοριτσιού άπό την ΣΤ' γυμνασιακή τάξη δηλ. 15-16 έτών μέχρι της Η' δηλ. 18-19 έτών.

Με άπόλυτη ειλικρίνεια, έφ' όσον μάλιστα δεν τις έδέσμευε το ένυπόγραφο, διετύπωσαν με το δικό τους τρόπο ποιό είναι το πρόβλημα που τις άπασχολεί. Έξεδήλωσαν και την χαρά τους αούθόρμητα, γιατί εύρισκαν την εργασία αυτή πρωτότυπη και γιατί, όπως λένε οι περισσότερες, τους δίδεται η εύκαιρία να έμπιστευθούν τον πόνο τους και γενικά τον έσωτερικό τους κόσμο σε κάποιον και για το ότι επί τέλους θα άκούσουν και την υπέυθυνη γνώμη ενός μεγάλου. Μόνον μία μαθήτρια παρέδωσε λευκή κόλλα. Όλες οι άλλες άπήντησαν, δηλ. 490 μαθήτριες των τριών τελευταίων τάξεων.

Η καθολική και ειλικρινής συμμετοχή των μαθητριών στην προσπάθεια αυτή και ό φυσικός και αούθόρμητος τρόπος που διετύπωσαν τις άπόψεις των φανερώνει καθαρά, ότι συνειδητά έδιάβασαν και αυτοπαρετήρησαν τον ψυχικό τους κόσμο και

έτσι, έντελώς άνεπηρεάστες, όμολόγησαν και ένεπιστεύθηκαν έκεινη, που μέρα και νύχτα τις άπασχολεί και άπορροφά την ζωτικότητα τους, όπως οι ίδιες γράφουν. Πολλές παρακαλούν στο σημείωμα τους να δοθη άπάντησις γενική, πράγμα που θα μάς δώσει εύκαιρίες πολλές για συζήτηση πάνω στα προβλήματά τους.

Ξεφυλλίζοντας τις άπαντήσεις των μαθητριών συναντά κανείς πτυχές και περιπτώσεις διαφορετικές και συνθέτες που δεν ξέρει άπό που και πώς ν' άρχιση. Σε όδες τις τάξεις συναντούμε την μεγάλη μερίδα των κοριτσιών, που ζούν τις φρικτές συνέπειες του πολέμου ή κάθε μία με ξεχωριστό τρόπο. Άντιγράφω πιτά μερικές χαρακτηριστικές άπαντήσεις άφήνοντας έτσι τις ίδιες να πάρουν τη θέση τους στην όλη εργασία. Είναι μαθήτρια 18 έτών.

«Η ψυχή μου άπό καιρό ζητούσε τον άνθρωπο εις τον όποιον θα μπορούσε ν' ανοιχθή ειλεύθερα και να πη το μαρτύριό της άν όχι καθήκον ίερόν, το όποιον μου άνέθεσε ό Θεός. Δεν θά σάς μιλήσω για τα όνειρά μου, διότι όπως όλα τα κορίτσια που σπουδάζουν έτσι και γώ ήλιπια ότι θα μπορούσα να προχωρήσω. Όλα όμως αυτά τα άνέτρους κάποιο οικογενειακό μας δράμα. Η ζωή μου είναι ένα διαρκές μαρτύριο. Πολλάκις έκλαψα και παρεκάλεσα να άφήσω το σχολείο αλλά έστάθη άδύνατον άπό όλους. Ένα μόνον με κάμνει να ύπομένω, το ότι μου άνετέθη το ύψηλό καθήκον της διαπλάσεως τριών μικρών ύπάρξεων μιας συγγενικής μας οικογενείας, που συνδέεται σιανά μαζί μας τα όποια σάς τονίζω και πάλιν έμειναν μόνα ένεκα της διεφθαμένης ζωής της μητέρας των, την όποιαν έβλεπαν και την όποιαν διά τον λόγον αυτόν μισούν θανάσιμως. Το ιδανικό μου, η ζωή μου όλόκληρη, το πών έκει άποβλέπει άκόμα θυσιάζοντας και το σχολέον μου πών ήτο άλλοτε η ζωή μου. Η συμβολή σας, ό λόγος σας για μένα θα είναι πολύτιμος.»

Τό πρόβλημα της κοπέλλας αυτής όφείλω να όμολογήσω πως με έδίδαξε. Θυμάζω την ύπερατομική δράση της. Πόση ψυχική κατάρτιση και συγκρότηση πρέπει να έχη η μαθήτρια αυτή για να αναλάβη έκουσίως και με πλήρη επίγνωση των ύποχρέωσεων και της εύθυνης τόσοσ βαρεία καθήκοντα. Ένώ άπό την την άλλη πλευρά βλέπει κανείς την μητέρα τριών παιδιών να άπουσιάζη άπό τόν οικογενειακό της.

Άπόκληρη της οικογενείας χαρακτηρίζει μία άλλη μαθήτρια τόν έαυτό της. Η μητέρα της πέθανε στην κατοχή και άφη-

σε τέσσερα παιδιά. 'Ο έργατικός πατέρας τους ήναγκασθή να την δώσει σε κάποιαν γειτονική εύκατάστατη οικογένεια, ή όποια όμως της απαγορεύει κάθε έπαφή με το πατρικό της σπίτι. Νοσταλγεί την ζεστή του πτωχού πατέρα της άγκαλιά, πού σαν φωλιά έδέχτο κάθε βράδυ πού γύριζε στο σπίτι τά παιδιά του, πού τόν ξεκούραζαν με τά τρελλά ξεφωνητά τους.

«Και μένω, μένω μέσα στή διαρκή άγωνία, σέ ένα σπίτι μικρό μόν αλλά με όλα τα ήλικά αγαθά και όμως δέν είμαι εύτυχημένη, γιατί ξέρω πώς την ώρα πού έγω θά τρώω για δεύτερη φορά, ή μικρή μου άδελφή θά είναι σκυμένη στή σκάφη νά πλένη για ν' αλλάξουν τό βράδυ καθαρά ρούχα ο τσακισμένος από τη σκληρή βιοπάλη πατέρας, ο άδελφός μου και ή άδελφή μου. Και διαν έγω θά ξαπλώω για νά ξεκουρασθώ ξέρω πολύ καλά πώς τά μικρά της χεράκια αυτή την ώρα θά πλένουν ξένα, για νά μπορέση έτσι νά φέρη κι' αυτή μέσα στο φτωχικό τους ποιοφόλι λίγες δεκάρες. Τους λαχάρω και γι' αυτό άναγκάζομαι και πηγαίνω κρυφά. Είναι άμαρτία; 'Απαντήσατέ μου οās παρακαλώ».

Πόσες χιλιάδες κοριτσιών βρίσκονται σέ παρόμοια θέσι, όπως και άλλες όμολογούν, γιατί ο θάνατος του πατέρα ή της μητέρας, ή προσφυγιά, ή καταστροφή της οικογενείας όλοκληρου ή και του χωριού, ή φτώχεια και ή πείνα σαν συνέπεια του πολέμου τά έφεραν σέ ξένα χέρια, όπου ίσως νά μή βρίσκουν την άπέραντη και τρυφερή μητρική άγάπη. Βρίσκουν άραγε εκεί τη σωστή κατεύθυνση, πού θά τους άπαλύνη τόν πόνο τους και θά τά κατευθύνη προς τόν προορισμό τους;

Μεγάλο ποσοστό μαθητριών έκφράζει την κατάσταση αυτή σαν ψυχικό της πρόβλημα. 'Η θεία, ή γνωστή ή ή φιλόανθρωπος κυρία πού μετά την όρφάνεια και τόν έκπατρισμό την δέχθηκε με χαρά, γιατί ήθελε κι' αυτή νά διοχετεύση τόν συναισθηματικό της πλουτο κάπου, έκπληρώνοντας έτσι κατά κάποιο τρόπο τόν προορισμό της σαν γυναίκα, άνταποκρίνεται στο ψυχικό κενό των παιδιών αυτών; Κι' άν αυτά τά κορίτσια πού υιοθετήσαν από στοργικές οικογένειες αντιμετώπιζον τόσα πρόβλήματα, τά κορίτσια πού άπήχθησαν στο παιδομάζωμα, οι έλληνοπούλες αυτές, τί νά σκέπτονται; Πώς νά ζούν; Ποιά πρόβλήματα νά μαραινουν τις καρδιούλες τους; Δέκα έπτά μαθήτριες διατυπώνουν το παιδομάζωμα σαν δικό τους πρόβλημα και έκφράζουν μαζί με τη νοσταλγία νά έπιστρέψουν στην 'Ελλάδα μας και την μεγάλη άνησυχία για την μόρφωση πού παίρνουν από τους άπαγωγείς των. Παραπονιούνται δε για την άδιαφορία, πού δείχνουν οι υπεύθυνοι για τό μεγάλο αυτό έλληνικό πρόβλημα.

'Ο πόλεμος και πάλιν ο πόλεμος και στόν πόλεμο άποδίδουν οι μαθήτριες τό

κάθε πρόβλημά τους. "Ενα κορίτσι 15-16 έτών μιλάει για τό τί την άπασχολεί. "Ας την άκούσωμε την ίδια, γιατί θά είμαι προσωπεύη πολλές όμήλικές της κι αυτή.

«'Ενα φοβερό κίνημα της ζωής μου. Σάν εφιάλτης πολλές φορές παρουσιάζεται έμπρός μου κάποιο όνειρο. Μέχρι αυτή την ηλικία πού είμαι δέν μπόρεσε νά σήσηση. Φαντάζομαι πώς δέν θά σβήση ποτέ, διότι έπαιξε και παίξει σημαντικό ρόλο σέ όλη τη ζωή μου. Στο κίνημα, ήμέρα Τρίτη, ένθυμούμαι καλά, έχασα τόν πατέρα μου. Αυτό ήταν τό μεγαλύτερο πλήγμα στή ζωή μου. Τόν εοκώϊωσαν! Πήραν από μένα ό,τι πολύτιμο είχα! Στην ψυχή μου έχει μείνει ένα μεγάλο κομμάτι, ένα κομμάτι δυστυχίας! Δέν μπορέι νά εξαλειφθί εύκολα. Είναι στιγμές πού τό ξεχνώ μά πάλι έρχεται στο νού μου και μία τρικυμία ψυχική ακολουθεί. Γιατί νά μη ξη ό πατέρας μου; Αυτό θά είναι τό μεγαλύτερό μου παράπονο εις όλα χρονία ζωής».

Μέ θρησκευτική ευλάβεια άκούει κανείς τόσα δυνατά κτυπήματα, πού πρέπει νά άντιμετωπισθούν.

Είναι μεγάλος ο αριθμός των μαθητριών πού ως μόνη σκέψη και φροντίδα τους έχουν πώς νά άποκτήσουν πολλές γνώσεις, νά μορφωθούν πολύ για νά μπορέσουν, άφ' ενός νά κερδίζουν πολλά χρήματα και άφ' έτέρου νά άναδειχθούν σαν έπιστημονες και διανοούμενες. Πλάι σ' αυτές υπάρχουν πολλά κορίτσια, πού άποζητούν την μόρφωση ως μέσον για νά μπορέσουν νά βοηθήσουν τόν γέροντα ή άνάπηρο πατέρα τους, την χήρα μητέρα τους ή και τά όρφανά ή άρρωστα άνήλικα άδέλφια τους. Με συγκίνησι επίσης άναφέρω την περίπτωση μαθητριάς πού θέτει ως σκοπόν της ζωής της, άφου άποφαιτήσει από τό Γυμνάσιο, νά έργάζεται για νά συντηρή και νά περιποιηται τόν τυφλό και άνάπηρο άδελφό της, τόν όποιον υπεραγαπá, γιατί προσέφερε ό,τι πολύτιμο είχε για την άνεξαρτησία της Πατρίδος. Στα άνήλικα αυτά κορίτσια βλέπει κανείς μία ψυχική ώριμότητα. Πόσο ώραία και καθαρά δείχνουν την ευγένεια των άλτρουϊστικών άισθημάτων των στις όλιγες γραμμές τους! Μου φαίνεται πώς στο πρόσωπο αυτών των κοριτσιών διαβλέπω τις αύριανές κοινωνικές εργάτιδες, τόν τύπο της καλλιεργημένης γυναίκας πού θά προσφέρει τις δυνάμεις της για τό καλό του συνόλου. Και δείχνουν άκόμη τά κορίτσια αυτά, ότι ή φωτιά της όρφάνειας ή της φτώχειας ή του έκπατρισμού δέν έκαψε τά δνερά τους, άλλ' άπεναντίας προσήναψε κάθε εύγενικό συναισθημα μέσα στην ψυχή τους.

* * *

"Ενα επίσης μεγάλο πρόβλημα ίδίως για τις μαθήτριες της 8ης τάξεως είναι τό ζήτημα του γάμου. Οι περισσότερες

τρομάζουν στην σκέψη αυτή, γιατί όπως δ-
μολογούν αισθάνονται πως δεν είναι ικα-
νά να αναλάβουν τέτοιες μεγάλες ύπο-
χρεώσεις και ευθύνες, όπως είναι οι ευθύ-
νες για την δημιουργία μιάς καλής οικο-
γενείας.

«*Ετόλμησα, λέει μία πάλιν της 8ης, και ένε-
πιστεύθην στή μητέρα μου μιά συμπάθεια που έ-
χω και ζητώντας τη συμβουλή της την έβεβαίω-
σα ότι απόλυτως σέβομαι τον έαυτό μου και την
άξιοπρέπεια της οικογενείας. Έπεινή όμως αντί
συμβουλής με περιορίζει ούσηρότατα και έκτοτε
μού φέρεται σκαιότατα. Με τραυματίζει.*

΄Ασφαλώς δεν είναι ή μοναδική μητέ-
ρα στο είδος της. Πόσο απαραίτητο είναι
νά μορφωθούν και οι μητέρες για να
βγουν από την άγνοια και να διαφωτι-
σθούν σχετικά με τον πραγματικό ρόλο
τους, όσον αφορά την διαφώτιση και καθο-
δήγησι των παιδιών τους. Σχετικά με την
δχι σωστή αντιμετώπιση των προβλημά-
των έκ μέρους της μητέρας τους αρκετές
μαθήτριες των δύο τελευταίων τάξεων, ΄Υ-
σως έπειδή άρχισε να τακτοποιήται ο ψυ-
χικός τους κόσμος και να βλέπουν τα πρά-
γματα καθαρώτερα, ΄ως έπειδή κάτι κα-
λό άκουσαν και έπηρέασθησαν, προσπα-
θούν να συνεννοηθούν με την μητέρα τους
πρό πάντων για τα προβλήματα τους τα
συναισθηματικά, αλλά συναντούν πλήρη
άσυνεννοησία. «Ποτέ δεν συμφωνούμε»
γράφουν μερικές. Και όμως περιμένει τό-
σα πολλά ή κοινωνία από τις άρμονικές
οικογένειες!

΄Αξίζει τον κόπο έδω να αφήσωμε πάλι
μια μαθήτρια από τις πολλές να μάς
μιλήσει για την οικογενειακή άρμονία.

«*Είναι καιρός τώρα που άπορίες με βασανί-
ζουν. Θέτω ερωτήσεις που μένουν δίχως άπάντη-
ση, τις πιο πολλές φορές στον έαυτό μου. Στή
μικρή μου ζωή είδα και άκουσα τόσα πολλά. Έ-
ζησα δύστυχα χρόνια. Χρόνια που στίναζε ολό-
κληρη ή πατρίς μου. Μα και χρόνια που ή δυ-
στυχία μόνο την πόρτα του σπιτιού μου κτυπού-
σε. Και όλα αυτά θά είχαν αφήσει ένα κενό μέ-
σα μου, άν δεν προσπαθούσα να πεσω τον έαυ-
τό μου πως είναι άνθρωπινα. Μετά από τον πό-
λεμο και μέρες σήμερα ένα μεγάλο ερωτηματικό
προβαίνει μπρός μου. Γιατί οι άνθρωποι σκοτώ-
νονται; Γιατί το μίσος να φωλιάζει στην καρ-
διά τους; Γιατί να μην αγαλιάζουν με θέρμη
την αγάπη; Γιατί να μην αισθάνονται λατρεία
στον Θεό, τον Δημιουργό μας; Και όλα αυτά εις
τι άποβαίνουν; Είς τι να χάνουν οι άνθρωποι
την αλλοτινιά τους. Να θέλουν και να ζητούν
την άμαρτία. Έτσι λοιπόν κάμνουν δυστυχισμέ-
νους τους άλλους. Γιατί λοιπόν οι άνθρωποι δεν
εκανοποιούνται με το δρόμο που χράζαν στην
άσχη και ζητούν το άγνωστο; Και να ή μεγάλη,
ή βασανιστική άπορία μου. Γιατί να υπάρχουν τα
διαζύγια; Γιατί οι γονείς να μη σκέπτονται τα
άδωδα πλάσματα που έχουν φέρει στον κόσμο και
έχουν υποχρέωση να τους δώσουν ό,τι είναι δυ-*

*νατόν; Θάθελα πολύ ή αγάπη και ή όμολογία να
συμβαδίζουν. Και μιλώ από πείρα. Το σπιτικό το
δικό μου το γκρέμισο ή εγωϊσμός και ή άλαζο-
νεία. Δίχως να σκεφθούν οι γονείς μου, δίχως να
ρίζουν ένα βλέμμα συμπόνοιας στο άδωδο πλάσμα
που δεν καταλάβαινε ούτε από αυτά τα πράγματα,
τράβηξαν για το δικαστήριο. Και τι ψυχροί που
φάνηκαν μεταξύ τους. Αύτοι που κάποτε τους ή-
νωσε ένα μόνο ιδανικό: ή εύτυχία μου. Και οι
δικασται τυπικώτατα έβγαλαν την σκληρή από-
φασι. Μα δεν ήταν μόνον οι δικασται, ήταν και
ή Έκκλησία. Και αυτή σαν κάτι το συνηθισμέ-
νο, που το έχουν βαρεθή πιά, έβγαλε την ίδια
άπόφασι. Τώρα οι γονείς μου παντρεύτηκαν, έ-
καναν παιδιά. Καθένας έδημιούργησε κάτι και-
νούργιο. Μα έγω και σίς δυο αυτές οικογένειες
μέσα είμαι ξένη. Έντιλως ξένη. Δεν έζηήσα
ποτέ την συμπόνοια τους. Ούτε αυτών ούτε του
κόσμου. Και άν τώρα γράφω, το κάμνω όχι για
να χαλάσω λίγο χαρτί, αλλά για να σνιτρέξω και
γώ στην ίερή αυτή εργασία και να έρθη οε φώς
το δρώμα που παίζεται στις νυχές τόσων και τό-
σων παιδιών. Θάθελα οι γονείς να οικειόνησαν
για λίγο το έγκλημα που κάμνουν και ύστερα, άν
είχαν το θάρρος, άς το έπρατταν. Ποτέ δεν μι-
λήσα στον κόσμο γι αυτό που αισθάνομαι μέσα
μου. Και όμως ο κόσμος, ο κόσμος ή σκληρός, ή
άπάνθρωπη αυτή μάζα που λέγεται κοινωνία, με
καταδικάζει στην περιφρόνησι ή το πολύ πολύ στον
οίκτο, λες και έφταιγα έγω για πράξεις που έ-
γιναν οε μια άθωα ήλικία. Βλέπω το μέλλον να
χαράζει άβέβαιο. ΄Ισως να μην είμαι ως το τέλος
δυστυχής. Άλλά άν είμαι και μέχρι τώρα που
είμαι πούς φταίει; Το κατατρονύλισμα της ση-
μερινής κοινωνίας προς το χειρότερο. Άς πά-
νουν οι άνθρωποι να διαλύουν τις οικογένειες
τους, όπως ή διάλυσις μιάς διασκεδάσις ύστερα
από ώροισμένη ώρα. Άλλά άς πάνουν τα δικα-
στήρια και ιδιαίτερα ή Έκκλησία να διδουν με
τόση ευκολία τις άδειές τους γι αυτό. ΄Ισως έτσι
σποθούν πολλές υπάρξεις και ή κόσμος ξαναγυρί-
ση στον παλιό και ήρεμο καλό καιρό». Και ύπο-
γράφεται. «Μιά που δυστυχής πολύ».*

Θύμα και αυτό της άποξενώσεως των
γονέων και της διαγραφής κάθε υποχρεώ-
σεως μιλά και έκθέτει τον πόνο της πι-
στεύοντας ΄ως οε τι έτσι θα προληφθούν
άλλες όμοιες περιπτώσεις.

Και ενώ άκούμε με κατάνυξι τον τόσο
δικαιο σπαραγμό της μικρής αυτής και λυ-
πομέθα και έμεις μαζί της για την παρα-
νόησι του σκοπού και το γκρέμισμα της
οικογενειακής γαλήνης, την έγκατάλειψι
του παιδιού για να ικανοποιηθούν τα έ-
γωϊστικά των κίνητρα, σπεύδουν άλλες
συμμαθήτριές της, σχεδόν το 1/7 του συνό-
λου, να μάς προλάβουν στην κρίσι μας και
να μάς παρακαλέσουν να άκούσωμε πως
αυτές άναγνωρίζοντας τους κόπους και
τους μόχθους των γονέων για την καλλι-
τερη μόρφωσι των διαθέτων όσες ώρες
περισσεύουν από την σχολική προετοιμα-
σία τους, έργαζόμενες με ράψιμο, πλέξι-

μο, γραφομηχανή, κέντημα, για να βοηθήσουν έτσι τους γέροντας ή ασθενείς γονείς των, οι οποίοι εξήντησαν την οικονομική τους άντοχη και τις σωματικές δυνάμεις των στην εκπλήρωση των οικογενειακών των καθηκόντων. Αυτό μᾶς κουράζει σωματικά όμολογούν, αλλά ίκανοποιούμεθα, γιατί και ἔμεϊς προσφέρομε ὅ,τι μπορούμε για τὴν συντήρηση ὀλοκλήρου τῆς οικογενείας μας.

Πράγματι για τὸ κορίτσι ὕστερα ἀπὸ δύο παγκοσμίους πολέμους πλείστα προβλήματα ὑπάρχουν καὶ μάλιστα μερικά ἀπὸ αὐτὰ δημιουργοῦν ἀνάγκες τέτοιες, πού πρέπει νὰ σπεύδωμε νὰ τὶς προλάβωμε γιὰ νὰ μὴν ἔχωμε ἀσχημες συνέπειες. Ἐλευθερία στὴ ζωὴ τους θέλουν πολλές καὶ χωρὶς τὴν ἐπίβλεψη καὶ ἐπίδραση τῆς οικογενείας. Ἐλευθερία ὅπως τὴν ἐννοοῦν αὐτές, δηλ. πλήρη ὑπόδουλοι στὶς ἰδιωτοπίες λούσα, πάθη καὶ λοιπές κακές συνήθειες. Διάσημες κυρίες θέλουν νὰ γίνουν ἄλλες. Νὰ ἀσχολῆται ὁ κόσμος καὶ ἡ νεολαία μὲ αὐτές. Ἐπιρρασμένες ἀπὸ τὰ θεάματα, πού ἀδιακρίτως παρακολουθοῦν, πίστεψαν πὼς καὶ αὐτές μπορούν νὰ γίνουν ἀστέρες καὶ πρὸς τὰ ἐκεῖ ἔστρεψαν τὸ τίμῳ τῆς ζωῆς τους. Σ' αὐτές μοῦ φαίνεται πὼς ἡ οικογένεια ἔχει ἐντελῶς ἀρνητικὴ στάσι καὶ συντελεῖ ἔτσι εἰς τὴν ἀκόμη ἀρνητικότερη στάσι τῶν κοριτσιῶν τῆς. «Διπλωμάτες καὶ βουλευτίνες θέλουν νὰ γίνουν μερικές, νὰ δοξασθοῦν γιὰ νὰ δοξάσουν ἔτσι καὶ τὴν Ἑλλάδα».

Τὴν ἀπουσία τῆς μάνας μᾶς τὴν δείχνουν τὰ σημεῖα, πού παρέδωσαν 194 μαθήτριες μᾶς τάξεως πού ἐκτός ἀπὸ ἐλάχιστες, βρίσκονται σὲ ἕνα ἐρωτικὸ παραλήρημα. Μόνο στὴν ἡλικία αὐτὴ βλέπει κανεὶς αὐτὸ τὸ ονειρόπαρμα. Ἡ ἀνωσυμία τοῦ σημειώματος τὶς ἔκαμε νὰ ἐκφρασοῦν μὲ ἐλικρίνεια καὶ χωρὶς φόβο βέβαια καὶ πρὸ παντός χωρὶς ντροπὴ καὶ σεβασμὸ. Κορίτσια 15-16 χρόνων μιλοῦν μὲ ἀπελπισία καὶ ἀπόγνωσι ἂν τὸ αἰσθημά τους ἀποκρουσθῆ ἀπὸ τοὺς γονεῖς των.

«Εἶμαι ἀφηρημένη διαρκῶς, λέγει μιά. «Μέρα καὶ νύκτα τὸν σκέπτομαι». Καταφανῆς εἶναι ἡ ψυχικὴ διαταραχὴ καὶ διάσπασις τῶν ψυχικῶν των δυνάμεων. Καμιά προφύλαξι καὶ προστασία τῆς ἀτομικῆς των ἀξίας. Ὁμολογοῦν προσβολές πολὺ ἐπικίνδυνες. «Κάμνω πολλὰ πράγματα τὰ ὅποια δὲν πρέπει», γράφει μιά μαθήτρια 15 ἐτῶν. «Νομίζω ὅμως ὅτι δὲν φταίω ἐγὼ ἀλλὰ ἡ μητέρα μου, ἡ ὅποια θὰ ἔπρεπε νὰ μοῦ φερόταν κάπως μαλακότερα, διότι τότε θὰ ἦμουν καλλίτερη».

Ἀμέως τῆς ἀποκρίνεται μιά μαθήτρια 17 ἐτῶν. Ὁμιλεῖ κι' αὐτὴ γιὰ τὴν μητέρα τῆς:

«Δαχταρῶ, γράφει, νὰ τελειώσω τὸ ταχύτερο

τὶς σπουδές μου γιὰ νὰ μπορέσω καὶ ἐγὼ νὰ κάμω κάτι γι' αὐτὴν, πού τώρα δίνει τὸ πᾶν γιὰ μένα. Ἐξέρω καλά πὼς ποτὲ δὲν θὰ μπορέσω νὰ τῆς ἀνταποδώσω τὰ ὅσα κάμνει αὐτὴ τώρα γιὰ μένα καὶ γενικότερα γιὰ τὴν οικογένειά μας. Δὲν στάθηκε μόνο στὸ ὕψος τῆς μητέρας ἀλλὰ δίνει τὴν ψυχὴ τῆς ὀλοκλήρη γιὰ νὰ μᾶς κάμῃ καλλίτερα ἐμᾶς τὰ παιδιὰ τῆς. Θὰ μπορούσα σελίδες ὀλοκλήρες νὰ γεμίσω γράφοντας, μὰ κι' αὐτὰ μόνο πού ἔγραφα μοῦ ἀνακουφίζουν τὴν ψυχὴ. Νοιώθω πὼς πῆρα θάρρος καὶ ἐλπίδες γιὰ τὴν πραγματοποίηση τοῦ ἰδανικοῦ μου αὐτοῦ. Ἡ φλόγα πού καιεὶ μέσα μου δυναμώνει πάντα μὲ τὴν σκέψη πὼς ὁ λόγος μας Πατέρας πού ἔξερε τὰ πάντα προστατεύει τὸ Καλό».

Πολλές ἐκφράζονται καὶ ἐναντίον τοῦ πατέρα των, γιατί ζητώντας ἄλλοι τὴν εὐτυχία ἐγκατέλειψε τὴν οικογένειά του καὶ ὡς ἐκ τούτου ἐκεῖνες ὑφίστανται τὶς σημερινές συνέπειες. Στὸν παγκόσμιον πόλεμο καὶ σπαρταγμὸ καὶ στὴν κοινωνικὴ μεταπολεμικὴ διαφθορὰ ἀποδίδουν τὴν ἐπιτόλαια αὐτὴ ἐκτροπὴ τοῦ πατέρα τους. Καὶ τὸ ὅτι, μικρές ὅπως εἶναι ἀκόμη, τὶς ὑποχρεῶνουν νὰ ἐργασθοῦν, ὅπου καὶ ὅπως δῆποτε, τοὺς μεγαλώνει περισσότερο τὴν ἀπορία, γιατί ἡ πατρικὴ ψυχὴ νὰ εἶναι τόσο κενή

«Εἶμαι εὐτυχομένη, γράφει ἄλλη, γιατί ἀπὸ τὰ μικρὰ μου χρόνια εἶχα τὴν μεγίστη εὐτυχία νὰ γνωρίσω τὴν πραγματικὴ ἀλήθεια πού φέρνει πρὸς τὸ φῶς. Ἡ ψυχὴ μου εἶναι γαληνεμένη ὅταν σὲ κάθε λεπτὸ νοιώθω κοντὰ μου τὸν Ἀγίουμοργό. Νοιώθω μεγάλη χαρὰ, γιατί στὴν ψυχὴ μου φωντάνει ὁ εὐγενῆς πόθος νὰ ἐργασθῶ ὅσο μπορῶ γιὰ τὴν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ, καὶ νὰ γνωρίσουν καὶ οἱ ἄλλοι τὸν δρόμο πού ὀδηγεῖ στὴ χαρὰ. Μεγάλο πόθο ἔχω ἀκόμη ἔστω καὶ μὲ μεγάλες θυσίες νὰ φέρω τοὺς γονεῖς μου καὶ τὸν ἀδελφὸ μου σ' αὐτὸ τὸ δρόμο».

«Προσπαθῶ νὰ ἀποβάλω τὰ ἐλαττώματά μου καὶ νὰ γίνωμαι ὀφελιμότερη», γράφει κάποια ἄλλη. «Ὡς σύνθημα στὴ ζωὴ μου ἔχω κάτι πού εἶχα διαβάσει: Πρῶτες σ' ὅλα. Καὶ ἀγωνίζομαι νὰ γίνωμαι πρῶτῃ στὴν Πίστι, στὴν ἐξάλπισι τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ πρῶτῃ σὲ κάθε ἔργο Καλό», ὀμολογεῖ κάποια ἄλλη. Στὴν 8η τάξι αὐτὴ, μιλάει ἀκόμη πιὸ συγκεκριμένα. «Πόσο, ἀλήθεια, εὐτυχῆς θὰ εἶμαι ἂν μιά μέρα κατορθώσω νὰ φορέσω τὴν ἀσπρη μιλούσα τῆς νοσοκόμου ἀδελφῆς καὶ νὰ σταθῶ στὸ προσκέφαλο τοῦ πόνου καὶ μάλιστα κοντὰ στὶς ψυχές πού ἀκόμα θὰ εἶναι βουτηγμένες στὸ σκοτάδι».

Γιατρός, χριστιανὴ ὅμως, θέλει νὰ γίνῃ κάποια ἄλλη γιὰ νὰ ἐκτελεῖ τὸ καθῆκον τῆς μὲ ἀγάπη, ζῆλο καὶ αὐταπαρνησι, διορθώνοντας ἔτσι καὶ τὸν δειλὸ καὶ ἄβουλο χαρακτήρα τῆς, πού ὡς τώρα εἶχε.

«Θέλω νὰ γίνω μιά μορφωμένη χριστιανῆ, ἴσως δασκάλα, γιὰ νὰ μεταδίδω στὶς μικρές ψυχές τὸ φῶς καὶ τὴν Ἀλήθεια τοῦ Χριστοῦ. Πρὸς τὸ παρὸν προσπαθῶ νὰ καλλιτερέψω τὸν χαρα-

κτῆρα μου και αυτό είναι το παρόν πρόβλημά μου».

Σ' αυτό το πνεύμα και μ' αυτό το ύφος διατυπώνουν πολλές τις απόψεις των. Και λέγει μιὰ σάν εκπρόσωπος πάλιν μερικῶν ἄλλων.

«Μιά καλή σύζυγος, μητέρα και οἰκοκυρὰ θέλω νὰ γίνω ἐγώ. Ἡ κοινωνία σήμερα ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ καλὲς οἰκοκυρὲς και συζύγους.» Ὅταν ἡ γαλήνη ὑπάρχει στὴν οἰκογένεια μιὰ σιγὰ ἐξ-απλώνεται και σ' ἄλη τὴν κοινωνία».

Μέσα στοῦ σύνολο τῶν μαθητριῶν δύο ἀπὸ αὐτὲς καταφέρονται ἐναντίον τῶν «μεγάλων» και μὲ πίκρα ἐκφράζονται ἐναντίον τους. Ἀκοῦστε τις :

«Και τώρα ζητῶ ἀπὸ Σᾶς τοὺς μεγάλους, πὸν καταστρέψατε τὴν εὐτυχία μου και ριζώσατε τὴν ἀμφιβολία, ζητῶ ἀποδείξεις πειστικὲς γιὰ τὴν ὑπαρξὶ τοῦ Θεοῦ. Και ὑπόσχομαι πὸς δὲν θὰ τις κρατήσω μόνο γιὰ μένα, ἀλλὰ θὰ γιαιτρέρω μὲ αὐτὲς και ἄλλες πληρωμένες ψυχὲς ἀπὸ τὸ σαράκι τῆς ἀμφιβολίας. Ὁ δρόμος πὸν ἀνοίγεται ἐμπρὸς μου εἶναι σπαρμένος ἀπὸ ἀμφιβολίες και φόβους...».

Και ἀκόμα μιὰ ἄλλη, ἐνῶ, ὅπως ὄλες, θέλει νὰ μορφωθῆ και νὰ λυτρωθῆ, φωνάζει πὸς τὴν λύτρωσι δὲν θὰ τὴν ζητήση στὸν Χριστό, γιατί τώρα τελευταία ἡ πίστις της κλονίστηκε (ὄχι στὸ ὑπέρτατο δὲν ἀλλὰ στὸν Χριστό) και συνεχίζει.

«Τὴν ζωντανὴ μὸρφωσι θέλω, τὴν μὸρφωσι τὴ μεγάλη, τὴν ἠθικὴ και ἐπιστημονικὴ. Θέλω νὰ γράφω, νὰ γράφω, νὰ δαξασθῶ.»

Ποῦ ἄλλοῦ ἄρα γε νομίζει πὸς θὰ βρῆ τὴν ἠθικὴ και ζωντανὴ μὸρφωσι, ἀφοῦ διώχνει τὸν Χριστό; Δυστυχισμένο παιδί!

Ἡ ἀνεργία τοῦ πατέρα και οἱ συνέπειες ἀπὸ τὴν οἰκονομικὴ ἀνεπάρκεια ἐπηρεάζουν μεγάλου ποσοστὸ μαθητριῶν και ἀναγκάζει μερικὸς νὰ ρωτήσουν: 1) Μὲ τὸ λίγο μισθὸ πὸν διαθέτει ὁ πατέρας μου πὸς μπορῶ νὰ μορφωθῶ γιὰ νὰ γίνω μιὰ καλὴ μητέρα και ἀρχηγὸς τῆς οἰκογενείας; 2) Ποιὸς εἶναι ὁ καταλληλότερος τρόπος σπουδῆς μιᾶς νέας και ποιὸν κλάδο ἐπιστήμης πρέπει νὰ ἀκολουθήσω; 3) Πὸς μπορῶ νὰ σκορπίζω τὴν χαρὰ και τὴν ἀγάπη στὸν πλησίον μου;

Τελειώνοντας τὰ σημειώματα δλων, ἀντιγράφω ἕνα πὸν ἀνήκει σὲ μαθήτρια τῆς 7ης τάξεως :

«Μᾶς λένε μικρὰ παιδιὰ πολλὲς φορὲς. Δὲν τὸ ἀρνιόμαστε. Μὰ ἄρα γε ἐκεῖνοι πὸν εἶναι μεγάλοι και σάν μεγάλους ἔχουν τόσα προβλήματα νὰ λύσουν, σκέφτηκαν ποτέ, ὅτι και στὸ δικό μας τὸ μυαλό, τὸ παιδικό, χίλια δυνὸ ζητήματα γυροῦν λύσι; Μὰ νὰ τώρα πὸν δίνεται ἡ εὐκαιρία νὰ φωνάξω ὅτι και μετὶ εἰμαστε μέλη και ἴσως ἐλπιδοφόρα τῆς μεγάλης κοινωνίας και σάν γυναικὲς ρωτοῦμε. Πὸς, μὲ ποῖο τρόπο θὰ πρέπει νὰ μᾶς ὑποδείχῃ ὁ σωστὸς δρόμος πὸν θὰ ἀκολου-

θήσωμε ἀγογγέτρα σάν μητέρες μὰ και σάν ἄνθρωποι; Και τοῦτο γιὰ νὰ γίνωμε παράγοντες ὑπολογισμοῦ γιὰ τὴν εὐτυχία τοῦ τόπου».

Σὲ ἄλη αὐτὴ τὴν ποικιλία τῶν προβλημάτων πὸν ἦλθε στὴν ἐπιφάνεια, βλέπομε μιὰ ἀφορμὴ, μιὰ αἰτία, τὴν ἀπομάκρυνση τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τις πνευματικὲς ἀξίες. Ἡ ἀπουσία τῆς μητέρας πὸν ζητῶντας τὴν ἔλευθερία δέσπασε τὸν ψυχικὸ της κόσμο. Ἡ ὀρφάνεια, ὁ σκοτασμός τοῦ πατέρα ἢ τοῦ ἀδελφοῦ πὸν προκάλεσαν τόσα ψυχικὰ τραύματα. Ἡ σκληρὴ βιοπάλη τῆς χήρας μητέρας ἢ τῆς μικρῆς ἀδελφῆς πὸν παλαιόντας μέρη νύχτα, πέρα ἀπὸ τὸν ἑαυτὸ τους, ἀναλαμβάνουν τις εὐθύνες αὐτῶν πὸν μὲ τὴν κακὴ τους στάσι στὴ ζωὴ ἐδημιούργησαν τις συνέπειες αὐτὲς. Τὸ ἐρωτικὸ παράλληλημα πὸν σάν δαιμονικὴ θεότης ἔχει κυριαρχήσει στὴν ψυχὴ τῶσων και τῶσων κοριτσιῶν, πὸν χωρὶς καθοδήγησι και διαφώτισι, ποιὸς ξέρει πὸν και πὸς θὰ καταστήσουν.

Τὸ σημερινὸ κορίτσι πὸν τόσο μᾶς ἀπρησχόλησε σήμερα, ἡ νέα, ἡ αὐριανὴ παιδαγωγὸς τῆς ἀνθρωπότητος, ἡ μητέρα τοῦ πολιτισμοῦ, πρέπει νὰ σωθῆ, πρέπει νὰ βρῆ τὸν πραγματικὸ δρόμο στὴ ζωὴ της. Γι' αὐτὸ κατὰ τὴν γνώμη μου πρέπει νὰ μορφωθῆ μὲ τὸν τρόπο ἐκεῖνο πὸν θὰ τῆς ἐξασφαλίσῃ τὴν πραγματικὴ εὐτυχία. Ἡ ἐπίδραση ἀπὸ τὸ σπῆτι, τὸ σχολεῖο, ἀπὸ τὸ περιβάλλον, ἀπὸ τὸ ἐπάγγελμα, ἀπὸ τὰ θεάματα, ἀπὸ τὰ περιοδικὰ και τὰ βιβλία, ἀπὸ τὸν ἡμερήσιο τύπο, ἀπὸ αὐτὸ ἀκόμα τὸ ραδιόφωνο, δλα αὐτὰ πρέπει νὰ πάρουν τὴ σωστὴ ἠθικὴ, μορφωτικὴ, κατεῦθυνσι. Ἀπὸ τὴ ἐποχὴ πὸν μικρὴ ἀκόμα βρίσκαται στὴν ἀγκαλιὰ τῆς μάνας της πρέπει νὰ ἀρχίσῃ ἡ καλὴ μὸρφωσὴ της. Γιὰ νὰ τὸ ἐπιτύχωμε αὐτὸ πρέπει και οἱ μητέρες νὰ εἶναι ὀλοκληρωμένες προσωπικότητες. Στροφή λοιπὸν στὴ μητέρα μὲ διαφωτιστικὲς διαλέξεις, μὲ περιοδικὰ και βιβλία ἀνάλογα. Ἡ ἐκπαίδευσις θὰ συνεχίσῃ και θὰ συμπληρωθῇ τὸ ἱερὸ αὐτὸ ἔργο. Ἰδιαιτέρη συγκίνησι αἰσθάνομαι γιατί σήμερα στὶς Παιδαγωγικὲς Ἀκαδημίες, στὰ φυτῶρια αὐτὰ, καταβάλλεται μεγάλη προσπάθεια ἀπὸ τοὺς ὑπευθύνους γιὰ τὴν πνευματικὴ και ψυχικὴ καλλιέργεια τῶν μελλοντικῶν λειτουργῶν τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως.

Ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ἐπίδρασι τοῦ ὀλοκληρωμένου ψυχικὰ ἐκπαιδευτικοῦ, οἱ μαθήτριες τῶν τελευταίων τάξεων πρέπει νὰ παρακολουθοῦν τακτικὰ διαλέξεις μὲ περιεχόμενα μορφωτικὸ ὡς πρὸς τὰ μελλοντικὰ και τωρινὰ καθήκοντὰ τους και ὡς πρὸς τὴν ὀρθὴν ἀντιμετώπισιν τῆς ζωῆς. Παρομοίᾳ ἐργασίᾳ πρέπει νὰ γίνῃ και γιὰ τὰ ἐξωσχολικὰ κορίτσια, ἐργαζόμενα και μὴ. Ὡς πρὸς τις μαθήτριες νομίζω ὅτι οἱ

ὄρες αὐτὲς τῶν διαλέξεων δὲν πρέπει νὰ συμπεριληφθοῦν στὸ ὥρολόγιον πρόγραμμα, ἀλλὰ νὰ ἔχουν τὸν τύπο τοῦ ἐκτάκτου καὶ αὐτὸ θὰ γίνεται ἀφορμὴ καὶ νὰ τὸ δέχωνται καὶ νὰ τὸ παρακολουθοῦν μὲ μεγάλη καὶ καλὴ διάθεση οἱ μαθήτριες. Ἄν μάλιστα οἱ διαλέξεις αὐτὲς γίνωνται ἀπὸ πρόσωπα, ποῦ εὐχαρίστως τὰ βλέπουν καὶ τὰ παρακολουθοῦν τὰ παιδιά, τὰ ἀποτελέσματα θὰ εἶναι ἄμεσα καὶ θετικά.

Βεβαίως ἡ προσφορὰ τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων καὶ τῶν ὁμάδων εἶναι μοναδικὴ καὶ πολυτιμοτάτῃ στὴν ἀγωγή καὶ μὀρφωσι τῶν παιδιῶν, γι' αὐτὸ πρέπει καὶ ἐκεῖ νὰ πηγαίνουν ὅλα ἀνεξαρτήτως τὰ παιδιά. Γιὰ νὰ μὴ χάνουν ὅμως στὸ σπίτι αὐτὸ ποῦ παίρνουν ἀπὸ τὸ Κατηχητικὸ ἢ τὸ σχολεῖο, νομίζω πὼς εἶναι ἀπαραίτητο καὶ οἱ πατέρες νὰ μορφωθοῦν καταλλήλως. Πιστεύω ἐπίσης ὅτι ἡ ἐργασία ποῦ συντελεῖται εἰς ὄλους τοὺς τομεῖς τοῦ χριστιανικοῦ ἔργου, ποῦ συντελεῖται στὴν Πατρίδα μας, ἐπηρεάζει καὶ ἐπιδρᾷ στὴν ζωὴ ὄλων, ὅσοι ἔχουν τὴν εὐτυχία νὰ τὸ παρακολουθοῦν.

Τὸ κοινωνικὸ καὶ χριστιανικὸ αὐτὸ κί-

νημα, ποῦ τόσο πολὺπλευρα ἐργάζεται, ἀνοίγει καινούργιους ὁρίζοντας καὶ σὲ μᾶς τοὺς μεγάλους καὶ ἐξασφαλίζει μιὰ ἐπιτυχημένην ζωὴ καὶ στὴν νέα γενεά, ἀγῶρια καὶ κορίτσια, ποῦ ἐδραιώνοντας στὸν ἔσωτερικὸ του κόσμου τίς αἰώνιες ἀλήθειες, δὲν θὰ ἐπηρεάζονται ἀπὸ τίς ποικίλες προκλήσεις τῆς ζωῆς, ἀλλὰ μὲ πίστη καὶ φωτεινότητα θὰ παίρνουν πάντα θεληματικά τὴ σωστὴ θέσιν ἀπέναντι σὲ κάθε ζήτημα, εἴτε ἀτομικὸ, εἴτε οἰκογενειακὸ ἢ κοινωνικὸ.

Ἐδῶ ὅμως πρέπει νὰ σταθοῦμε καί, ἀφοῦ μὲ σεβασμὸ ἀτενίσωμε τὸ μεγαλεῖο τοῦ ἱεροῦ αὐτοῦ ἔργου, νὰ πάρωμε ἐμεῖς οἱ μητέρες τὴ στάσι ποῦ πρέπει. Ἡ κάθε μιὰ ἀπὸ ἐμᾶς πρέπει νὰ γίνῃ καὶ ἕνας πυρῆνας μιᾶς τέτοιας πνευματικῆς ἐργασίας. Ἄς μὴν τὰ περιμένουμε ὅλα ἀπὸ τοὺς ἄλλους.

Ἄς δώσωμε ὅλη τὴν καρδιά μας πρῶτα καὶ ἔπειτα ὡς ὄπλισθῶμε μὲ θάρρος, πίστη καὶ μαχητικότητα καὶ χρησιμοποιώντας ὅλες τίς εὐκαιρίες ὡς συμβάλωμε στὴν ἀναδημιουργία τῆς Ἑλλάδος μας καὶ στὸν χριστιανικὸ πολιτισμὸ τῆς.

ANNA ΧΩΡΙΤΟΥ

ΜΕΣΟΧΕΙΜΩΝΟ

*Ὁ νοτιᾶς πὼς ξάφνου φύσηξε μεσ' τὴ βαρχειμωνιά
κι ἄνθισαν οἱ μυγδαλιὲς ἀπ' τὴ μιὰ στιγμὴ στὴν ἄλλη
καὶ μᾶς ἔφερ' ἀπ' τὰ πέλαγα ταξιδιάρικα πουλιὰ —
κι ἀπ' τίς θάλασσες μᾶς ἔφερε τὴ φρεσκολόυση τὴν ἄρομη.*

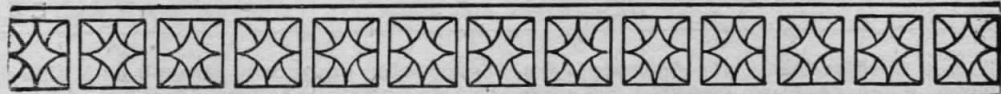
*Ὁ νοτιᾶς μὲ τὰ πολλὰ του, χύμηξε, τρελλὰ τραγούδια,
σιτὰ κρουστάλλινα, βουβὰ βιολοντιέλλα τοῦ χειμῶνα,
τὰ δοξάρια του ὅλα σέρνει — γέμισε τὴ γῆ λουλούδια,
τὰ ζαμπάκια, τὰ ζουμπούλια, τὴν πολύχρωμ' ἀνεμῶνα.*

*Τὸ πουλι τῆς φαντασίας, ποῦχε μέσα μας κουρνιαξέει,
μιὰ ζεστὴ φωλιά ζητώντας, στοῦ χιονιᾶ τὴν τρικυμία,
τ' ἀλαφροῖα φτερά, τ' ἀγέρινα, σιτὸν ἀγέρα θὰ τινάζει,
μὲ τὰ σύννεφα, θὰ φύγει, τοῦ νοτιᾶ, ἡ φαντασία.*

*Κάτι ἀκόμα πιὸ μεγάλο, τοῦτος ὁ νοτιᾶς θυμίζει :
μεσοχείμωνο, κρυμμένο, μεγαλώνει ἀνάμεσά μας,
σιτὴ σιγὴ τῆς Ναζαρέτ — καὶ τὸν κόσμο μας σιολίζει —
τὸ γλυκὸ Παιδάκι ποῦ ἤρθε, μὲ τ' ἀστέρι — στὴν καρδιά μας.*

*Στὴν καρδιά μας μεγαλώνει καὶ τὴ χάρη Του ἀξιάγει,
νὰ μεσιώσει, καλοκαῖρι μας. Καὶ κοντὰ μας ἀγρυπνᾷ,
ὀδηγήτρα, Γρηγοροῦσα, σιτὰ κρινένια τῆς ντυμένη,
τῆς ἀγάπης ῥόκα γνέθοντας, ἡ Κυρὰ μας Παναγιά.*

ΕΛΕΝΗ ΚΑΡΙΤΑ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΝ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΝ ΤΗΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

ΕΝΑ ΕΡΓΟΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

Ἐκ τῆς ἀπορίας εἰς καιρὸν μᾶς ἔρχεται ἀπὸ τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς καὶ ἕνα νέο μικρὸν, μὰ καλοτυπωμένο βιβλίον μᾶς σειρᾶς, ποῦ ἐκδίδει τὸ Πανεπιστήμιον τῆς North Carolina. Εἶναι τὰ βιβλία ποῦ περιέχουν τὰς τῶν γνωστῶν εἰς τὸν Πανεπιστημιακὸν κόσμον τῆς Ἀμερικῆς διαλέξεις McNair. Μέσα εἰς τὰ βιβλία αὐτὰ διακρίνει κανεὶς μίαν πνευματικὴν δημιουργίαν ποῦ τιμᾷ τὴν μεγάλην χώραν τοῦ Νέου Κόσμου. Ξεφυλλίζει κανεὶς τοὺς παλμοὺς τῆς ἐποχῆς μας. Τῆς καινούργιας ἐποχῆς...

Ἐχει περάσει μισὸς σχεδὸν αἰὼν ἀπὸ τότε ποῦ ἄρχισαν οἱ διαλέξεις McNair. Ἦτο ἡ ἐποχὴ, ποῦ τὸ εἶδωλον τοῦ ὕλισμου μὸλις ἀρχίζει νὰ κλονίζεται. Εἰς τὴν μεγάλην μερίδα τοῦ κόσμου, οἱ ὕλιστικὲς δοξασίαι ἐθεωροῦντο ἀκόμη ὡς ἐπιστημονικὲς ἢ μᾶλλον ὡς οἱ μόνες ἐπιστημονικὲς ἀντιλήψεις. Μέσα εἰς αὐτὴν τὴν σύγχυσιν τῶν ἰδεῶν ἦτο ἀνάγκη ἄμεσος νὰ εὑρεθοῦν ἐκεῖνοι οἱ πνευματικοὶ ἄνθρωποι, ποῦ θὰ διεφώτιζαν τὸν κόσμον, ὅτι ὁ ὕλισμὸς κάθε ἄλλο παρὰ ἐπιστημονικὸς εἶναι, ὅτι κάθε ἄλλο παρὰ ἡ ἐπιστὴμη ὑποστηρίζει τὰς ἀφελεῖς, καὶ πολλὰς φορὰς ἔξω κάθε λογικῆς, ἀντιλήψεις τῆς ἀρνήσεως. Αὐτὴν τὴν προσπάθειαν διὰ τὸ κτύπημα τοῦ γερασμένου πᾶ ὕλισμου καὶ τὴν διάδοσιν τῶν πραγματικῶν ἐπιστημονικῶν ἀπόψεων ἐπὶ τὰς μεγάλα προβλήματα τῆς ζωῆς καὶ τοῦ κόσμου, ἀνέλαβον καὶ ἐκεῖνοι ποῦ ἔκαμαν τὰς διαλέξεις McNair. Ἀπὸ τὸ 1908 μέχρι σήμερον, κάθε χρόνον σχεδόν, ἕνα νέον βιβλίον καὶ ἕνα νέον ὄνομα ποῦ ἀνήκει εἰς τὰς κορυφὰς τῆς ἀμερικανικῆς ἐπιστήμης, ἔρχεται νὰ προσφέρῃ τὴν συμβολὴν τοῦ ἐξ τῶν γκρέμισμα τῆς κοσμοθεωρίας τῆς ἀρνήσεως καὶ εἰς τὸ κτίσιμο τοῦ νέου ἐπιστημονικοῦ οικοδομήματος τοῦ πολιτισμοῦ. Καὶ ἀξίζει πράγματι τὸν κόπον νὰ παρακολουθήσωμε τὴν τόσο σημαντικὴν αὐτὴν πνευματικὴν προσπάθειαν.

Οἱ διαλέξεις McNair ὀφείλουσιν τὴν προέλευσιν τῶν ἐξ ἕνα κληροδοτήμα, ποῦ ἔφισε στὸ Πανεπιστήμιον τῆς North Carolina ἕνας ἀφανὴς κληρικός, ποῦ ἔζησε κατὰ τὰ μέσα τοῦ παρελθόντος αἰῶνος, ὁ Rev. John Calvin McNair. Μέσα εἰς τὰ λίγα λόγια τῆς διαθήκης τοῦ ταπεινοῦ αὐτοῦ κληρικοῦ, φαίνεται ἡ μεγάλη του ἐπιθυμία νὰ συνεισφέρῃ καὶ αὐτὸς κάτι γιὰ τὴν μέ-

λουσιν γενεῆς τῆς πατρίδος του, βοηθώντας τὴν δημιουργίαν ἐνὸς ἀληθινὰ πνευματικοῦ πολιτισμοῦ. Ἴδου τὰ λόγια τῆς σχετικῆς παραγράφου τῆς διαθήκης: «Μόλις τὸ τέλος ποῦ θὰ προέρχεται ἐξ αὐτοῦ τοῦ κληροδοτήματος θεωρηθῇ ὑπὸ τῶν ἀναφερθέντων ἐκτελεστῶν ὡς ἐπαρκῆς, ἐντέλλονται νὰ ἀναθέσῃν εἰς ἕνα ἱκανὸν ἐπιστήμονα νὰ δώσῃ πρὸ τῶν σπουδαστῶν οἱ ὅποιοι τότε θὰ φοιτοῦν εἰς τὸ ἀναφερθὲν Πανεπιστήμιον (τῆς North Carolina), σειρὰν διαλέξεων, ἀντικείμενον τῶν ὁποίων θὰ εἶναι νὰ δειχθῇ ἡ ἀμοιβαία σχέσις μεταξὺ ἐπιστήμης καὶ θρησκείας καὶ νὰ ἀποδειχθῇ, καθ' ὅσον θὰ εἶναι δυνατὸν νὰ ἐρευνηθῇ, ἡ ὑπαρξὶς καὶ οἱ ἰδιότητες τοῦ Θεοῦ ἐκ τῆς φύσεως. Οἱ διαλέξεις, οἱ ὁποῖες πρέπει νὰ γίνωσιν ἀπὸ μέλος μίαν τῶν εὐαγγελικῶν ὁμολογιῶν τοῦ Χριστιανισμοῦ, πρέπει νὰ δημοσιευθοῦν ἐντὸς 12 μηνῶν ἀφοῦ πραγματοποιηθοῦν, εἰς φυλλάδιον ἢ εἰς τύπον βιβλίου».

Τοιοῦτοτρόπως διάφοροι διακεκριμένοι ἐπιστήμονες, φυσικοὶ, βιολόγοι, φιλόσοφοι κλπ., ἀπὸ τὸ 1908 μέχρι σήμερον δίδουν τὰς διαλέξεις αὐτὰς εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς North Carolina, καὶ ἤδη ἕνα πλῆθος βιβλίων ποῦ τὶς περιέχουν ἔχει ἐκδοθῆ. Μεταξὺ αὐτῶν εἶναι τὰ βιβλία ἐπιστημῶν παγκοσμίου φήμης, ὅπως τοῦ Robert Millikan «Time, Matter and Values» (Χρόνος, Ὑλὴ καὶ Ἀξία), τοῦ Arthur Compton «The Human Meaning of Science» (Τὸ ἀνθρώπινο νόημα τῆς ἐπιστήμης), τοῦ Edwin Conklin «The Direction of Human Evolution» (Ἡ διεύθυνσις τῆς ἀνθρωπίνης ἐξελίξεως) καὶ ἄλλων πολλῶν. Τελευταῖον (ἐκδοθὲν τὸ 1949) εἶναι τὸ βιβλίον τοῦ διασημοῦ γεωλόγου Kirtley «Crusade of Life» (Σταυροφορία Ζωῆς).

Τὰ βιβλία αὐτὰ περιέχουν ἕνα μέγαλον πλοῦτον ποικίλων ἀπόψεων, μὲ ἐξαιρετικὸν ὄντως ἐνδιαφέρον. Ἐδῶ παρελαύνουν ἐκπρόσωποι τῶν θετικῶν ἐπιστημῶν — ἀπὸ τοὺς μεγαλύτερους ποῦ ἔχει νὰ δεῖξῃ ὁ κόσμος ὀλόκληρος. Ἄλλ', ἐμφανίζονται καὶ θεολόγοι καὶ νομικοὶ καὶ φιλόσοφοι. Καὶ ὅλοι αὐτοὶ ἀπὸ τὴν εἰδικὴν του ὁ καθένας πλευρᾶν, προσέφεραν τὴν συνδρομὴν τῶν γιὰ τὴν δημιουργίαν μίαν ολοκληρωμένης κοσμοθεωρίας καὶ βιοθεωρίας, ἐνὸς πλήρους καὶ στερεοῦ οικοδομήματος: τοῦ Χριστιανικοῦ Πολιτισμοῦ. Μιὰ ἐνόησις

βαθειά συνδέει ὄλους αὐτοὺς τοὺς ἔρευνητάς. Εἶναι τὰ ἀγνά, ἀνώτερα καὶ πνευματικὰ ἐνδιαφέροντα καὶ ἀνησυχίαι, εἶναι ἡ ἐλικρινής καὶ ἀντικειμενικὴ ἔρευνα τῶν ζητημάτων, εἶναι ἡ κοινὴ Πίστις, ποῦ ἐμφανίζεται ἀπὸ τὴν σκοπιὰν καθενός, μὲ ὄλην τὴν ποικιλίαν τῶν εἰδικῶν θεμάτων. Τὸ κύριο χαρακτηριστικὸν εἶναι ἐκεῖνο, ποῦ τόσες φορὲς ἔχομε ἰδεῖ εἰς τοὺς ἐπιστημονικοὺς κύκλους ὄλου τοῦ κόσμου: Τὸ ὅτι ἡ ὕλιστικὴ ἀντίληψις ἔχει πλέον ξεπερασθεῖ. "Ὅχι ἀπλῶς ὅτι δὲν ἰσχύει ἢ ὅτι δὲν ἔχει ἰσχυρὰ ἐπιχειρήματα ὑπὲρ αὐτῆς. Ἄλλὰ κατὰ περισσότερον, ὅτι ὡς ἐπιστημονικὴ ἄποψις δὲν εἶναι πλέον συζητήσιμος καὶ σοβαρὰ ὑπόθεσις.

Τὸ δεύτερον χαρακτηριστικὸν εἶναι ἡ διαπίστωσις ὅτι συνεχῶς ἡ ὕγις καὶ ὀλοκληρωμένη κοσμοθεωρία ἀναπτύσσεται καὶ μελετᾶ ὄλο καὶ πληρέστερα τὰ διάφορα προβλήματα, ριχνοντας εἰς αὐτὰ τὸ ἄπλετο φῶς τῆς, ποῦ ἔως τῶρα μᾶς ἔκρυβε ἡ ἄρνησις. Μέσα εἰς τὴν διαδοχὴν τῶν βιβλίων τῆς σειρᾶς McNair φαίνεται ἡ πρόοδος αὐτῆς πληρέστατα.

Ἡ σειρά ἀρχίζει μὲ τὰς διαλέξεις τοῦ ἐπιτίμου καθηγητοῦ τῆς Φυσικῆς τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Virginia, Francis A. Smith. Στις 3 διαλέξεις του, ὁ καθηγητὴς Smith ζητεῖ νὰ δείξῃ τὴν παρουσίαν, μέσα εἰς τὴν φύσιν, ἐνὸς Θεοῦ, τοῦ ὁποίου τὸ μεγαλεῖο, τὴν δύναμιν καὶ τὴν ἀγάπην μᾶς δεῖχνει ἡ δημιουργία Του. Χρησιμοποιώντας τὰς μέχρι τότε γνώσεις τῆς ἐπιστήμης, τόσο τῆς Ἀστρονομίας, ὅσο καὶ τῆς Φυσικῆς τοῦ ατόμου, παρουσιάζει τὴν θαυμαστὴ ἐνότητα καὶ ἄρμονία, ἡ ὁποία ὑπάρχει στὸν κόσμον, ἀπὸ τοῦ ὕλικου καὶ τὸσον μικροσκοπικοῦ ατόμου, μέχρι τοῦ ἀστρικοῦ σύμπαντος. Τὴν ἐνότητα καὶ ἄρμονία, ἡ ὁποία ἀποδεικνύει ὅτι δὲν εἶναι ἡ τύχη ἐκεῖνο ποῦ κυβερνᾷ τὴν φύσιν, οὔτε ἡ τυφλὴ ἀνάγκη, ἀλλὰ μία Ἀρχή, ἡ ὁποία ἀπὸ τὸ χάος κάμνει ἕνα Κόσμον καὶ μάλιστα τέτοιον, ὥστε μέσα σ' αὐτὸν ὁ ἄνθρωπος νὰ μπορῆ νὰ ζῇ, νὰ σκέπτεται, νὰ ἔρευνη, νὰ χαίρεται τὴν ζωὴν.

Αὐτὲς οἱ ἀπόψεις, οἱ ὁποῖες ἔως τότε ἐπνίγοντο μέσα στις φωνασκίας καὶ τὸν τεχνικὸ θόρυβον τῆς ἀρνήσεως καὶ τῆς ποικίλης προπαγάνδας, ἀρχίζουν πλέον νὰ κερδίζουν τὸ ἔδαφος, τὸ ὅποιον αὐτοδικαίως ἀνήκει στὴν ἀληθινὴ ἐπιστήμη. Ἡ πρόοδος τῆς ἐπιστήμης ἡ τὸσον ραγδαία καὶ ἀξιοθαύμαστος, ἔρχεται νὰ προσθέσῃ πλῆθος νέων ἐπιχειρημάτων στὴν πνευματικὴ θεωρήσει τοῦ κόσμου καὶ τῆς ζωῆς. "Ὅσον δὲ παρέρχονται τὰ ἔτη καὶ αἱ δεκαετίαι, τὸσον παρουσιάζονται ὄλονεν καὶ περισσότερον ὡς ὄρθαι αἱ ἀπόψεις τοῦ καθηγητοῦ Smith.

Καὶ ἐρχόμεθα τῶρα στὴν σημερινὴ ἐποχὴ. Ἐχομεν ἐμπρὸς μας τὸ βιβλίον τοῦ

κορυφαίου συγχρόνου φυσικοῦ R. Millikan μὲ τὸν τίτλον «Χρόνος, Ὑλὴ καὶ Ἀζία». Ὁ Robert A. Millikan (βραβεῖον Nobel 1923) εἶναι γνωστότατος ὄχι μόνο γιὰ τὸ πλῆθος τῶν ἐπιστημονικῶν τὸ ἀνακαλύψεων καὶ τὴν σημαντικὴ θέσι ποῦ κατέχει στὴν ἀμερικανικὴ καὶ τὴν παγκόσμια ἐπιστήμη, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὶς χριστιανικὲς του πεποιθήσεις, τὶς ὁποῖες μὲ παρρησία διακηρύττει. "Ἄν καὶ ἠλικιωμένος πλέον, μένει ἕνας ἀκούραστος ἐργάτης τῆς ἐπιστήμης καὶ τοῦ πολιτισμοῦ, καὶ ὡς διευθυντὴς τοῦ περιφήμου California Institute of Technology, συνεχίζει τὶς ἔρευνές του ἐπὶ τῶν κοσμικῶν ἀκτίνων καὶ τῶν ἄλλων πεδίων τῆς μοντέρνας φυσικῆς. Δὲν θὰ ἐπιμείνωμεν ὅμως εἰς τὸν Millikan, διότι ἔχουν γραφεῖ πολλά ἔως τῶρα δι' αὐτὸν στίς «Ἀκτίνες».*

Πρέπει ὅμως καὶ ἀπὸ τῆς θέσι αὐτῆς ν' ἀναγνωρισθῇ ὅτι εἶναι ἕνας ποῦ περισσότερο ἀπὸ πάρα πολλοὺς ἄλλους συνέβαλε στὴν καταπολέμησι τοῦ ὕλισμοῦ, ὄχι μόνο μὲ τὴν ἐπιστημονικὴ του ἐργασίαν, ἀλλὰ καὶ μὲ τὶς ἐκλαϊκευτικὲς δημοσιεύσεις του, τὶς διαλέξεις του καὶ τὴν ἐν γένει συμμετοχὴ του στὴν πνευματικὴν κίνησι τῆς Ἀμερικῆς. Ὁ R. Millikan, δὲν εἶναι ἀπλῶς ἕνα πιστὸ μέλος τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ ἕνας ἰσχυρὸς μαχητὴς τῆς Ἀληθείας. Εἶναι χαρακτηριστικὸ τῆς μαχητικότητος του αὐτὸ ποῦ ἀναφέρει σὲ ἕνα ἄρθρον του. «Οἱ παιδαριώδεις μηχανιστικὲς ἀντιλήψεις τοῦ 19ου αἰῶνος, γράφει, εἶναι πλέον χονδροειδῶς ἀνεπαρκεῖς». Καὶ ἐπαναλαμβάνει διὰ τοὺς ὕστατος τὸ γραφικὸν ρητόν: «Εἶπεν ἄφρων ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ, οὐκ ἔστι Θεός».

Ἄλλ' ἄς παρακολουθήσωμε τῶρα ἕναν ἄλλον σύγχρονον διάσημον φυσικό, τὸν Arthur Compton — βραβεῖο Nobel καὶ αὐτὸς τῆς φυσικῆς — τοῦ ὁποίου οἱ διαλέξεις ἐδημοσιεύθησαν τὸ 1940 ὑπὸ τὸν τίτλον «Τὸ ἀνθρώπινο νόημα τῆς Ἐπιστήμης». Ὁ A. Compton, γνωστός ἀπὸ τὰς παλαιότερας του ἀνακαλύψεις, τὸ φαινόμενον Compton κλπ., ὑπῆρξε ὁ πρῶτος ὁ ὁποῖος τελευταίως «ἐδημιούργησε καὶ διηύθυνε τὴν ἀνάπτυξιν τῆς πρώτης ἀτομικῆς ἀλυσωτῆς ἀντιδράσεως καὶ ὁ πρῶτος ὁ ὁποῖος παρήγαγε κατὰ ποσότητα τὸ νέο ραδιενεργὸ στοιχεῖο τῶν ἀτομικῶν βομβῶν, τὸ πλουτωνίου». Μὲ τὶς διαλέξεις του εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς North Carolina, ὁ διαπρεπὴς φυσικὸς ζητεῖ νὰ δείξῃ τὴν ἐπιγούσα ἀνάγκη τῆς συνεργασίας τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς θρησκείας διὰ νὰ ἐπιτευχθῇ, ἀφ' ἐνὸς μὲν ἡ πλήρης ἀνάπτυξις τοῦ

* «Ἀκτίνες» 1950 σ. 353. «Ἀκτίνες» Ἰανουαρίου 1948, ὅπου ὑπάρχει ἡ ἐπιστολὴ του διὰ τὴν Δήλωσιν τῶν Ἑλλήνων Ἐπιστημόνων καὶ Λογοτεχνῶν. Ἐπίσης πολλά ἔχουν γραφεῖ εἰς τὸ βιβλίον: «Ἡ Ἐπιστήμη Ὀμιλεῖ», β' ἔκδοσις, Ἀθῆναι 1949 σ. 190, κ. ἔ.

άνθρώπου και άφ' έτέρου δια να σωθῆ ὁ σημερινός κόσμος από την τρομερή καταστροφικότητα τών έπιστημονικών δ'πλων, τὰ ὁποῖα ἡ έπιστήμη έδωσε κατ' άρχάς για τὸ κοινὸ καλὸ τῆς ανθρωπότητας και ὄχι δια τὸν δ'λεθρο και τὸν άφανισμό.

Στὴν πρώτη διάλεξι παρουσιάζεται ἡ σημερινή έπιστήμη, ἡ ὁποία προοδεύει τόσο γρήγορα, εἶναι ὅμως ἕνας τρομερὸς κίνδυνος, ὅταν ἡ ανθρωπότης εἶναι χωρισμένη και δὲν συνδέεται με κάτι ἄλλο ανώτερο, πού βρίσκεται έξω από τὸ πεδίο τῆς έπιστήμης, στὸν κόσμο τών πνευματικῶν αξιῶν. Ποῖον εἶναι αὐτὸ τὸ κάτι; 'Ο δεσμός τῆς αγάπης, τονίζει ὁ διάσημος φυσικός. "Έως τώρα, διαπιστώνει, ἔγνωρισαμε τὸ μῖσος. Τὸ μῖσος πού κυριαρχεῖ και σήμερα σὲ μεγάλες χώρες. Τὸ μῖσος ὅμως δὲν ένώνει. Καταστρέφει τὰ πάντα και πρῶτα ἀπ' ὅλα καταστρέφει ἐκεῖνον πού τὸ ένσπρκώνει. Πόσον προφητικὰ ἔβλεπε ὁ μέγας φυσικός! 'Αντιστρόφως «ἡ αγάπη κάνει δυνατὴ τὴν συνεχὴ και αὐξανομένη συνεργασία. Δι' αὐτὸν τὸν λόγον μπορούμε να συμπεράνουμε, ὅτι μία τεχνικὴ κοινωνία, ἡ ὁποία ἔχει ανάγκη ἀπὸ μεγάλο βαθμὸ συνεργασίας για να εὐημερήσουν οἱ άνθρωποι, συνεπάγεται μίαν αντίστοιχὴ αὐξηση τοῦ πνεύματος τῆς καλωσύνης μεταξύ τών ανθρώπων». Πῶς ὅμως θὰ ἠμπορέση να ἐπικρατῆσῆ τὸ πνεῦμα αὐτὸ τῆς καλωσύνης; «Μία προσεκτικὴ μελέτη τῆς Ιστορίας δείχνει ὅτι για να ἐπιτύχωμε τὸ πνεῦμα τῆς αγάπης τοῦ πλησίον, κανένα μέσον δὲν συγκρίνεται σὲ ἀποτελεσματικότητα με τὴν Χριστιανικὴ Πίστι. Αὐτὸ τὸ πνεῦμα ἦτο τὸ κέντρον ἀκριβῶς τῆς διδασκαλίας τοῦ 'Ιησοῦ. 'Η ἀναγνώρισις δὲ τῆς ζωτικῆς ἀνάγκης αὐτῆς τῆς καλωσύνης μεταξύ τών ανθρώπων εἶναι ἐκεῖνο πού δικαιολογεῖ τὴν περιγραφήν τῆς παρουσίας κρίσεως ὡς μιάς ἐκλογῆς μεταξύ «παγκοσμίου χάους και παγκοσμίου Χριστιανισμού». Στὸ σημεῖο αὐτὸ ὁ διάσημος φυσικός γράφει πολλά για τὴν χριστιανικὴν διδασκαλίαν τῆς αγάπης και πῶς ἀπὸ τὴν Παλαιάν Διαθήκην φθάνει στὸ κορυφωμὰ τῆς μετὰ τὴν διδασκαλίαν τοῦ Χριστοῦ. Καὶ καταλήγει ὡς ἔξης: Σήμερα «ἄλλην μίαν φοράν, ὅπως κατὰ τοὺς χρόνους τῆς Ρωμαϊκῆς αυτοκρατορίας, ἡ κοινωνία εἶναι ὄριμη για μίαν ἀνανεωμένη ἔμφασι τοῦ πνεύματος τῆς ὑπηρεσίας για τὴν κοινὴ εὐημερία τοῦ ανθρώπου... "Ένας έπιστημονικός κόσμος χρειάζεται τὸ πνεῦμα τῆς καλωσύνης, ὥστε ὁ πολιτισμός του να μπορέση να σταθῆ. Κατὰ συνέπειαν, στὴν αὐξηση τῆς γνώσεως τῆς φύσεως και εἰς τὴν ἐξέπλωσιν τοῦ πνεύματος τῆς χριστιανικῆς αγάπης μπορούμε να ἴδομε με ἐμπιστοσύνην τίς κύριες γραμμὲς τῆς ἀναπτύξεως τοῦ ανθρώπου».

Στὴ δεύτερη διάλεξι ὁ καθηγητῆς Com-

pton ἀναφέρεται στὴν ἐλευθερίαν τοῦ ανθρώπου. Σὰν ἕνας ἀπὸ τοὺς θεμελιωτὰς τῆς νεωτέρας φυσικῆς, δείχνει στὴ διάλεξι αὐτὴ σαφέστατα, πῶς ἡ σημερινὴ φυσικὴ συμβιβάζεται με τὴν ἐλευθερίαν τῆς βουλῆσεως και πόσο ἐπιτόλαιη ἦταν ἡ στάσις τών ὀλιστῶν, οἱ ὁποῖοι ἐν ὀνόματι δῆθεν τών φυσικῶν νόμων ἀπέρριπτον τὴν ἐλευθερίαν τῆς βουλῆσεως. 'Αφοῦ κάνει μίαν πλήρη μελέτη τών συμπερασμάτων τῆς συγχρόνου φυσικῆς καταλήγει εἰς τὰ ἔξης, τόσοσ ἐνοχλητικὰ δια τὸς ὀλιστὰς συμπεράσματα: «Τὰ φυσικὰ φαινόμενα δὲν ὑπακούουν εἰς αὐστηροὺς νόμους... «'Ὡς μία φυσικὴ ἀρχὴ ὁ νόμος τῆς αἰτιότητος πρέπει να ἐγκαταλειφθῆ. 'Ο φιλόσοφος μπορεῖ ἐάν ἐπιθυμῆ να κρατῆσῆ τὴν ἰδέαν τοῦ ἀκάμπτου νόμου ὡς ἐφαρμοζομένου εἰς τὰ «πράγματα καθ' ἑαυτὰ». 'Αλλὰ δὲν ἠμπορεῖ ν' ἀναφερθῆ εἰς τὸ πείραμα δια τὴν ἐπαλήθευσί τῆς». 'Η ἀβεβαιότης τών φαινομένων τοῦ μικροκόσμου εἶναι πλέον ἕνα γεγονός. Καὶ τὸ συμπεράσμα εἶναι ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι κύριος τῆς τύχης του, ἐλεύθερος ν' ἀναπτύξῃ ὄλον αὐτὸν τὸν πολιτισμόν, ὁ ὁποῖος, ὅπως ἀνέφερον ἡ προηγουμένη διάλεξις, εἶναι ἀπαραίτητος για τὴν εὐημερία τῆς ανθρωπότητας.

'Η τρίτη διάλεξι ἔρχεται περισσότερο σὲ ἐπαφή με τὰ προβλήματα τῆς ἐποχῆς μας. «'Η ἀνάγκη τοῦ Θεοῦ εἰς ἕνα αἰῶνα έπιστήμης» εἶναι ὁ τίτλος τῆς Διαπιστώνει ἐδὼ ὁ διάσημος φυσικός πόσον ἀνεπαρκῆς ἦτο ὁ σκοπὸς πού ἔθεσε ὁ ὀλιστικός και μηχανιστικός πολιτισμός στὸν ἄνθρωπο: Μόνος σκοπὸς ἡ παραγωγή τών μέσων διατροφῆς! «Κατὰ τί τότε ἐθέσαμε τὸν ἑαυτὸ μας ὑπεράνω τών ζῶων πού βόσκουν εἰς τοὺς ἀγρούς;» ἐρωτᾷ. Καὶ ἀναφέρει τὸ γραφικόν ρητόν: «Τί ὠφελῆσι ἄνθρωπον ἐάν κερδίσῃ τὸν κόμον ὄλον, και ζημιωθῆ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ;». 'Ο ὀλιστικός δὲν ἠμπορεῖ να ἱκανοποιῆσῆ τοὺς βαθεῖς πόθους τοῦ ἀνθρώπου. Μόνον ἡ Πίστις ἠμπορεῖ να μᾶς δώσῃ κάτι μονιμώτερον και ὄχι ἀπλῶς μερικὲς φευγαλέες ἡδονές. 'Αλλ' ὁ Θεὸς δὲν ἐνδιεφέρθη ἀπλῶς για τὴν ἱκανοποίησι και τὴν εὐημερία τοῦ ἀνθρώπου. 'Επεφύλαξε σ' αὐτόν και κάτι πολὺ ανώτερο. Σὲ ὄλο τὸ διάστημα τῆς ἀναπτύξεως τῆς ζωῆς ἐπὶ τῆς γῆς, ὁ Θεὸς ἐκράτησε μόνος του τὴν εὐθύνη για τὴν ἐξέλιξι αὐτῆ. 'Αλλὰ τώρα «βαθμιαίως, καθ' ὅσον ἀποκοῦμε κοινωνικὴ συνείδησι, αὐτὴ ἡ εὐθύνη πέφτει σ' τοὺς ὡμους μας. 'Ὡς ἐλεύθεροι ἄνθρωποι μαθαίνομε ν' ἀναλαμβάνομε τίς ὑποχρεώσεις πού ἔρχονται μαζί με τὴν ἐλευθερίαν. 'Ετσι συνειδητὰ συμμετέχοντας σ' τὸ μέγα ἔργον τοῦ Θεοῦ, οἱ ἄνθρωποι μποροῦν τώρα δίκαια να ὀνομασθοῦν παιδιὰ Του». Καὶ καταλήγει: «Ποῖαν εὐγενεστέραν φι-

λοδοξίαν ήμπορει νά έχη κανείς παρά νά συνεργασθή μέ τόν Πλάστη του γιά νά διαπλάσῃ Ένα καλύτερο κόσμο στόν όποιο νά ζή; «Ο Πατήρ μου έργάζεται έως άρτι, κάω έργάζομαι».

Μετά τόν Millikan και τόν Compton έρχεται ό καθηγητής τής βιολογίας στό Πανεπιστήμιο τού Princeton, Edwin G. Conklin, Ένας από τούς μεγαλύτερους συγχρόνους βιολόγους. Ο καθηγητής Conklin, ό όποίος έμελέτησε ιδιαιτέρως τά φαινόμενα τής εξέλιξεως — και τό βιβλίό του «Η διεύθυνσις τής άνθρωπίνης εξέλιξεως» εις αυτό τό μεγάλο θέμα άναφέρεται, — έλαβε πολεμική στάσι άπέναντι τού δαρβινισμού, μη δεχόμενος τήν τυχαία μεταβολή τών ειδών, αλλά τήν κατευθυνόμενη εξέλιξι. Και μέ τήν παρηρησία ένός πραγματικά πνευματικού άνθρώπου, ένός πιστοϋ, διαπιστώνει πόσον άπογοητευτική είναι ή φιλοσοφία τού ύλισμοϋ, πού δέν βλέπει στό κάθε τι παρά μηχανισμόϋ χωρίς άπώτερο σκοπό. Άσφαλώς, βεβαιώνει, πρέπει νά ύπάρχη κάτι τό έσφαλμένο στή φιλοσοφία εκείνη πού καταλήγει εις Ένα τέλμα άποθαρρύνσεως και άπελπίσις. Άντιθέτως ό πιστός βλέπει παντοϋ, πίσω άπό τήν έξέλιξι, θεϊαν δύναμι και σχέδιον. Βλέπει τόν Ουράνιον Πατέρα. Και ή γνώσις αυτή, ή βεβαιότης πού μάς διδει ή πίστις ότι σέ όλα ύπάρχει Ένας άνώτερος σκοπός «κάνει τήν ζωή άξια νά τήν ζούμε, και τήν ύπηρεσία τήν μεταβάλλει σέ πρόνιο».

Θά έπρεπεν όμως νά ποϋμε λίγες λέξεις και περί τού διασήμου γεωλόγου, καθηγητοϋ τού Πανεπιστημίου τού Harvard, Dr. Kitley F. Mather, προέδρου τής Άμερικανικής Ένώσεως διά τήν προαγωγήν τής Έπιστήμης. Στο τελευταίο βιβλίο τής σειράς (1949) καταχωροϋνται οι τρεις διαλέξεις τού Mather τίς όποιές έδωσε μέ τόν γενικόν τίτλον: «Η θρησκεία εις τόν καιρόν αυτόν τής κρίσεως». Η έπιστήμη είναι περιωρισμένη στό πεδίο τών έρευνών τής και οι σύγχρονες άνακαλύψεις — κβαντομηχανική, σχετικότης κ.λ.π. — έδειξαν ότι ή έπιστημονική μέθοδος δέν ήμπορει νά έπεκταθῇ και νά έφαρμοσθῇ εις όλην τήν πραγματικότητα. «Είναι άδύνατον, γράφει, νά εύρεθοϋν λέξεις πού νά περιγράφουν όλα όσα συμβαίνουν στόν κόσμο και ότι τό σύμπαν φαίνεται νά όμοιάζη περισσότερο μέ Έναν μεγάλο όργανισμόν παρά μέ μίαν γιγαντιαίαν μηχανήν». Ο καθηγητής Mather ήρθε στήν Εϋρώπη τό 1947-48 και έλαβε μέρος εις διάφορα χριστιανικά συνέδρια, όπου άνέπτυξε τάς άπόψεις πού καταχωρεί στό έργον του «Σταυροφόροι ζωής». Τόν Ιούλιον 1947 συμμετέσχε στό παγκόσμιο συνέδριο τής χριστιανικής νεότητος πού συνήλθεν εις τό Όσλο. Τόν Αϋγουστον τού ίδιου έτους σέ παρόμοιο συ-

νέδριο στό Edinburgh. Τόν Ιούλιον 1948 ήτο στό Οικουμενικόν Ίνστιτούτο τού Bossey, παρά τήν Γενεύη και έπειτα σέ άνάλογο συνέλευσι ότι Ζυρίχη. Πρέπει δέ νά σημειωθῇ άκόμη ότι συμμετέσχε, πολϋ πρόθυμα, στήν προσπάθεια τής «Χριστιανικής Ένώσεως Έπιστημόνων» τής Έλλάδος άφοϋ ύπέγραψε έκ τών πρώτων τήν γνωστήν Δήλωσιν¹.

* * *

Είδαμε έως τώρα τό κτύπημα τών ποικίλων έκδηλώσεων τής άρνήσεως στίς φυσικές έπιστήμες. Τό κυριώτερο όχϋροϋ τής, ή βάσις επί τής όποιάς έζήτησε νά στηριχθῇ έχει πέσει. Άλλ' ή άρνησις ως καθεστώς επί τόσα χρόνια διεπότισε κάθε πλευρά σχεδόν τής διανοήσεως και τής ζωής γενικώτερα. Και άποτέλεσμα τής άρνητικῆς αυτής θεμελιώσεως τού πολιτισμοϋ μας στήν τελική άνάλυσι τών πραγμάτων είναι όλες αυτές οι καταστροφές πού γεμίζουν άκόμη τόν πλανήτη μας. Είναι όμως πλέον καιρός νά φύγη έντελώς, άπό κάθε έκδήλωσι τής διανοήσεως, ή άρνησις. Ένα νέον πνεϋμα άρχίζει νά κυριαρχῇ στή φιλοσοφία και τίς πνευματικές λεγόμενες έπιστήμες, πού κάτω άπό τό καθεστώς τής άρνήσεως είχαν χάσει τό πνεϋμα, δηλαδή τήν όντότητα τους. Και αυτές οι πλευρές τής διανοήσεως αντιπροσωπεύονται και στίς διαλέξεις McNair. Μεταξύ τών όμιλητάν είναι ό καθηγητής τής Νομικῆς στό Πανεπιστήμιον τού Harvard και μέλος πλείστων άκαδημιών και έπιστημονικών έταιριών Roscoe Pound, ό πρότασις τού Πανεπιστημίου τής Minnesota και πρόεδρος τού Rockefeller Foundation, George E. Vincent, ό πολυγραφώτατος καθηγητής τής Φιλοσοφίας εις τό Πανεπιστήμιον τής Columbia John Dewey — ό όποίος είναι Ένας άπό τούς κυριώτερους όπαδοϋς και συνεχιστάς τής φιλοσοφίας τού William James, και διά τών έκπαιδευτικών του κυρίως θεωριών, έχει άποκτήσει παγκοσμίαν έπίδρασιν —, ό καθηγητής τής Φιλοσοφίας στό Πανεπιστήμιον τού Princeton George F. Thomas, — ό όποίος είναι γνωστός άπό τό μήνυμά του στίς Άκτινες τό 1948², — ό καθηγητής τής Φιλοσοφίας εις στό Πανεπιστήμιον τού Harvard W. E. Hocking, ό καθηγητής τής Φιλοσοφίας στό Πανεπιστήμιον τής Columbia Fr. J. E. Woodbridge και άλλοι πολλοί.

Όλοι αυτοί έχουν βέβαια διαφοράς γνωμών και ιδικά των φιλοσοφικά συστήματα, αλλά είναι σαφής ή αντίθεσις όλων

1. «Άκτινες» 1948, σ. 15.

2. «Άκτινες», Ιανουάριος 1948, έπιστολή γιά τήν Δήλωσι τών Έλλήνων Έπιστημόνων και Λογοτεχνών.

πρὸς τὴν ἔρνησιν. Ὁ καθηγητὴς R. Round π. χ. παρατηρῶντας τὴν ἐπίδρασι τοῦ ὀλισμοῦ στὴν κοινωνιολογία καὶ τὶς νομικὲς ἐπιστῆμες διὰ τοῦ A. Compté, τοῦ H. Spencer καὶ ἄλλων, διαπιστώνει πόσον στείρα, ἄγονος καὶ ἀντιθετος πρὸς τὴν πρόοδο ἦτο ἡ ἀντίληψις τῶν πού ἀπέριπτε τὴν δυνατότητα τῆς ἐλευθερίας δράσεως, ἐφόσον ὄλα, καὶ τὰ κοινωνικὰ φαινόμενα καὶ τὶς πράξεις τοῦ ἀνθρώπου, τὰ κυβερνοῦν δῆθεν οἱ ἀκαμπτοὶ φυσικοὶ νόμοι, οἱ νόμοι τῆς ἐξελίξεως κλπ. Ἄλλὰ «μὴ τέτοια φιλοσοφία ἀρνήσεως, μὴ φιλοσοφία ἀπελπίσας καὶ αὐτοκτονίας μᾶλλον, παρὰ ἐλπίδος καὶ ζωῆς, θὰ ἐπανελάβανε ὁ δίσσμος βιολόγος E. Conklin, εἶναι ἀδύνατον νὰ τὴν ζήσῃ κανεῖς.» Ποιὰν κατάπληξι θὰ ἐπροξενούσε εἰς τοὺς ὀλιστάς αὐτοὺς ἂν ἐξέουσιν σήμερον, τὸ νὰ βλέπουν τὴν βιολογίαν ἐπάνω εἰς τὴν παραποίησιν τῆς ὁποίας ἐσθίριζαν τὸ οικοδόμημά τους, νὰ τοὺς διαφεύδῃ μὲ τὸ στόμα ἐνός Conklin κατὰ τὰς αὐτοῦ τρόπον!

Ἄλλ' ἄς ἔλθωμε καὶ στὴ φιλοσοφία. Ἔως τώρα εἴχαμε συνηθίσαι νὰ ἀκούωμε ἀπὸ κάθε φιλόσοφο καὶ μίαν νέαν αὐθαίρετη θεωρία, πού ἐξηγοῦσε δῆθεν τὰ πάντα μὲ βάσι τὸν πῶ θρηνὸ ὀλισμὸ τῶν περασμένων αἰώνων. Κι' αὐτό, διότι ἡ φιλοσοφία, λόγῳ ἀκριβῶς τῆς φύσεώς της, χάνει εὐκόλα τὴν ἐπαφὴν τῆς πραγματικότητος. Ἔτσι οἱ φιλόσοφοι θεωροῦνται ἐντελῶς ἀνεξέλεγκτοι εἰς τὰ παραδοξολογήματά των καὶ πολλὰς φορές διατυπώνουν τὶς πῶ περιέργες, παράλογες καὶ ἀντιφατικὰς μεταξὺ των προτάσεις Καὶ ὅπως ἔλεγεν χαρακτηριστικὰ ὁ καθηγητὴς Rowland: «Στὴν μεταφυσικῇ, ὅταν ὁ ἀνθρώπος καταστρώσῃ εἰς τὸν νοῦν του ἕνα λογικὸ καὶ ἐνοποιημένον σύστημα, τὸ δημοσιεύει ὡς τὸ φιλοσοφικὸ του σύστημα, εἰς τὴν φυσικὴν ὁμωσ, ἀφοῦ ἕνας σχηματισμὸς τὸ λογικὸ του σύστημα, τὸ δοκιμάζει εἰς τὸ ἐργαστήριον, καὶ 9 φορές εἰς τὶς 10 βρίσκει, ὅτι δὲν εἶναι ἀληθές.» Ἄλλὰ πέρασε πλέον ὁ καιρὸς ἐκείνος τῆς ὀλιστικῆς φιλοσοφίας. Ἐκτός ἀπὸ τοὺς μαθηματικούς, τοὺς φυσικοὺς καὶ τοὺς ἄλλους ἐκπροσώπους τῶν θετικῶν ἐπιστημῶν, οἱ ὅποιοι ἀκριβῶς διότι ἐπιχειροῦν μίαν βαθεῖαν μελέτην τοῦ φυσικοῦ κόσμου, ὁδηγοῦνται εἰς τὴν γενικὴν θεώρησιν τοῦ συμπαντος καὶ φιλοσοφοῦν, καὶ ὁ ὅποιοι εἶναι ὄλοι, κατὰ κανόνα πνευματικοὶ ἄνθρωποι, καὶ οἱ ἄλλοι φιλόσοφοι — στὴν πλειονότητά των — ἀρχίζουσιν νὰ στρέφονται πρὸς τὶς πνευματικὰς ἀξίες καὶ νὰ ἀπομακρύνονται ὀλονῶν καὶ περισσότερο καθαρὰ εἰς τοὺς φιλοσόφους πού συμμετέσχον εἰς τὶς διαλέξεις McNair.

Ἡ βασικὴ ἰδέα τῆς φιλοσοφίας τοῦ Fr. J. E. Woodbridge εἶναι ὅτι ἀπὸ μὲν

τῆ «γνώσι» τῆς φύσεως δὲν ἐρχόμεθα ἀναγκαστικὰ στὴν πίστι τοῦ Ὑπερφυσικοῦ· ἀλλὰ δὲν ἔμπορεῖ νὰ ὑπάρξῃ κἄν ἔρευνα καὶ γνώσις τῆς φύσεως χωρὶς νὰ ὑπάρξῃ ὁ ἄλλος ἐμφότερος πόθος τοῦ ἀνθρώπου γιὰ κάτι ἀνώτερον, πὸ ὁ Woodbridge ὀνομάζει «ἐπίδωξι τῆς εὐτυχίας». Ἡ γνώσις δὲν δικαιολογεῖ αὐτὴ ἐαυτὴν· μόνον τὸ ὅτι ὁ ἀνθρώπος ἐπιζητεῖ τὴν εὐτυχία — καὶ ζητεῖ νὰ ἱκανοποιηθῇ ἀπὸ τὴν ἔρευνα καὶ τὴν γνώσι τῆς φύσεως — δικαιολογεῖ τὴν ὑπαρξὶ τῆς ἐπιστήμης. Ἄλλὰ τὴν εὐτυχία, τὴ λύτρωσι, δὲν τὴν δίδει ἡ φύσις. Τὴν δίδει κάτι ἄλλο ἀνώτερον ἀπὸ τὴ φύσι, ὁ Θεός. Καὶ ἡ εὐτυχία, ἡ δικαίωσις, προέρχεται ἀπὸ τὴν «πίστι» στὸ Θεὸ καὶ ὄχι τὴ γνώσι.

Ὁ καθηγητὴς W. E. Hocking, τοῦ ὁποίου ὁ διαλέξεις ὑπὸ τὸν τίτλο: «Ἡ ἐπιστῆμη καὶ ἡ Ἰδέα τοῦ Θεοῦ» (Science and the Idea of God) δημοσιεύθησαν πρὸ ὀλίγων μόλις ἐτῶν, προχωρεῖ περισσότερο στὴ φιλοσοφία του. Ξεκινᾷ κατὰ πρῶτον ἀπὸ τὴ φιλοσοφία τοῦ Descartes καὶ ἰδιαίτερος τοῦ Berkeley, γιὰ νὰ δώσῃ μὴ πληρέστερη ἀποφί καὶ ἀπὸ τοὺς δύο. Εἶναι χαρακτηριστικὸ τὸ πόσην ἐπίδρασι στὴ σύγχρονη φιλοσοφικὴ σκέψι, πού ἀπελευθερώνεται ὄλο καὶ πῶ πολὺ ἀπὸ τὶς μηχανοκρατικὰς ἀντιλήψεις, ἔχει ἡ ἰδεαλιστικὴ φιλοσοφία τοῦ Ἰρλανδοῦ φιλοσόφου Berkeley. Αὐτὸ ὀφείλεται ἀσφαλῶς στὶς τελευταῖες ἀνακαλύψεις τῆς Φυσικῆς πού ἀποδεικνύουν ὅτι ὁ φυσικὸς κόσμος εἶναι πολὺ ὀλιγώτερον συγκεκριμένη ὄντοτις (ὅπως ἐφαντάζοντο τοὺλάχιστον τὴν ὄντοτις, οἱ ὀλισταὶ τοῦ περασμένου αἰῶνος) καὶ πολὺ περισσότερο σκιὰ ἀπ' ὅτι ποτὲ ἐφαντάσθημεν. Ὅπου καὶ ἂν νομίσαμε ὅτι ἀνακαλύψαμε τὴν βαθύτην οὐσία καὶ φύσι τῆς ὕλης καὶ τῶν ὄντων, αὐτὴ μᾶς ἐξέφυγε, σάν τὸ νερὸ τοῦ Ταντάλου, ἀπὸ τὰ χέρια μας. Ὅπως γράφει ὁ Harris E. Kirk σὲ ἕνα βιβλίον του πού περιέχει τὶς διαλέξεις τῆς ἰδίας σειρᾶς ὑπὸ τὸν τίτλον: «Οἱ Ἀστέρες, τὰ Ἄτομα καὶ ὁ Θεός» (Stars, Atoms and God). «Ἡ ἐπιστῆμη τώρα ξεύρει ὅτι ὅταν ἀναφέρεται σὲ ἄτομα, πρωτόνια καὶ ἠλεκτρόνια, δὲν ἄπτεται τῆς πραγματικότητος. Αὐτὰ δὲν εἶναι κἄν πράγματα, ἀλλὰ ὀνόματα κατὰλληλα, διὰ νὰ περιγράφουν κύματα σὲ ὀρισμένες θέσεις. Τὶ εἶναι αὐτὰ τὰ κύματα κανεῖς δὲν ξέρει· εἶναι ἴσως σκέψεις, πάντως ἀσφαλῶς δὲν εἶναι ἀντικείμενα. Ἔτσι ἡ ὕλη χάνει κάθε εἶδος οὐσίας. Καὶ ἄλλοι: «Ἡ ὕλη παίρνει τὴν ἀμφίβολη ὄψι ἐνός φαντάσματος». Τώρα πού ἡ φυσικὴ θεωρεῖ τὴν ὕλη ὡς τίποτε περισσότερο ἀπὸ μερικὰ μαθηματικὰ σύμβολα, πού κάτι βέβαια φαίνεται ὅτι κρύβουν, ἀγνωστον ὁμωσ τί, ὅπως ἀγνωστὴ ἔμεινε πάντα ἡ βαθύτην οὐσία τῶν ὄντων, εἶναι

πολύ φυσική ή επιστροφή της φιλοσοφίας σε πνευματικότερες βάσεις.

‘Αλλ’ ο Hocking δέν σταμάτησε στόν Berkley. ‘Αφού, λέγει, τὰ πάντα εἶναι ὑποκειμενικά, τότε θά δεχθοῦμε ὅτι καί ὁ Θεός εἶναι μιά ὑποκειμενική ἰδέα; ‘Ο Descartes ἔκαμε ἕνα λάθος στὸν συλλογισμό του: «Σκέπτομαι ἄρα ὑπάρχω». Πρέπει νά συμπληρωθῆ. «Σκέπτομαι ἄρα ὑπάρχω ἐγώ (ὁ σκεπτόμενος) καί ἐκεῖνο (ἡ ἰδέα ἢ ὅ,τι ἄλλο) ποῦ προκαλεῖ τὴν σκέψη. Τί εἶναι αὐτὸ τὸ ἄλλο; ‘Η ὕλη; ‘Ο Hocking ἀπορρίπτει ἐντελῶς τίς παλιές ὑλιστικές δοξασιές. ‘Εξάλλου ἐκθέτει τοὺς λόγους ποῦ τὸν κάνουν ν’ ἀπορρίπτει τὸν δυαδισμόν στὴ φύσι. Γι’ αὐτὸ δέχεται ὅτι ἐκεῖνο ποῦ ὑπάρχει ἔξω ἀπὸ μᾶς εἶναι ὁ Θεός, μιά ἔκφρασις, μιά σκέψις τοῦ ‘Οποῖου (ὅπως ἔλεγε ὁ J. Jeans) εἶναι ἡ φύσις

Δέν εἶναι ἐδῶ ἡ θέσις ν’ ἀναπτυχθοῦν τόσες ἄλλες πολὺ βαθειές καί ἀληθινές σκέψεις τοῦ Hocking γιὰ τὴν ἀθανασία τῆς ψυχῆς, τὰ προβλήματα τοῦ ἀνθρώπου, τῆς ἠθικῆς, τοῦ κακοῦ κλπ. “Ὅσον καί ἂν κανεῖς διαφωνῆ μὲ ὠρισμένες ἰδέες τοῦ συγχρόνου αὐτοῦ φιλοσόφου, δέν μπορεῖ νὰ μὴ χαιρετίση μὲ χαρὰ τὴν στροφὴν τῆς μοντέρνας φιλοσοφικῆς σκέψεως, ποῦ ἐγκαταλείπει πλέον ὀριστικά τὰ ὑλιστικά σχήματα.

Βρισκόμαστε στὶς ἀρχές τοῦ δευτέρου ἡμίσεος τοῦ 20οῦ αἰῶνος. Κατὰ τὴν ἀρχὴ τοῦ αἰῶνος μας πέθανε ὁ Φρ. Νίτσε, ὁ γνωστός αὐτός φιλόσοφος τοῦ ὑπερανθρώπου, ποῦ ζήτησε μὲ μανία νὰ καταστρέψῃ ὅ,τι ἀνώτερο καί ὑψηλὸ εἶχε ὁ πολιτισμός μας. Συμβολισμὸς μᾶς-ἐποχῆς ποῦ ἔφευγε! ‘Εντὸς τῶν 50 ἐτῶν ποῦ πέρασαν ἔως τώρα ἡ φιλοσοφία ἄλλαξε τὴ γραμμὴ τῆς. ‘Ἦρθε πιὸ κοντὰ πρὸς τὸ πνεῦμα, τὴν βαθύτερη πραγματικότητα. Πράγματι ἡ φιλοσοφία πλησιάζει ὄλο καί περισσότερο τίς αἰώνιες ἀξίες, τὸν Θεόν. Καί μαζί τῆς ὅλη ἡ διανόησις ὄλου τοῦ πολιτισμένου κόσμου. Αὐτὸ μᾶς ἔδειξαν καί τὰ βιβλία τῶν διαλέξεων McNair, ὅπως καί τόσες ἄλλες ἐκδηλώσεις τῶν τελευταίων ἰδίων ἐτῶν μερικές τῶν ὁποίων βλεπομε στὶς στήλες τῶν «'Ακτίνων» κάθε φορά. Τὰ 25 περίπου βιβλία τῆς σειρᾶς McNair ἀποτελοῦν ἕνα βῆμα στὴν παγκόσμια κίνησι γιὰ τὴν ἐκδίωξι τῆς ἀρνήσεως ἀπὸ τὴν ἐπιστημονική καί φιλοσοφική σκέψι. Εἶναι καί αὐτὴ καρπὸς μιᾶς πνευματικῆς ἀνήσεως στὸν ἐπιστημονικὸ κόσμον, ποῦ ἀρχίζει νὰ φέρνῃ πλέον ἀποτελέσματα. Μία πνευματικὴ ἀναγέννησις, ποῦ ξεκινᾷ ἀπὸ τοὺς «ἐνθερ-

μοὺς ἀνθρώπους τῆς ἐρεύνης» οἱ ὅποιοι, ὅπως λέγει ὁ Einstein εἶναι καί «οἱ βαθειὰ θρησκευτικοὶ ἀνθρώποι» καὶ ἀρχίζει πλέον νὰ κατακτᾷ τὸν εὐρύτερον, ἐπιστημονικὸν καί μὴ, κόσμον ὄλων τῶν χωρῶν. ‘Η ἀρνήσις σήμερα δέν διατηρεῖ παρὰ δύο στηρίγματα: Τὴν ἄγνοια, ποῦ κυριαρχεῖ ἀκόμη σὲ πολλοὺς ἀφ’ ἑνός, καί τὴν βίαιη ἐπιβολὴ ποῦ ἐφαρμόζουν τὰ ὀλοκληρωτικὰ κράτη ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος. Δέν μποροῦμε ὁμῶς ν’ ἀρνηθοῦμε τὸ ὅτι, ἂν καί φεύγει πλέον, ἡ ἀρνήσις ὑπερασπίζεται καλὰ τὴ ζωὴ τῆς. ‘Ακόμη καί σήμερα, στὸ 1951, οἱ φωνακίαιες τῶν ἀρνητῶν, ἡ ἔντονη προπαγάνδα τοῦ ψεύδους, ἔχει σκοτίσει τόσο τὸν πνευματικὸ ὄριζοντα στὸ νοῦ πολλῶν, ὥστε νὰ ὑπάρχουν ἀνθρώποι, οἱ ὅποιοι, μὲ καλὴ ἴσως πίστι, θεωροῦν ἀκόμη τὴν ἀρνήσι ὡς «ἐπιστημονική» ἀντίληψι. ‘Υπάρχει λοιπὸν ἀκόμη μεγάλη καί ἐπείγουσα ἡ ἀνάγκη τῆς ἐμφανίσεως τῆς ‘Αλήθειαις σὲ ὅσον τὸ δυνατόν εὐρύτερον κύκλον, ὥστε τὰ τεχνητὰ σκοτάδια, τὰ «θολὰ νερὰ» τῆς ἀρνήσεως νὰ καθάρισουν. Μίαν τέτοια προσπάθεια ἀποτελοῦν καί οἱ διαλέξεις McNair. Καί ἀξίζει νὰ σημειωθῆ τοῦτο: “Ὅτι οἱ διαλέξεις αὐτὲς ἔγιναν χωρὶς πλοῦσια ὕλικά μέσα, χωρὶς κρατικές ἐπιχορηγήσεις, χωρὶς νὰ γίνουν ἐιδικές φροντίδες ἀπὸ τοὺς διαφόρους «ἀρμοδίους», χωρὶς κανεῖς ἀπὸ τοὺς «μεγάλους» νὰ κινηθῆ. “Ἐγιναν ἀπλῶς χάρις εἰς μίαν ἀτομικὴν πρωτοβουλία, τὸ κληροδότημα ἐνὸς ἀσήμου κληρικοῦ τοῦ περασμένου αἰῶνος, ὁ ὅποιος ἔδωκε εἶχε τὴν ἐπιθυμίαν νὰ συμβάλῃ σὲ μίαν πνευματικὴ ἀναγέννησι στὴν πατρίδος του. Αὐτὴ ἡ πρωτοβουλία ἄφισε στὴν ἐπιστήμη καί στὸν πνευματικὸ πολιτισμὸ τῆς ‘Αμερικῆς ἕνα τέτοιο δημιουργία.

Μήπως δὴμος τέτοιαις ἀνάγκες δέν ὑπάρχουν παντοῦ, κι’ ἐδῶ στὴν τόσο βασιανισμένη ἀπὸ τὴν ἀρνήσι ‘Ελλάδα μας, πιὸ πολὺ; Εἶναι τόση ἡ ἀνάγκη ἀφ’ ἑνός καί τόση ἡ διψα τοῦ λαοῦ μας ἀφ’ ἑτέρου γιὰ κάτι ἀνώτερον! Καί δέν χρειάζεται νὰ ἔχη κανεῖς πλοῦτη μεγάλα, θέσεις ἡ ἀξιώματα γιὰ νὰ βοηθῆσι στὴν πνευματικὴ ἀναδημιουργία τῆς πατρίδος μας. ‘Αρκεῖ ἡ δραστήρια θέλησις, ὁ θερμὸς ζῆλος γιὰ κάτι τὸ ἀνώτερον. Καί τρόποι θά βρεθοῦν. “Ἐτσι ἀκριβῶς δέν ἔγινε καί στὴν περίπτωσι τοῦ John Calvin McNair; Καί δέν θά μπορούσε μήπως καί ἡ ‘Ελλάς ν’ ἀποκτήσῃ τέτοιαις πνευματικῆς δημιουργίας, ἐνὸς ἀληθίνο, χριστιανικοῦ πολιτισμοῦ;

Γ. ΚΟΝΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΑΠΟ ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΩΝ ΜΕΓΑΛΩΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ

ΤΥΠΟΙ ΓΙΑΤΡΩΝ ΟΠΩΣ ΤΟΥΣ ΒΛΕΠΕΙ Ο Α. J. CRONIN

‘Ο μυθιστορηματογράφος που περιγράφει άριστοεργηματακή την καθημερινή ζωή, την πάλη του ανθρώπου με τις δυσκολίες της, τον κόπο του, το μόχθο του, την αγωνία του : να ό Cronin. Είναι πιά τόσο τραγικά ξεπερασμένη εποχή των ρωμαντικών μυθιστοριογράφων, που γέμιζαν άπεραντες σελίδες με άνούσια αισθήματα, με άπίθανες περιπέτειες, με έξεζητημένους ήρωισμούς, σε μιά σφαιρα όνειρου και ούτοπίας, ενώ γύρω τους έσφυζε κι άγωνιοσ συγχρόνως ή καθημερινή ανθρώπινη ζωή!... ‘Η σημερινή πείρα της ζωής είναι πολύ σκληρή και έξαιρετικά πολύτιμη, ώστε να μην άνέχεται συννεφοβατήματα. ‘Ετσι κι ό Archibald-Joseph Cronin χωρίς ν’ άεροπαθή, αλλά και με μιά λεπτή εύαισθησία παρουσιάζει στα μυθιστορημάτα του πλήθος τύπων άπό την άνεξάντηλη ποικιλία της ζωής.

Μέσα άπό τις σελίδες του Cronin ξεπηδούν, άριστοεργητικά δοσμένοι, με μιά έκπλησσοσα ζωνιάνια και τέχνη οι ήρωές του. Καθημερινοί άνθρωποι, με τις άδυναμίες και τους ήρωισμούς τους, την αυτοθυσία ή τη μικρότητα, την αγάπη ή τη μοχθηρία τους. ‘Ιδιαίτερα μιά μορφή εύδοείται μέσα στο έργο του Cronin. Είναι ό γιατρός. Γιατρός κι ό συγγραφέας, συντρόφεψε τον ανθρώπινο πόνο μέσα στις σκοτεινές στοές των άνθρακωρυχείων ή στους βρωμερούς δρομάκους της φτωχογειτονιάς, άγγιζοντας την ψυχή του άρρώστου στην κρίσιμη στιγμή, πραγματικός άποστολος της αγάπης. ‘Ετσι και το λογοτεχνικό του έργο είναι μιά συνέχεια αυτής της άποστολής, σ’ ένα μεγάλο κι έκλεκτό του μέρος. Γιατί το έργο του Cronin είναι άφιερωμένο στο γιατρό, το φτωχό, έπαρχιάτη συνήθως, γιατρό, που χωρίς τίποτε να λογαριάζει, με μιά εύγενική αυτοθυσία, ύπηρετεί τον πονεμένο άνθρωπο, το φτωχό, το λησμονημένο, τον παραγνωρισμένο. ‘Εχει κι αυτός ό γιατρός τις άδυναμίες του, τις άναποδιές του, μιά πόσο είναι ύπεροχος μέσα στον «παροξυσμό της αγάπης» του, μέσα στον άγωνα του για την άνακούφιση του άρρώστου, είτε αυτόν τον άγωνα τον κάνει σκυμμένος πάνω στο κρεβάτι του πόνο, είτε κλεισμένος μέσα στο έργοστήριο σε μιά δραματική πάλη να βγάλει μέσ’ άπό κείνα τα ψυχρά κι άψυχα όργανα και στοιχεία το θρίαμβο κατά της άρρώστειας!

Δέν ύπάρχει σχεδόν έργο του Cronin χωρίς κάπου να παρουσιάζεται ό γιατρός. ‘Ο για-

τρός που δέν είναι μόνον ό εύγενικός ήρωας της αγάπης, αλλά και μιά φορά τραγική αντίθεση!... κι ό παραδόπιτος κάπηλος του ανθρώπινου πόνου. Κι όλα δοσμένα με ζωηρές κι άριστοεργητικές πινελιές! Μά δέ θάϊαν καλύτερα να πλησιάζαμε περισσότερο αυτούς τους γιατρούς του Cronin; Μιά γνωριμία θά ήταν τόσο εύχάριστη και τόσο ένδιαφέρουσα!

* * *

Νά τος μπροστά μας ό Robert Shannon¹. ‘Ενας άδολος έρευνητής με όρεξη και Ικανότητα για έπιστημονική εργασία, μιά που έχει να παλαίψη όχι μόνο με τα μικρόβια και την άρρώστια, μιά και με την αντίδραση των δυνατών που κατατρέχουν τους άδύνατους. Γιατί ό καθηγητής Uscher που έχει βοηθό του τον νεαρό Shannon εκμεταλλεύεται τις έπιτυχίες του τελευταίου, για να φιγουράρη τ’ όνομα του σαν έρευνητής. Το ένδιαφέρον του Uscher για την έπιστήμη είναι, πραγματικά, σχεδόν άνύπαρξο. ‘Ασχολείται περισσότερο με την κοσμική κίνηση ή με άγωνα συνέδρια παρά με το εργαστήριο. Βλέπει με φθονο την πρόοδο των άλλων και μάλιστα του βοηθού του Shannon και γυρεύει να τον παραγκωνίση και να τον εκμεταλλευθί με πονηρία και μοχθηρία. ‘Ετσι ό καθηγητής Uscher είναι μικρός, άπελπιστικά μικρός μπροστά στο βοηθό Shannon, που δέ λυγίζει ούτε λοξοδομεί μπροστά στην κακία και τη μικρότητα. ‘Απειναντίας κοιτάζει ψηλά, πολύ ψηλά, στην ύπεροχη άποστολή του. ‘Η σκέψη του, με μιά συγκινητική σταθερότητα, είναι άφιερωμένη σ’ ένα πράγμα: στην έξυπνέτηση των άλλων. Μπορεί ό Shannon να είναι άνθρωπος, πολύ άνθρωπος, με έλαττώματα και τιώσεις. Μά το βλέμμα του ξερεί να φτάνη, ξεπερνώντας τη μικρότητα των ανθρώπων, στην πίστη και τα ιδανικά του, έτσι που τόσο κοντά μας τον νιώθουμε και τον χειροκροτούμε. ‘Η φλογερή του έπιθυμία να ξαναλαφρώση τον άνθρωπινο πόνο φωντώνει λές και γιγαντώνεται άπό τα εμπόδια και τις δυσκολίες.

‘Ο ‘Ανδρέας Μάνσον² ξεκινάει με ζήλο κι ένθουσιασμό. ‘Ενας εύγενικός νέος με όμορφα ιδανικά. Μά με τον καιρό τον τραβεί το χρήςμα κι έτσι ό Μάνσον γίνεται ένας σκλάβος του χρυσού και ξεγελάει τους άρρώστους με ψευτοφάρμακα. Μά μέσα του το ιδανικό

1. Shannon's way.
2. The Citadel.

δὲν ἔσβησε. Καὶ νὰ ποὺ ἡ γυναῖκα του ἀναδεύει τὴ στάχτη κι ἡ σπῖθα γίνεται φλόγα κι ἡ φλόγα φωτιά. Ὁ Ἄνδρέας Μάνσον ξαναβρίσκει τὸν ἑαυτό του καὶ φωντάνει μέσα του ἕνας ἐνθουσιασμός, ὄχι προσκαίρος, μὰ σταθερὸς καὶ βαθύς. Εἶναι ὁ ἄνθρωπος ποὺ ξέρει μέσα ἀπὸ κάθε ἀναποδιά κι ἀναμπουμπούλα νὰ βλέπη λαμπρὸ τὸ ἰδανικὸ του: τὴν ἀνακούφιση τοῦ ἀρρώστου. Οἱ ἀνθρακωρύχοι μαστίζονται ἀπὸ πνευμονικὲς παθήσεις. Κι αὐτὸς ἀγωνίζεται γιὰ τὴν καλυτέρευση τῶν συνθηκῶν τῆς ἐργασίας τους. Ἀρχίζει ἕνα τιτάνειο ἀγῶνα κατὰ τῆς φυματώσεως. Αὐτὸς δὲν εἶναι ὁ γιατὸς τοῦ ἐργαστηρίου, ὅπως ὁ Shannon. Εἶναι ὁ κλινικὸς γιατρός. Ἄριστος ἐπιστήμων. Χιτίζει σὲ μιὰ ἐπαρχιακὴ πόλη ἕνα σανατόριο κι ἀρχίζει τὴ γεμάτη αὐτοθυσία προσπάθειά του γιὰ τὴν καταπολέμηση τῆς φυματώσεως. Ἡ ἱατρικὴ, γιὰ τὸν Manson, δὲν εἶναι πιά ἕνα ἀπλό βιοποριστικὸ ἐπάγγελμα. Εἶναι ἀποστολὴ, εἶναι ἰδανικὸ. Κι αὐτὸ τὸν ἐξευφραίνει ἀπὸ τὰ ἐλαττώματά του. Εἶναι δέξυθος καὶ βίαιος πολλές φορές, μὰ σταθερὸς ἐργάτης τῆς ἐπιστήμης, γεμάτος ἀπὸ μετριοφροσύνη, ξέροντας νὰ ἐργάζεται χωρὶς διαφήμιση καὶ τυμπανοκρουσίες.

Μὰ νὰ ποὺ πλάι στὸν Ἄνδρέα Μάνσον, στὸ ἴδιο μυθιστόρημα³ παρουσιάζεται ἡ σατανικὴ μορφή του Ἄιβου. Αὐτὸς δὲν ἔχει κανένα ἀληθινὸ προτέρημα. Μόνο μιὰ μεγαλόπρεπη ἐμφάνιση. Τιποτένιος ἐπιστήμονας, ἀνίκανος χειροῦργος. Κι ὅμως καταφέρει νὰ φιγουράρῃ γιὰ μεγάλος γιατρός. Ὅλο τὸ ἐνδιαφέρον του συγκεντρώνεται στὴν ἄμοιβή του. Τὴν ἀποστολὴ του τὴν ἔχει μετατρέψει σὲ μιὰ πηγὴ ἄνομου θησαυρισμοῦ. Σκληρὸς καὶ ἄκαρδος, εἶναι ἀνίκανος νὰ αἰσθανθῇ τὴ δυστυχία ποὺ ὑπάρχει γύρω του. Μιὰ πορωμένη ψυχὴ ποὺ δὲν ἔχει ὅσοι καὶ ἱερό!... Γεμάτος μοχθηρία καὶ κακεντρέχεια συκοφαντεῖ κι ὑπονομεύει. Ἀκόμα καὶ τὸν Μάνσον.

Ἐνας περιεργὸς ἀποτυχημένος ἐπιστήμονας, ὁ καθηγητὴς Halevy⁴ εἶναι γεμάτος ὑπουλότητα καὶ μικροπρέπεια. Κι αὐτὸς, ὅπως ὁ καθηγητὴς Uscher, χωρὶς νὰ ἔχη πραγματικὲς ἱκανότητες, χωρὶς νὰ εἶναι ἀξίος γιὰ μεγάλα ἔργα, κατορθώνει μὲ διάφορους τρόπους ν' ἀποκτήσῃ μιὰ καλὴ γῆμη ποὺ δὲν τὴν ἀξίζει. Οἰκαιοποιεῖται τὴ δόξα τῶν ἄλλων. Ἡ πεποίθησις ποὺ ἔχει στὸν ἑαυτό του εἶναι ἀμετρὴ. Ὅπως συνήθως, ἡ υπερβολικὴ αὐτοπεποίθησις συμβαδίζει μὲ τὴ μετριότητα. Πιστεύει πὺς εἶναι ἀλάθητος. Γι' αὐτὸν ἡ ἐπιστήμη του (εἶναι ψυχίατρος) εἶναι ἕνα μέσο γιὰ τὴν ἱκανοποίησι τοῦ ἀχαλίνωτου ἐγωισμοῦ του. Κι εἶναι τόσο κοντόφθαλμος ψυχικά, ὥστε ὅλοι του οἱ πόθοι, ὅλα του τὰ ὄνειρα, ὅλα του τὰ ἰδανικὰ σταματοῦν ἴσαμε δῶ!...

Ζωσμένους ἀπὸ τὴν κακία τῆς κοινωνίας

ποὺ τοῦ ἔχει κηροῦξεί ἀμείλικτο πόλεμο, ὁ γιατρός Harvery Leith⁵ ἐργάζεται μ' ἕναν ἄδολο ἐνθουσιασμό στὸ ἐργαστήριό του. Μὰ ἡ συνωμοσία γύρω του τὸν ἀπογοητεύει κι ἔτσι ὁ Leith τὸ ριχνει στὸ πιοτὸ. Μὰ πλάι του ὑπάρχει ὁ καλός, ὁ πολυτίμος φίλος. Εἶναι ὁ γιατρός Ismay, ποὺ τὸν σώζει ἀπὸ τὸ πάθος του κι ἔτσι ὁ Leith ξαναρχίζει τὴ ζωὴ του μιὰ ζωὴ ἐνὸς ἀφοσιωμένου ἐργάτη τῆς ἐπιστήμης. Ἀλλὰ γεμάτος ἀπὸ ἕναν ὀρηκτικὸ ἐνθουσιασμό, δὲν ἔχει ἀποκτήσει ἀκόμα τὸν σταθερὸ κι ἀδιάπρωτο ζῆλο. Κι ἐγκαταλείπει, δεύτερη φορά, ὁ ἀγωνιστὴς Leith τὸν ἀγῶνα του, ποὺ λίγο πρὶν τόσο ψηλὰ τὸν ἔβλεπε. Μὰ, σὰν τὸν Μάνσον, δὲν ἔχει χαθεῖ ὁ Leith. Κι ἔρχεται μιὰ φοβερὴ ἐπιδημία κίτρινου πυρετοῦ στὰ νησιά τῶν Καναρίων, ποὺ χυτᾶται μὲ δύναμη τὴν ἐσώτερη πόρτα τῆς ψυχῆς τοῦ Leith. Ἐνας λόγος μιᾶς ἀπλῆς γυναίκας φτάνει γιὰ νὰ ξαναφανῇ ὁ ἀγωνιστὴς, σταθερὸς ὅμως πιά, Leith. Ὀλὴ ἡ δύναμη, τὸ σφρίγος κι ἡ ὄρεξις ἐξεχειλίζει σὲ μιὰ ἐντατικὴ προσπάθεια καταστολῆς τῆς ἐπιδημίας. Παίξει μὲ τὴ ζωὴ του κι ὅλα τ' ἀψηφᾷ. Τὰ ἐμπόδια πιά δὲν τὸν σταματοῦν, τὸν δυναμώνουν. Κι ἡ καρδιά του γεμίζει ἀπὸ ἀγάπη, ἀκόμα καὶ γι' αὐτοὺς ποὺ τὸν, κατάρρεξαν. «Δὲ θέλω νὰ ἐκδικηθῶ. Ἐχω πιά ἀλλάξει! Δὲν εἶμαι μνησίκαιος. Θέλω νὰ δουλέψω ἀπλὰ κι ἀποδοτικὰ. Θέλω νὰ προσπαθῶ... νὰ προσπαθῶ...»

Ὁ χειροῦργος Ντένου⁶ εἶναι ὁ σταθερὸς στὰ ἰδανικά του ἄνθρωπος. Ἀδιαφορεῖ γιὰ τὴν ὕλική ἐπιτυχία, τίς θέσεις, τὴ δόξα. Μὲ τὸν ἰδιόρρυθμο τρόπο του ὑπηρετεῖ τὴν ἐπιστήμη. Εἶναι ἄριστος γιατρός, μὰ συγχρόνως κι ἕνας γενναῖος κοινωνικὸς ἐργάτης. Μέσα στὶς ἀδυναμίες του ξεχωρίζει τὸν ἀγωνιστὴ ποὺ θυσιάζει τὰ πάντα γιὰ τοὺς πονεμένους.

Ἐνας ἄπιστος κατὰ λάθος εἶναι ὁ δόκτωρ Τάλοχ⁷. Διανοητικὰ δὲν πιστεύει. Ὅμως δὲν μπορεῖ νὰ ὑποτάξῃ στὴν ἄπιστία καὶ τὴν ἀγνή του καρδιά. Μιὰ καρδιά ποὺ μέσα ἀπὸ μιὰ φαινομενικὴ ἀδιαφορία καὶ σαρκαστικὴ διάθεση, ξεπηδαίει μὲ ὅλη τῆς τὴν κρυμμένη εὐγένεια. Νιώθει γύρω του, στὸ κάθε τι, κάθε τόσο τὴν παρουσία τοῦ Θεοῦ, καὶ παρ' ὅλη τὴν ἄπιστία του, μένει πολλὲς φορές ἐκστατικὸς μπροστὰ στὸ μεγαλεῖο τοῦ Χριστιανισμοῦ. Δίνει ὅλη του τὴν ὑπαρξὴ στὴν ὑπηρεσία τῶν πονεμένων καὶ ὅταν ἀργότερα πέφτει ἐπιδημία πανούκλας, πεθαίνει σὲ κάποια ἀπόμωρη γωνιά τῆς Κίνας, προσπαθώντας νὰ σώσῃ τοὺς μολυσμένους ἀπ' τὴν τρομερὴ ὀρρώστια κινέζους. Ὁ δόκτωρ Τάλοχ εἶναι ὁ ἥρωας ποὺ μὲ τὴ ζωὴ του δὲ μπορεῖ παρά νὰ κερδίσῃ τὰ κλειδιά τῆς Βασιλείας τῶν Οὐρανῶν.

5. Grand Canary.

6. The Citadel.

7. The Keys of the Kingdom.

3. The Citadel.

4. The Spanish Gardener.

Ὁ ἄρρωστος εἶναι λίγο· πολὺ μιὰ ἀπλὴ «περίπτωση» γιὰ τὸν Walter Selly καὶ τὸν James Baeclay.⁸ Ἀριστοὶ γιανοί, μὲ τόσο ἀνεπτυγμένη τὴν «ἀξιοπρέπεια», ὥστε θεωροῦν οἱ δὲν ἀρμόζει σ' αὐτοὺς νὰ ἐνδιαφεροῦν μὲ τὸν ἀνθρωπο-ἄρρωστο. Μπροστά τους εἶναι τὸ νούμερο πού ἔχει τόσο περισσότερη ἀξία, ὅσο πὺ ἐνδιαφέρουσα ἐπιστημονικῶς εἶναι ἡ περίπτωσή του. Ὁ πρῶτος σὲ μεγαλύτερο βαθμῶ, ὁ δεύτερος σὲ μικρότερο, θεωροῦν τὴν δύσκολη περιπτώσεις σὰν εὐκαιρία νὰ ἐπιδείξουν τὴν γνώσεις καὶ τὴν τέχνη τους. Κι ὅμως δὲν σοῦ προκαλοῦν τὴν ἀπέχθεια, γιὰ δὲν εἶναι οἱ πωρωμένοι ἐπιστήμονες, πού πειραματίζονται σὲ ζωντανούς ἀνθρώπους, μὰ οἱ ἐπιστήμονες πού δὲν κατάφεραν ἀκόμη, νὰ συλλάβουν τὸ ὑψηλότερο νόημα τῆς ἱατρικῆς.

Πόσο διαφορετικὸς εἶναι ὁ Firley Hyslop⁹! Ἕνας συμπαθητικώτατος γιανοῦδάκος τῆς ἐπαρχίας, πού μπερὶ νὰ μὴν εἶναι ἰδιοφυΐα σὰν τὸν Shannon ἢ τὸν Leith, μὰ εἶναι τόσο μεγάλος μέσα στὴν ψυχικὴ του εὐγένεια! Στὸν Hyslop συναντοῦμε τὴ μετριοφροσύνη γιὰ τὴν ἰανότητές του, τὴν ἐργατικότητα, τὴν αὐτοθυσία. Εἶναι σ' ὅλους ἀγαπητὸς Χειμῶνα-καλοκαίρι, μέρα-νύχτα εἶναι πρόθυμος παντοῦ νὰ τρέξῃ, παντοῦ νὰ βοηθήσῃ. ἔστω κι ἂν εἶναι βέβαιος πὼς δὲν πρόκειται νὰ πάρῃ πεντάρα ἱσακιστή. Οἱ πελάτες του τὸν ὑπεραγαποῦν κι ὁ Hyslop μπορεῖ, μὲ τὴν καλωσύνη του, νὰ τοὺς μεταδίδει κάτι ἀπὸ τὴν ἀγνὴ του καὶ μεγάλη ψυχῆ.

* * *

Μιὰ γνωριμία εἶπαμε νὰ κάνουμε καὶ νὰ

8. Kaleidoscope in K.

9. The adventures of a Black bag.

πού ἔγινε! Ἐμειναν βέβαια κι ἄλλοι τύποι γιαντρῶν τοῦ Cronin ἔξω ἀπὸ τὴν γνωριμία μας. Δὲ σημαίνει. Γνωριστήκαμε μὲ τὸ γιαντρὸ ὅπως παρουσιάζεται μέσα στὸ ἔργο τοῦ Cronin, ὀλοζώντανος, τόσο θαυμασιὰ πραγματικός. Κι αὐτοὶ οἱ γιανοὶ πού συναντοῦμε κάθε μέρα μπορεῖ νὰ μὴ λέγονται Hyslop ἢ Uscher. Ἀδιάφορο. Οἱ πράξεις τους θὰ εἶναι συχνὰ ἴδιες ἢ παρόμοιες. Πράξεις εὐγενικῆς ἢ πράξεις πού προκαλοῦν τὴν περιφρόνηση. Μέσα στὴς αἰθουσες τοῦ νοσοκομείου, τοῦ συνοικιακοῦ ἱατροῦ, στὸ ἐπιστημονικὸ ἐργαστήριον, συναντοῦμε τὸν Kinay¹⁰ καὶ τὸν Hop¹¹ καὶ τὸν Abbey¹² καὶ τὸν Cameron¹³ καὶ τὴν Law¹⁴ καὶ τὸν Renwick¹⁵ καὶ πλῆθος ἄλλο γιαντρῶν πού ξεπροβάλλουν μὲς ἀπὸ τὴς ὁμορφες σελίδες τῶν μυθιστορημάτων τοῦ Cronin. Ἀπὸ τὴ μιὰ μεριά ὁ τιποτένιος γιαντρὸς πού ἐκμεταλλεύεται τὸν ἄρρωστο καὶ τοὺς συναιδέλφους του γιαντροῦς. Ὁ γιαντρὸς, πού μοναδικὸς του σκοπὸς, ὄραμα ἰδανικὸ εἶναι νὰ φουσκῶνῃ τὸ πουγγὶ του. Ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά, ὁ γιαντρὸς μὲ τὴν ξεκάθαρη πλημμυρισμένη ἀπὸ φῶς διάνοια, πού κάνει τὸ ἐπάγγελμα ἀποστολῆ καὶ θυσιάζει τὰ πάντα γιὰ τὴν ἀνακούφιση τῶν πονεμένων. Αὐτὸς, ὅπως λέει ὁ Cronin στὸ «Κάστρο» του, «βλέπει, ἔχει ψηλά, στὸν οὐρανὸ, μπροστά του, ἕνα κομμάτι ὅλο φῶς, πού σχηματίζει τὴς ἐπάλλξεις ἐνὸς Κάστρου!»

ΙΩ. ΠΕΝΤΙΛΙΩΤΗΣ

10. Grand Canary.

11. The Citadel.

12. » »

13. The Adventures of a Black Bag.

14. Shannon's way.

15. Hatter's Castle.

ΙΚΑΡΟΣ

Ἀπαλὰ τὴν αὐγὴ,
πρὶν ὁ ἥλιος νὰ βγῆ.
θὰ κινήσω νάρθῶ.

Θὰ φορέσω
τὰ γαλάζια φτερά
πὺ μου χάριτες χτές,
τ' ἀλαφρά μου σαντάλια
γιὰ νὰ μὴ μὲ βραίνου
στ' ἀλαφρὸ
πέταγμά μου,
καὶ θὰ δέσω τ' ἀταχτά μου μαλλιά
στὴ λευκὴ μου
κορδέλλα.

Κι' ὁ ἀγέρας
ἀπαλὰ θὰ μὲ σπρώχνει
σὰν κινήσω νάρθῶ.

Θ' ἀνεβαίνω ὀλοένα
μ' ἀπλωμένα
τὰ γαλάζια φτερά...

Θὰ περάσω κορφές
— πῆθι, ἐλπίδες κρυφές —
θὰ περάσω λαγκάδια,
θὰ διαδῶ τὰ ποτάμια
πὺ στὸ διάβχ μου θάνατι,
θὰ πετάξω
ψηλὰ ἀπ' τῆς θάλασσας
τὰ τρισκότεινα βῆθη
— μύρια λάθη! —
θὰ διαδῶ τοὺς ἀγέρες,
τ' ἀστέρια...
καὶ θὰ φτάσω σιμά Σου.

Σὰν κινήσω νάρθῶ,
θὰ Σὲ βρῶ.

ΔΙΗΓΗΜΑ

Α'

Τους νοιώθει πού στριφογυρίζουν άπειλητικά γύρω του και του κρατούν τὰ χέρια και τὰ πόδια. Κάποια καυτή χούφτα έχει άκουμπήσει βαρειά στο στήθος του. Ή άναπνοή του όσο πάει και κόβεται, σδήνει...

"Αχ! Θά τόν σκοτώσουν! Θά είναι βέβαια συνένοχοι εκείνου του χαμένου, κι ήρθαν νά τόν άποτελειώσουν!

Νοιώθει ακόμα στο λαιμό του νά τόν πονούν τὰ σημάδια από τὸ τρομερό του σφίξιμο.

«Έσύ; Έσύ;» του φώναξε με κατάπληξη και τρόμο. «Ως εδῶ; Και νά με σκοτώσης;» Μά εκείνος, με άγριο μούτρο και σκληρά μάτια, κατάχλωμος κι άναστατωμένος, του έσφιγγε δλοένα τὸ λαιμό. «Θά μου δώσης τὰ λεφτά; Ή νά σέ πνίξω;»

Τώρα όμως δέν είναι πιά μόνος. Έχει φέρεει και βοηθός νά τόν άποτελειώσουν.

«Μή! Μή!» φωνάζει τρομαγμένος. Μά ή φωνή του βγαίνει με δυσκολία. Κι' ούτε μπορεί νά κινηθῆ. Τὸν κρατούν τόσο γερά!

Προσπαθε ν' άνοιξη τὰ μάτια, νά τους δῆ, νά τους παρακαλέση... Έκει άντίκρυ, ψηλά, κάποια φωτεινή μορφή τρεμοφέγγει κι' άχτινοβολεί. Σάν νά του είναι γνωστή, όμως και τόσο μακρινή... Μένει νά τήν κοιτάξη λίγη ὥρα. Και ξαφνικά τεντώνει τὸ κεφάλι και πάει νά φωνάξη: «Βοήθησέ με! Σῶσε με!» Μά ή φωτεινή μορφή άνασκιρτάει άπότομα και τρεμοσδῆνει, τρεμοσδῆνει, όσο πού δέν μπορεί πιά νά τήν ξεχωρίση, νά τήν δῆ. Και κατεβάξει τὸ κεφάλι. «Τὸν ἔχω ξεχάσει τόσον καιρό...» συλλογίζεται.

Και μένει νά κοιτάξη τους άλλόκοτους άνθρώπους, πού πηγαينوέρχονται με πρόσωπα σκεπασμένα από μάσκες, με μαχαίρια νά γυαλίζουν στα χέρια τους. «Άφήστε με!» κραυγάζει με άγωνία. «Θά τοῦ τὰ δῶσω τὰ λεφτά! Θά σᾶς δῶσω ὅσα θέλετε!» Μά εκείνοι μένουν άδιάφοροι και σκληροί.

Κάνει νά τους δείξη με τὸ χέρι τὰ κλειδιά τῆς κάσας, πού ήταν πεσμένα χάμω, μά δέν μπορεί.

"Έτσι είχε κάμει και μ' εκείνον και γλίτωσε. «Άφησέ με και θά σου δῶσω τὰ κλειδιά. Νά μαζέψης ὅσα θέλεις και νά ξεκουμπιστῆς. Και νά μη σέ ξαναδῶ στα μάτια μου!»

Μά ενώ έσπρωχνε κάτω από τὸ μαξιλάρι τὰ κλειδιά νά πέσουν χάμω, άγγιξε με τὰ δάχτυλα τὸ πιστόλι, πού ήταν κι' αυτό μαζί. Άνατρίχιασε. Άλήθεια, δέν ήταν ή καλύτερη λύση; Παρά από τὸ χέρι του ίδιου του παιδιου του, καλύτερα από τὸ δικό του. Άκόμα κι' αν δέν τὸν σκότωνε, θά τὸν κατάστρεφε. Ζωή ήταν αυτή; Τί νά τήν κάμῃ, ἔτσι άχαρη πού κατάντησε;

«Νά! Χάμω είναι τὰ κλειδιά» λέει τώρα σ' αὐτούς. «Άδειάστε τήν κάσα κι' αφήστε με ήσυχο».

Μά εκείνοι μαζεύονται πάνω από τὸ κεφάλι του κι' αρχίζουν νά βγάζουν τις μάσκες. Πῶς βρέθηκαν αὐτοί έδωμέσα;

«Μή στενωχωρίστε για τέτοια μικροπράματα, σεβαστέ μου κύριε», του λέει με τὸ ταπεινὸ κι' ὑποκριτικὸ του ὕψος ὁ βοηθός του ὁ Μπάρδης. «Διγάκι ζωηρός είναι βέβαια ὁ Ντίνοσ, λιγάκι σπάταλος, όμως τί νά σου κάνῃ κι' αὐτός, μιὰ κι' έχει έναν

τόσο πλούσιο πατέρα. Κοιτάτε τί σᾶς ἔφερα! Καὶ δὲν εἶναι παρὰ οἱ τόκοι ἐνὸς μηνὸς μονάχα! Καὶ νὰ χάσετε τὴ ζωούλα σας, πού τόσο ἄμορφα—ἐδῶ πού τὰ λέμε—ξέρετε κι' ἐσεῖς νὰ τὴ χαίρεστε καὶ νὰ τὴ γλεντάτε;». Καὶ κάνοντας μιὰ βαθιὰν ὑπόκλιση, ἀποθέτει ἕνα βαρὺ σακκὶ ἀπὸ χρήματα πάνω στὸ στήθος του, πού βουλιάζει καὶ βογγάει ὑπόκοφα.

«Θὰ μὲ σκάσης!» λέει αὐτὸς μὲ φωνὴ σθημένη. «Σήκωσέ τα! Μοῦ κόβουν τὴν πνοή!..»

«Νὰ ξεδιψάσης λοιπὸν καὶ νὰ ἄρρωστης, ἀφέντη μου», τοῦ λέει γελαστὰ ὁ χοντρὸς ὁ Θύμιος. «Καλὰ σοῦ τὰ πε ὁ κύρ Μπάρδης. Νὰ τὴ χαίρεσαι καὶ νὰ τὴ γλεντάς τὴ ζωούλα σου καθὼς ξέρεις, καὶ νὰ μὴ σὲ νοιάζει γιὰ τίποτε». Κι' ἀκουμπώντας μιὰ πελώρια κάσα μὲ μποτίλιες πάνω στὸ στήθος του, παίρνει κι' ἀνοίγει μιὰν ἀπ' αὐτὲς κι' ἀρχίζει νὰ χύνη τὸ πιοτὸ στὸ στόμα. Μὰ εἶναι τόσο καυτό, πού τσουρουφλίζει τὰ χεῖλια του, τὴ γλώσσα του, καὶ ξεχειλώντας χύνεται στὰ στήθια του καὶ τὰ καίγει, τὰ λιώνει.

«Φτάνει! Αὐτὸ δὲν εἶναι πιοτὸ, εἶναι βιτριόλι! Θὰ μὲ κάψης!».

«Ὁχι, νὰ σὲ χαρῶ, ἀφέντη μου. Εἶναι σπουδαῖο! Τέτοιο δὲν πίνεις πάντα;»

Κι' ἕνα χοντρόμουτρο, παραλειμμένο ἀπὸ χτυπητὰ χρώματα, τὸν κοιτάζει μὲ πονηρὸ χαμόγελο. «Τὸ βράδῳ! Μεγάλο παιγνίδι!» τοῦ κρυφολέει. Καὶ πιὸ κοντὰ στὸ αὐτί του: «Καὶ θὰ καλοπεράσουμε... ξέρεις...»

Καὶ σκύβει νὰ τὸν φιλήσῃ. Ὅμως, ἀντὶ νὰ τὸν φιλήσῃ, ἀκουμπᾷ τὸ στόμα στὸ στήθος του κι' ἀρχίζει νὰ τὸν δαγκώνῃ καὶ νὰ τοῦ ρουφᾷ τὸ αἷμα!

«Βοήθεια!» θέλει νὰ πῆ, μὰ δὲν ξέρει ἂν τὸ λέη ἢ ὄχι, δὲν μπορεῖ ν' ἀνασάνῃ. Καὶ συλλογίζεται τὸ πιστόλι. ὦ, ναί! Καλύτερα τὸ πιστόλι! Ζωὴ εἶναι αὕτη;

Ἔνα χάχανο. Μιὰ βρώμικη πνοὴ ἀπὸ πιοτὰ. Μιὰ σκιά πού τρικλίζει. Ὁ Ντίνος!

«Μήπως καὶ φαντάζεσαι πῶς θὰ δοκιμάσω πάλι νὰ σ' ἐμποδίσω; τοῦ λέει ψευδίζοντας. Καλὰ θὰ κάνῃς. Καὶ νὰ μὲ περιμένεις καὶ μένα. Ἴδιοι δὲν εἴμαστε; Ἐσὺ δὲν μ' ἔκανες ἔτσι; Χά! Χά!»

«Τὸ πιστόλι!» ξαναφωνάζει αὐτὸς ἀπελπισμένος. Καὶ κάνει νὰ σκύβῃ, νὰ φάξῃ στὸ πάτωμα, μὰ ἔλα γύρω του στριφογυρίζουν, τὸ πάτωμα σκάει κι' ἀνοίγει, καὶ τὸ κρεβάτι, ἡ κάμαρα κι' ἔλα τὰ πάντα πέφτουν κι' ἀφανίζονται στὸ χάος.

Ψάχνει νὰ δῆ τὴ φωτεινὴ μορφή καὶ φωνάζει μὲ ἀγωνία: «Βοήθησέ με! Σῶσε με, καὶ σοῦ τάζω εἰ, τὴ νὰ ἴναι! Νὰ σὲ χρυσώσω! Νὰ σοῦ χτίσω ἐκκλησιά!»

Μὰ ἡ φωτεινὴ Μορφή δὲν φαίνεται καθόλου πιά, ἔχει σήσει ὀλότελα. Ἄχ! Δὲν ὑπάρχει σωτηρία! Πάει, χάνεται.

Τάχα νὰ εἶναι κιόλας πεθαμένος; Νὰ ἔχη σκοτωθῆ μὲ τὸ πιστόλι ὁ ἴδιος; Ἡ νὰ τὸν ἔχουν σκοτώσει ἄλλοι ἐκεῖνοι οἱ βαρετοὶ ὄγκοι πάνω στὸ στήθος του, τὸ σακκὶ μὲ τὸ χρήματα, ἡ κάσα μὲ τὰ πιοτὰ, ἡ γυναικίμορφη βδέλλα;

Καὶ νοιώθει νὰ βουλιάζῃ, νὰ βουλιάζῃ, νὰ τὸν καταπίνῃ ὁ ἄδης!..

Σκοτάδι. Καπνοί. Φωτιά. Κι' ἀνάμεσά τους ἀπειρες θαμπές κι' ἀκαθόριστες μορφές, σκιές ἀσημάτιστες, ἀπιαστες καὶ τρομερές. Τίς νοιώθει νὰ γυρίζουν ἀπαίσια γύρω του καὶ νὰ σκύβουν ἀπειλητικὰ ἀπὸ πάνω του, νὰ τὸν καῖνε μὲ τίς καυτὲς τους ἀνάσες, νὰ τὸν γδέρνουν μὲ τὰ σουδερὰ τους νύχια.

«Δὲν μᾶς γνωρίζεις, γεροκολασμένη;» ἀκούει κάποιες γνώριμες φωνές, γεμάτες ἀπὸ σαρκασμὸ καὶ μίσος... Ὁ γερο-Θωμᾶς! Ἡ κυρα-Δέσποινα! Ἡ Οὐρανία!

«Ὁχι, κυρ Θωμᾶ! Ὁχι!» φωνάζει τρομαγμένος, καθὼς τὸν βλέπει νὰ προχωρῆ κατὰ πάνω του μ' ἕνα πελώριο μαχαίρι στὸ σηκωμένο χέρι. «Μὲ γραφτὴ συμφωνία δὲν τὰ εἴχαμε κανονίσει; Μὲ τὸν νόμο δὲν τὰ πῆρα ἔλα;»

«Κατεργάρῃ, πού μὲ ἀπάτησες! Τοκογλύφε, πού μ' ἐγδυσες!» τοῦ λέει ὁ γέρος. Καὶ κατεβάζοντας τὸ χέρι μὲ δύναμη, τοῦ μπῆγει τὸ μαχαίρι στὰ πλεμόνια.

«Στάσου! τοῦ λέει αὐτὸς μὲ φωνὴ σθημένη ἀπὸ τὸν πόνο. Σὲ ἀδίκησα, τὸ παραδέχομαι. Ὅμως θὰ σοῦ τὰ γυρίσω ἔλα πίσω. Σοῦ τ' ὀρκίζομαι!»

Καὶ κοιτάζει κατὰ τὸ μέρος, πού ἦταν ἡ φωτεινὴ μορφή. Ἄχ! Δὲν ἔχει ξαναγυ-

ρίσει. Ὅμως ἕνα ἀπαλὸ φῶς σὰν ν' ἀρχίζη νὰ χαράξη στὸ ἴδιο μέρος. Καὶ μέσα στὸ λεπτό του ἀντιφέγγισμα βλέπει τὴ λαμπερὴ κέψη τοῦ μαχαιριοῦ νὰ στενεύη, νὰ μικραίνη καὶ νὰ γίνεται ἕνα μικρὸ φωτεινὸ ἀστέρι, ποὺ χάνεται στὸ βᾶθος.

Μὰ ἡ κυρὰ-Δέσποινα ἀκουμπᾷ τώρα στὸ κρεβάτι του καὶ τὸν κοιτάζει μὲ αὐστηρὰ μάτια.

«Μὲ κυνηγᾷς γιὰ τὸ σπίτι, τὸ καταλαβαίνω. Ὅμως δὲν ἔχω κι' ἐγὼ τὸ δίκιο μου; Τί φταίω ἂν δὲν εἶχατε νὰ φάτε καὶ μοῦ ζητούσατε λεφτά; Τζάμπα θὰ σᾶς τὰ ἔδωγα;»

«Μᾶς τὸ πῆρες γιὰ ἕνα κομμάτι ψωμί, ἀθεόφοβε!» τοῦ λέει ἐκείνη. «Καὶ μᾶς ξεσπίτωσες ἄσπλαχνα, ἔξη πλάσματα τοῦ Θεοῦ!»

Κι' ἀπλώνοντας τὸ χέρι — ἕνα πελώριο χέρι, ποὺ φτάνει ἴσαμε ἔξω, μακριὰ — χουφτώνει ἕνα δλόκληρο σπίτι καὶ τοῦ τὸ καθίζει στὸ στήθος.

«Θὰ μὲ τσακίσῃς!» πνίγεται αὐτός. «Λυπήσου με! Θὰ τὸ διορθώσω τὸ κακὸ ποῦ σοῦ ἔκαμα. Σήκωσέ το καὶ πάρ' το πίσω, δικό σου! Λυπήσου με γιὰ τ' ὄνομα τοῦ...»

Δὲν τολμᾷ νὰ πῆ τὸ ὄνομα. Ὅμως γυρίζει τὸ βλέμμα ἀντίκρυ καὶ βλέπει τὴ Μορφή ποὺ ἀρχίζει νὰ ξαναφαίνεται σιγά-σιγά καὶ ν' ἀχοφέγγη.

«Λυπήσου με!» λέει καὶ σ' Αὐτὴν πνιχτά.

Κι' ἡ κυρὰ-Δέσποινα ξαναφουχτώνει τὸ σπίτι, τὸ βάζει στὴν ἀγκαλιά της καὶ χάνεται. Κι' αὐτὸς ἀρχίζει ν' ἀνασαίνει.

Μὰ νὰ τώρα ποὺ ἀκουμπᾷ ἡ Οὐρανία στὸ κρεβάτι του. Δὲ λέει τίποτε. Στέκεται μονάχα πάνω ἀπὸ τὸ κεφάλι του καὶ τὸν κοιτάζει μὲ πονεμένο πρόσωπο. Κι' ἀπὸ τὰ θλιμμένα της μάτια τὰ δάκρυα τρέχουν ποτάμι.

Τὰ σκουπίζει μ' ἕνα μαντήλι καὶ τὸ φέρνει στὴ μύτη του. Μιά δυνατὴ μυρουδιά τὸν τυλίγει, τοῦ γεμίζει τὰ στήθια, τὸν μεθαίει.

«Πόσο σὲ ἀδίκησα, Οὐρανία!» τῆς μιλά σὰν μεθυσμένος, μὲ λόγια κομμένα κι' ἀσθματικά. «Ψέματα σοῦ ἔλεγα πὼς δὲν μπορούσα νὰ σὲ παντρευῶ, νὰ ξαναφτιά-

ξω οἰκογένεια, πὼς οἱ δουλειὲς κι' οἱ σκοτούρες δὲν μοῦ ἀφηναν καιρό. Εἶχα καιρό, μὰ τὸν χαράμισα. Εἶχα οἰκογένεια, καὶ τὴ χάλασα. Ἐκαμα τὴ γυναίκα μου νὰ πεθάνη, κατὰστρεψα τὸ γιό μου, κατὰστρεψα τὸν ἑαυτό μου. Κι' ἔταν ἡρθες ἐσὺ νὰ σταθῆς δίπλα μου, γιὰ νὰ τὰ ξαναβρῶ καὶ νὰ τὰ ξαναφτιάξω ὅλα, σὲ κατὰστρεψα καὶ σένα. Καὶ σ' ἔκανα νὰ κλειστῆς σὲ μιὰ κλινικὴ καὶ νὰ δουλεύῃς σκληρὰ σὰν νοσοκόμα. Κι' ὅμως ἔρχεσαι τώρα νὰ μὲ παρηγορήσῃς μὲ τὴ συμπόνια σου, μὲ τὰ μυρμένα σου δάκρυα! Πόσο καλὴ εἶσαι, Οὐρανία! Μὲ συχώρεσες λοιπόν;

Ἐκείνη τοῦ γνέφει μὲ τὸ κεφάλι «ναί» καὶ τοῦ χαμογελά. Κι' αὐτὸς νοιώθει τὰ μάτια του νὰ θολώνουν καὶ τὴν καρδιά του νὰ σπαρταρᾷ.

Καὶ ξαφνικὰ νὰ τὴν ἐκεῖ μπροστά του, ξεκάθαρη καὶ λαμπερὴ, ὠραία καὶ γλυκειά, ἡ φωτεινὴ Μορφή, νὰ τὸν κοιτάζει μὲ μάτια γεμάτα καλοσύνη καὶ συγγνώμη.

«Σ' εὐχαριστῶ, Χριστέ μου», λέει πνιχτὰ κι' ἀρχίζει νὰ κλαίη.

Μὰ ἐκεῖ ποὺ πᾶνε νὰ πέσουν τὰ δάκρυά του, σκορπίζουν, πλαταίνουν, ἀραιώνουν, γίνονται ἕνα ἄσπρο σύννεφο, ποὺ ἀνοίγει κι' ἀπλώνει γύρω ὀλοένα. Καὶ τυλίγοντάς τα ὅλα μέσα στὴν ἀνάερη ἀγκαλιά του, τὰ σέρνει ἀργὰ πρὸς τὰ πάνω.

Νοιώθει καὶ τὸ κρεβάτι του νὰ ξεφεύγη ἀπαλά, ν' ἀνασηκώνεται μέσα στὸ ἄσπρο σύννεφο, νὰ κυλᾷ κι' αὐτὸ μαζὶ του καὶ ν' ἀνεβαίνει, ν' ἀνεβαίνει.

Πόσο ἀνάλαφρος εἶναι κι' ὁ ἴδιος! Μὰ ἔχουν πέσει λοιπὸν ἀπὸ τὸ στήθος του ὅλοι ἐκεῖνοι οἱ φοβεροὶ ὄγκοι; Ἐχουν κλείσει κίολας οἱ φριχτὲς πληγὲς στὸν λαιμό του, στὰ πλεμόνια του, πιδ μέσα ἀκόμα, στὴν ψυχὴ του; Καὶ δὲν εἶναι πιά νεκρός;

Κάποιο φῶς ἀρχίζει νὰ φέγγη ἔξω ἀπὸ τὰ κλειστά του βλέφαρα. Κάποια πνοὴ νὰ χαϊδεύη τὸ πρόσωπό του, νὰ φτάνη στὴν ἀκοή του! Κι' ἀνεβαίνει, ἀνεβαίνει...

Β'.

...Ἐάφνου ἕνα ἀπαλὸ σταμάτημα. Σὰν μιὰ βάρκα, ποῦ, ὕστερα ἀπὸ ἤρεμο ταξίδι,

ἀράζει μαλακὰ στὴ στεριά, ἔτσι καὶ τὸ κρεβάτι τοῦ ἀκουμπᾶ ἤσυχα σὲ γῆ. Κι' ὅπως ὁ ταξιδευτὴς ἀκούει ἀπὸ μακριά, μέσα στὴ βάρκα, τοὺς ἀκαθόριστους ἤχους τῆς στεριάς—τὸ θρόϊσμα ἑνὸς δέντρου, τὸ κελάδημα ἑνὸς πουλιοῦ, μιὰν ἀνθρώπινη λαλιά—ἔλα ἄπιαστα κι' ἀπροσδιόριστα ἀκόμα—, ἔτσι κι' αὐτὸς αἰσθάνεται γύρω του κάποιες ἀνάσες, κάποιες μυρουδιές, κάποιους ἀναπαλμούς, ποὺ δείχνουν τὴν παρουσία τῆς ζωῆς καὶ τοῦ ἀνθρώπου. Μὰ ξαναγύρισε λοιπὸν στὴ ζωῆ;

Αἰσθάνεται—κι' ἄς μὴν τὸ βλέπει—τὸ φῶς ποὺ εἶναι γύρω του. Ξεχωρίζει τοὺς ἤχους ποὺ ἀγγίζουν τ' αὐτιά του. Τὸ κορμί του εἶναι ἀκόμα μουδιασμένο, τὰ πόδια του, τὰ χέρια του ἀμετακίνητα. Ὅμως τὰ βλέφαρά του ἀπαλοτρέμουν στὸ ἀνάλαφρο ἀγγιγμα τῆς φωτεινῆς ἀνταύγειας. Καὶ τὰ φτερούγια τῆς μύτης του ἀνατριχιάζουν στὶς πνοὲς τῶν μυρουδιῶν. Κι' ἀνασαίνει... νὰ ποὺ ἀνασαίνει. Εἶναι λοιπὸν ζωντανός;

Τώρα οἱ ἤχοι ξεκαθαρίζουν πιὸ πολύ, γίνονται πιὸ ἀνθρώπινοι, κάτι σὰν κρυφομίλημα, σὰν ἀλαφροπάτημα. Κάπου-κάπου στὰ κλειστά του βλέφαρα πέφτει καὶ περνᾷ μιὰ σκιά ἀνθρώπου.

Νοιώθει τὸ αἷμα του νὰ ζεσταίνεται: σιγὰ-σιγὰ, νὰ λυώνη σὰν πάγος κάτω ἀπὸ ἥλιο, νὰ κυλᾷ μέσα στὶς φλέβες του. Ἄχ! Ἕνας πόνος στὸ στῆθος, ἕνα σημάδι ζωῆς! Κι' ἡ καρδιά του ἀρχίζει νὰ χτυπᾷ ἄταχτα καὶ ταραγμένα.

Ἕνα χέρι ἀγγίζει τὸ μέτωπό του, ὕστερα πιάνει τὸν καρπὸ τοῦ δικοῦ του καὶ τὸν σφίγγει μαλακὰ, σὰν κάτι νὰ ψάχνη.

«Συνέρχεται!» Τὸ ἀκούει καλά, τὸ ξεχωρίζει σὰν ἀπὸ μακριά, ἔμως καθαρὰ καὶ σίγουρα. Μίλησε ἕνας ἄνθρωπος! Καὶ τὸν ἀκουσε! Καὶ τὸν ἔνοιωσε κοντά του, δίπλα του!

Καὶ ξαφνικά, πιὸ πίσω, ἕνα χαρούμενο σιγοψιθύρισμα, ἕνα συγκρατημένο ξεφωνητό, ἕνας λυγμός, ποὺ ξεσπάει σὲ χαμηλόφωνο κλάμα... Ποῦ τὸ ἔχει ξανακούσει; Τοῦ φαίνεται τόσο γνωστό...

Προσπαθεῖ ν' ἀνοίξη τὰ βλέφαρα, μιὰ ἀχτίνα περνᾷ καὶ μπαίνει ἀπὸ τὴ μικρὴ χαραμίδα τους. Ἡ ἀτμόσφαιρα εἶναι λι-

γάκι θαμπή, σὰν νὰ τὴν βλέπη πίσω ἀπὸ ἕνα χοντρὸ γυαλί. Καὶ μέσα στὴν ἀνάλαφρη καὶ λεπτὴ τῆς ἄχνα ἄπειρα μικρὰ—ἄσπρα καὶ κόκκινα—φωσάκια τρεμοπαίζουν κι' ἀναδεύονται σὰν ἀνάρτες καὶ μαλακὲς λάμπεις ἀπὸ μικρές, κομμένες ἀστράπες.

Μὰ ἡ ἄχνα πῆζει, τὰ φωσάκια μαζεύονται καὶ σμίγουν, κι' ἔλα μαζί χαράζουν ἀργὰ καὶ σταθερὰ στὴ θαμπὴν ἀτμόσφαιρα ἕνα σχῆμα, μιὰ μορφή. Καὶ ξαφνικά τὸ χοντρὸ γυαλί λιώνει καὶ χάνεται, καὶ τὰ μάτια του βλέπουν καθαρὰ. Θεέ μου! Ἡ Οὐρανία!

Θέλει νὰ πῆ τ' ὄνομά της, μὰ δὲν μπορεῖ. Κουνάει μόνο τὰ χεῖλια καὶ τὸ λέει ἀπὸ μέσα του. Μὰ ἐκείνη καταλαβαίνει. Καὶ τὰ δακρυσμένα μάτια της τοῦ χαμογελοῦν τρυφερὰ καὶ χαρούμενα.

Μένει νὰ τὴ βλέπη, νὰ τὴ βλέπη. Καὶ τὸ εὐγενικό της πρόσωπο, κάτω ἀπὸ τὴ λευκὴ σκούφια τῆς ἀδελφῆς, τοῦ φαίνεται σὰν μορφή Παναγίας. Καὶ μεμιάς γυρίζει ἀντίκρυ, κάτι ἀναζητᾷ μὲ λαχτάρα, μὰ δὲν τὸ βλέπει. Καὶ γεμίζει ἀπὸ ἀγωνία. «Ποῦ εἶναι;» θέλει νὰ πῆ, μὰ τὸ λέει μὲ τὰ μάτια, μὲ κουνήματα τοῦ κεφαλιοῦ, μὲ σπασμωδικὰ ἀναταράγματα τῶν δαχτύλων.

«Τί ζητᾷς;» τοῦ λέει ἡ Οὐρανία. «Ἡσύχασε! Δὲν ὑπάρχει πιὰ κίνδυνος, Θὰ γίνης καλά.»

Μὰ ἐκεῖνος κοιτάζει ὀλοένα μὲ ἀγωνία στὸν τοῖχο.

«Τί ζητᾷς;» τοῦ ξαναλέει ἡ Οὐρανία. «Τὸ... τὸν... τὸν Χριστό!» τραυλίζει ἐκεῖνος.

Ἡ Οὐρανία τὸν κοιτάζει μὲ χαρούμενη καὶ μὲ βαθεῖα συγκίνηση. Ἄκουμπᾷ τὸ χέρι της στὸ δικό του καὶ τοῦ τὸ σφίγγει ἀπαλά.

«Κοίταξε!» τοῦ λέει μὲ φωνὴ ποὺ τρέμει. «Ἦρθε πιὸ κοντά σου. Στὸ χειρουργεῖο ἦταν ἀντίκρυ σου. Τώρα ἀπὸ πάνω σου».

Καὶ ἀνασηκώνοντας μαλακὰ τὸ κεφάλι του, τὸν βοηθεῖ νὰ δῆ τὴν εἰκόνα, ποὺ εἶναι πάνω ἀπὸ τὸ προσκέφαλό του.

Τὰ μάτια του γεμίζουν δάκρυα. Κι' ἡ Οὐρανία, σκύβοντας πιὸ κοντά του, χαμο-

γελώντας πιδ τρυφερά καὶ πιδ χαρούμενα, τοῦ λέει :

«Δὲν εἶναι μόνο πιδ κοντά σου. Εἶναι τώρα καὶ μέσα σου, Δόξα σοι ὁ Θεός!»

Ἐκείνος κουνάει τὸ κεφάλι, γιὰ νὰ πῆ «ναί, ναί». Καὶ τὸ γυρίζει στὸ πλάι, γιὰ νὰ κρύψῃ τὰ δάκρυά του στὴν ἄσπρη μπλουζά τῆς Οὐρανίας...

Μὰ κάποιες ἀπηχῆσεις ἀπὸ χαμηλόφωνη συνομιλία στὴν πλαϊνὴ κάμαρα τοῦ τραβουν τὴν προσοχή. Αὐτὴ ἡ φωνή... Ἀφουγκράζεται... Ναί, ἡ φωνὴ τοῦ Ντίνο, τοῦ γιοῦ του!

«Οὐράνια, τί συμβαίνει; Τί ἔγινε; Δὲ θυμοῦμαι... Δὲν καταλαβαίνω...»

«Ἡσύχασε. Ὅλα θὰ σιάξουν. Ὅλα θὰ περάσουν. Εἶχες στενοχωρηθῆ ἀπὸ κάποια συζήτηση μὲ τὸν Ντίνο. Καὶ στὴν ταραχὴ σου ἀπάνω χτυπήθηκες μὲ τὸ πιστόλι σου. Εὐτυχῶς ἀλαφριά. Σ' ἔφεραν ἐδῶ καὶ σοῦ ἔβγαλαν τὴ σφαίρα. Ἦσουν τόσο ἀναστατωμένος, ποῦ ἔλη τὴν ὥρα μιλοῦσες καὶ τὰ ἔλεγες ἔλα. Ὁ Θεὸς βοήθησε, μέσα ἀπὸ ἕνα κακό, νὰ βγῆ ἕνα μεγάλο καλό. Σώθηκες. Ὅχι μόνο σωματικά, ἀλλὰ καὶ ψυχικά. Σὰ νὰ ὄγαινε, μαζί μὲ τὴ σφαίρα, καὶ τὸ πονηρὸ πνεῦμα. Πόσο εὐτυχισμένη ἦμουνα, ποῦ ἔτυχε νὰ σὲ φέρουν ἐδῶ καὶ νὰ βρεθῶ δίπλα σου, νὰ σὲ ἀκούω. Ὅλη τὴν ὥρα ἔκλαιγα ἀπὸ χαρά. Κι' οἱ γιατροὶ σὲ ἀκούγαν συγκινημένοι. Καὶ τώρα τὰ λένε στοὺς ἀστυνομικούς, στὴν διπλανὴ κάμαρα. Δὲν μποροῦσαν νὰ καταλάβουν πῶς ἦταν δυνατὸ νὰ χτυπηθῆς μόνος σου, ἐσὺ ἕνας ἀνθρωπος τόσο πλούσιος καὶ τόσο εὐτυχισμένος...»

«Εὐτυχισμένος!» λέει ἐκεῖνος μὲ πικρὸ χαμόγελο καὶ λυπημένη φωνή. «Καὶ τώρα;»

«Τώρα νὰ ἴδῃς τὸν Ντίνο, δὲν θὰ τὸν καταλάβῃς. Κλαίει ὀλοένα. Ἐγὼ φταίω, ἐγὼ φταίω! φωνάζει. Καὶ κλαίει σὰν μωρὸ παιδί. Καὶ τὸ πρόσωπό του ἔχει πάρει

μιά τόσο πονεμένη ἔκφραση, τόσο τσακισμένη ἀπὸ θλίψη καὶ μετανοιωμό! Δὲν θὰ τὸν γνωρίσης. Μέσα σὲ λίγες στιγμὲς ἔχει γίνεῖ ἕνας ἄλλος ἀνθρωπος!». Καὶ μὲ πιδ χαμηλὴ φωνή: «Ὅπως καὶ σύ!»

«Ντίνο!» φωνάζει ἐκεῖνος μὲ φωνὴ σπασμένη, ἀσθματικὴ.

Ἐνα κεφάλι νέου προβάλλει δειλὰ ἀπὸ τὸ ἀνοιγμα τῆς πόρτας.

«Σὲ φωνάζει!» τοῦ λέει μὲ χαρὰ ἡ Οὐράνια. Καὶ τοῦ γνέφει νὰ πλησιάσῃ.

Στέκεται γιὰ μιὰ στιγμὴ δισταχτικὸς, ἀναποφάσιτος. Μὰ βλέπει τὸ κεφάλι τοῦ ἄρρωστο νὰ γυρνᾷ μὲ δύσκολη προσπάθεια κατὰ τὸ μέρος του καὶ τὰ δάχτυλα τοῦ χεριοῦ του νὰ κουνιοῦνται νευρικά ἀπάνω-κάτω, γιὰ νὰ τοῦ ποῦν: «ἔλα, ἔλα!»

Τρέχει μεμιάς καὶ πέφτει στὰ γόνατα, μπροστὰ στὸ κρεβάτι. Κι' ἀκουμπώντας τὸ στόμα πάνω στὸ χέρι ποῦ τοῦ εἶχε γνέφει, μένει νὰ τὸ φιλά, νὰ τὸ φιλά καὶ νὰ τὸ βρέχῃ μὲ δάκρυα.

«Πατέρα! πατέρα!» λέει ὀλοένα μὲ σπαραχτικὴ φωνή.

«Παιδί μου!.. Μὴ στενοχωριέσαι... Ὅλα θὰ διορθωθοῦν. Θὰ διορθώσουμε τὰ λάθη μας. Καὶ θὰ φτιάξουμε μιὰ νέα ζωὴ, θὰ δῆς, μιὰ νέα ζωὴ».

Καὶ προσπαθεῖ νὰ χαϊδέψῃ τὸ κεφάλι του, νὰ τὸ ἀνασηκώσῃ.

«Ντίνο! Κοίταξε!»

Σηκώνει μὲ δυσκολία τὸ χέρι καὶ τοῦ δείχνει πάνω ἀπὸ τὸ προσκέφαλο.

«Ὁ Σωτήρας μας!»

«Ναί, πατέρα!»

Ἐστερα τὸ ἀπλώνει καὶ τὸ ἀκουμπᾷ στὸ χέρι τῆς Οὐρανίας.

«Ἡ νέα σου μητέρα».

«ὦ, ναί, πατέρα, ναί!»

Καὶ σκύβει πάνω στὰ δεμένα τους χέρια καὶ τὰ φιλά. Κι' ἀρχίζουν νὰ κλαῖνε χαρούμενα κι' οἱ τρεῖς, ἐνῶ ἀπὸ πάνω ἡ φωτεινὴ Μορφή φεγγεβολάει ὀλόλαμπρη.

ΕΥΛΟΓΙΑ ΣΕ ΓΑΜΗΛΙΟ ΔΑΧΤΥΛΙΔΙ

Κύριε και Θεέ μου, εὐλόγησε τὸ δαχτυλίδι τὸ λαμπρὸ
τῶν νέων συζύγων, πὸν ἄδολοι, στή σκέπη τοῦ Οὐρανοῦ Σου,

Ψυχὴ και σάρκα, πὸν ἔλουσε τὸ ἅγιο Σου κάποτε νερό,
ἐνώνουνε τὴν ὥρα αὐτή, στὰ πόδια τοῦ βωμοῦ Σου.

Μ' ὄλο πὸν αὐτό, σὰν μέταλλο καθάριο, εἶναι βαρὸ,
μιὰ κι' ἀπὸ κρᾶμα μέσα του δὲ θ' ἄβρισκες ψεγάδι,

Τὸ δάχτυλο ἀσυναίσθητα στὸ δέγμα του θὰ τὸ φορεῖ,
ἀπὸ τὸ βράδι ὡς τὸ πρωτὸ κι' ἀπ' τὸ πρωτὸ ὡς τὸ βράδι.

Τόσο ἢ κρυφὴ του ἢ δύναμη μ' αὐτὸ θὰ συμφωνεῖ.
Ὁ κύκλος του ὁ κανονικὸς στὸ δέγμα ἐπάνω βγαίνει,

Ποτὲ ὄμως τὸ φαλάγγι του δὲν πλήγωσε ὥστε νὰ πονεῖ,
μ' ὄσο κι' ἂν ἀπ' τὸ σφίξιμο τοῦ κρῖκου αὐτοῦ λεπταίνει,

Μὰ και χωρὶς σὲ δύναμη νὰ χάνει αὐτὸ ἢ σὲ χάρη,
κι' ἄς ἔχει ἕνα πιὸ ἀδύναμο στρογγύλεμα ἀργοπάρε.

Ἔτσι κι' ἡ ἀγάπη, Κύριε, πὸν κλείνει τὸ ἔμβλημα του,
κι' εἶναι γιὰ μᾶς χωρὶς ἀρχὴ και τέλος ἐδῶ κάτω,

Ἄν τὸ εὐλογήσεις πατρικά, Σὺ πὸν ὄλους μᾶς πονεῖς,
σὰν τὸ χρυσάφι ἀνάλλαχτη θὰ βγεῖ και ελικοκρινής,

Σὰν τὸ χρυσάφι ἀνόθεντη, και μ' ἀλαφράδα τόση,
ὄπον ἢ ψυχὴ, μιὰ και δεθεῖ, χωρὶς κὰν νὰ τὸ νιώσει,

Τὸ θεῖο της σφράγισμα γλυκὰ κι' ἐγκάρδια θὰ κρατήσει,
ξεχνώντας ἀπὸ ποια δεσμὰ σκληρὰ τῶχει ἀποχτήσει.

ΑΠΟΨΕΙΣ

"Η ΝΥΞ ΠΡΟΕΚΟΨΕΝ,"

Μέσα εις τὰ τόσα σύγχρονα πού μᾶς ἀπορροφῶν τὴν ὄλην ὑπόστασιν, θὰ μᾶς ἐπιτρέψουν οἱ ἀναγνώσται νὰ τοὺς ἀπασχολήσωμεν ὀλίγον καὶ μὲ μερικὰ περασμένα. Ὅχι καὶ τόσον περασμένα, ἄλλως τε, ἀφοῦ συνέβαινον πρὸ δέκα ἐτῶν.

Ἀλήθεια! Ἐχομεν σχεδὸν ξεχάσει, ὅτι πρὸ δέκα ἀκριβῶς ἐτῶν ἐπερνούσαμεν τὸν χειμῶνα ἐκεῖνον τὸν φοβερὸν καὶ ἀπαίσιον τοῦ λιμοῦ. Ἐνα χειμῶνα, πού τὸν ὑφιστάμεθα ὄλοι μὲ πρωτοφανεῖς στερήσεις καὶ πολλοὶ ἀδελφοί μας μὲ οἰδήματα, μὲ τὴν πείναν ὑπὸ τὴν φοβερωτέραν κυριολεξίαν. Μὲ τοὺς ἀνθρώπους πού ἐλύγιζαν καὶ ἐπεφταν εἰς τὸν δρόμον μπροστὰ στὰ μάτια μας, μὲ τοὺς λάκκους ἀκόμη πού ἐγέμιζαν ἀπὸ πτώματα ἐκείνων πού ἐξεψυχούσαν ζητώντας ἕνα κομμάτι ψωμί. Μὲ τίς μητέρες πού ἔχαναν τὰ βρέφη των γιὰτὶ δὲν μποροῦσαν νὰ τὰ θηλάσουν. Μὲ πληθυσμούς πού ἐγέμιζαν ἀπόγνωσιν. Καὶ μέσα εἰς ὄλην αὐτὴν τὴν φρίκην καὶ τὴν πρωτοφανῆ βαρυχειμωνιαν μὲ τὸ ἐξαιρετικὸν ψῦχος, τὸ ὁποῖον αὐτὴν τὴν χρονίαν ἐδιάλεξε διὰ νὰ μᾶς ἔλθῃ καὶ τὸν ἥλιον τὸν ἑλληνικόν, ὁ ὁποῖος αὐτὴν τὴν χρονίαν ἐδιάλεξε διὰ νὰ πάρῃ πολύμηγον ἄδειαν ἀπουσίας, μοναδικὴ ἐνίσχυσις ἢ ἐλπίς, ὅτι... καὶ πάλιν θ' ἀνατείλῃ ὁ ἥλιος!

Καὶ τώρα; Δέκα χρόνια κατόπι... καὶ ἰδοὺ ζῶμεν! Οὔτε λιμὸς πλέον, οὔτε κατκτητῆς, οὔτε βαρυχειμωνιά... οὔτε ἐλπίς!

Οὔτε ἐλπίς! Τί φοβερὸν ἀλήθεια! Ἐνας λιμὸς ἐλπίδος ἦλθε ν' ἀντικαταστήσῃ τοῦ ἄρτου τὸν λιμὸν!

Καὶ ὅμως! Καὶ τότε καὶ τώρα τὸ αὐτὸ φαινόμενον. Ἐπαλήθευσις τῶν βασικῶν χριστιανικῶν ἀληθειῶν, πού δίδουν τὸ νόημα τῆς ζωῆς ἐθνῶν καὶ ἀτόμων εἰς γενεὰν καὶ γενεάν. Τότε, πρὸ δεκαετίας, ἐβλέπαμεν τὴν χρεωκοπίαν τοῦ πολιτισμοῦ τῆς ἀρνήσεως. Ὁ περίφημος εὐρωπαϊκὸς

πολιτισμὸς τοῦ 19ου καὶ 20ου αἰῶνος, εἰς τὴν κατ' ἐξοχὴν ἀντιπροσωπευτικὴν χώραν τοῦ πολιτισμοῦ αὐτοῦ, τὴν Γερμανίαν, μᾶς ἔφερεν, ὡς καρπὸν του, ἕνα Χίτλερ καὶ τὴν φοβερὰν μάστιγα, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἐκ θαύματος μᾶς ἐλύτρωσεν ὁ Θεός. Καὶ τώρα νὰ τὸς ὁ ἴδιος πολιτισμὸς τῆς ἀρνήσεως, ἀνάξιος καὶ τὸ θαῦμα αὐτὸ νὰ ἀξιοποιήσῃ. Καὶ νὰ τὴν, ἡ ἀνθρωπότης ἡ λυτρωμένη πού δὲν ἠμπορεῖ νὰ χαρῆ τὴν λύτρωσιν. Ἐντὶ τῆς χαρᾶς, ἡ ἀγωνία ἐκείνων πού ἐσώθησαν, ἀλλὰ δὲν ἠμποροῦν νὰ ἀφομοιώσουν τὴν σωτηρίαν.

Ἐπαλήθευσις τῶν αἰωνίων πνευματικῶν νόμων! Καὶ ἐπειδὴ εἶναι ἐπαλήθευσις, δι' αὐτὸ εἶναι εὐπρόσδεκτος παρ' ὄλην τῆς τὴν φοβερότητα. Διότι ἐνίσχυει τὴν στροφῆν. Τὴν στροφῆν, ἡ ὁποία εἶναι ἡ σωτηρία. Ὅπως καὶ νὰ τὰ λέμε, τὰ δέκα χρόνια ἀπὸ τὸ 1942 μᾶς ἔφεραν ἐγγύτερον πρὸς τὴν σωτηρίαν, πρὸς τὸ φῶς! Καὶ ἄλλην μίαν φοράν μᾶς ἔρχεται, ὡς ἡ μοναδικὴ παρηγοριὰ πού δὲν ξεγελᾷ ἀλλὰ μένει ἀδιάψευστος, τὸ μήνυμα τοῦ Παύλου: «Ἡ νύξ προέκοψεν, ἡ δὲ ἡμέρα ἤγγικεν».

ΠΟΛΥΤΙΜΟΣ ΚΑΤΟΧΥΡΩΣΙΣ

Δὲν πρόκειται βεβαίως, νὰ εἰσέλθωμεν εἰς τὴν συνταγματολογικὴν συζήτησιν τὴν ὁποίαν ἐπροκάλεσεν ἡ δημοσίευσις τοῦ νέου Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς χώρας. Ἀλλὰ ἀπὸ τὰς διατάξεις πού περιέχονται εἰς τὸ ἀναθεωρηθὲν Σύνταγμα δὲν ἠμποροῦμεν παρὰ νὰ ὑποδεχθῶμεν μὲ χαρὰν ἐκείνην πού εὐρίσκειται εἰς τὸ ἄρθρον 16 παράγραφος δευτέρα. Ἴδου τὸ κείμενον τῆς ἐν λόγῳ διατάξεως:

«Εἰς πάντα τὰ σχολεῖα μέσης καὶ στοιχειώδους ἐκπαιδεύσεως ἡ διδασκαλία ἀποσκοπεῖ τὴν ἠθικὴν καὶ πνευματικὴν ἀγωγήν καὶ ἀνάπτυξιν τῆς ἐθνικῆς συνειδήσεως τῶν νέων ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἰδεολογικῶν κατευθύνσεων τοῦ ἑλληνοχριστιανικοῦ πολιτισμοῦ».

Δὲν πρέπει νὰ ὑποτιμηθῇ καθόλου ἡ σπουδαιότης τῆς διατάξεως αὐτῆς. Διότι

ἀπλούστατα δίδει μίαν κατεύθυνσιν ὑποχρεωτικήν, μίαν ἰσχυράν κατοχύρωσιν ἀπὸ τῶν ἀρνητικῶν πειραματισμῶν ποῦ τὸσον κακὸν ἔκαμαν εἰς τὸν λαόν μας καὶ ἓνα ὄπλον πολῦτιμον δι' ὅλους ἐκείνους οἱ ὅποιοι θὰ θέλουν νὰ ἀγωνισθοῦν διὰ νὰ ἔχωμεν μίαν ἐκπαίδευσιν θεμελιωμένην «ἐπὶ τῶν ἰδεολογικῶν κατευθύνσεων τοῦ Ἑλληνοχριστιανικοῦ Πολιτισμοῦ».

Εἶναι ἡ ἐκπαίδευσις ὅπως τὴν θέλει ὁ ἑλληνικὸς λαὸς καὶ αἱ παραδόσεις του. Ἐπομένως εἶναι ἡ ἐκπαίδευσις ὅπως ἀρμόζει εἰς ἓνα γνήσιον ἑλληνικὸν δημοκρατικὸν πολίτευμα.

Κάθε Ἑλληνα, ἀνεξαρτήτως οἰωνοῦ κατὰ τὰ λοιπὰ τυχόν ἐπιφυλάξεων, θὰ ἴδῃ μὲ χαρὰν τὴν νέαν αὐτὴν διάταξιν καὶ θὰ εὐχηθῆ νὰ τὴν βλέπῃ ζωντανὴν πραγματικότητα. Θὰ εἶναι ἡ καλυτέρα ἐγγύησις διὰ τὸ μέλλον τοῦ Ἑθνους μας.

“ ΤΟ ΑΣΤΕΡΙ ΤΗΣ ΑΥΓΗΣ ..

Μία συλλογὴ ἀπὸ μουσικὰς συνθέσεις φαίνεται ὡς κάτι ξένον κάπως ἀπὸ τὴν ἀρμοδιότητα τῆς στήλης μας. Ἡ κριτικὴ μιᾶς τοιαύτης δημιουργίας θέλει τὸν εἰδικὸν ποῦ θὰ τὴν ἐπιχειρήσῃ. Καὶ βέβαια θὰ ἔλθῃ καὶ ὁ εἰδικὸς διὰ νὰ εἰσφέρει ἀπὸ τὴν σκοπιάν του τὴν κριτικὴν συμβολὴν του. Ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν ἰδικὴν μας σκοπιάν ἡ συλλογὴ συνθέσεων τῆς δεσποινίδος Ἑλένης Οἰκονομοπούλου, ποῦ ἐξεδόθη ἀπὸ τὴν «Δαμασκὸν» μὲ τὸν τίτλον «Τὸ ἀστέρι τῆς αὐγῆς» παρουσιάζεται ὡς κάτι ποῦ πρέπει νὰ χαιρετισθῆ ἀπὸ ὅλους μας μὲ ὄλην μας τὴν καρδιά. Τὸ ἔργον τῆς δεσποινίδος Οἰκονομοπούλου, ὅσον καὶ ἂν ἐπιτελῆται μὲ τὴν πλεον ἐπιμελημένην ἀποφυγὴν κάθε ἐπιδείξεως, εἶναι πλεον γνωστὸν καὶ ἔχει προκαλέσει τοὺς ἐπαίνους, τὴν εὐμενῆ κριτικὴν, τὸν ἀνεπιφύλακτον ἐνθουσιασμόν. Εἰς τὴν ἀκαταπόνητον συνέχισιν τοῦ ἔργου τῆς διὰ τὴν ἐμφάνισιν τῆς χριστιανικῆς δημιουργίας εἰς τὴν σύγχρονον μουσικὴν ἢ δεσποινίς Οἰκονομοπούλου μᾶς προσφέρει τώρα νέα πάλιν δείγματα τῆς παραγωγῆς αὐτῆς.

Ἡ γενικωτέρα σπουδαιότης, τὴν ὁποίαν ἔχει ἡ ἐν λόγῳ ἔκδοσις εἶναι πράγματι

πολύπλευρος. Ἀπὸ τὴν πλευρὰν τῆς τέχνης μᾶς δείχνει πὼς τέχνη καὶ γκρέμισμα δὲν εἶναι καθόλου τὸ ἴδιον πράγμα, ἀλλὰ, τὸ ἀντίθετον ἀκριβῶς, ἡ τέχνη εἶναι δημιουργία καὶ οἰκοδομὴ πολιτισμοῦ. Ἀπὸ τὴν πλευρὰν τὴν χριστιανικὴν δείχνει ἐμπράκτως τί φτερά δίδει ἡ χριστιανικὴ ἔμπνευσις εἰς τὸν ἄνθρωπον μὲ τὴν ἀγνότητα τῶν προθέσεων καὶ τὸν ἱερὸν ζῆλον καὶ τί ἀξιοποίησιν παίρνουν ἀπὸ τὴν χριστιανικὴν πνοὴν τὰ καλλιτεχνικὰ ταλέντα. Καὶ τέλος, διὰ νὰ μὴ ἐπεκταθῶμεν καὶ εἰς ἄλλας ἀκόμη πλευράς, ἀπὸ τὴν πλευρὰν τοῦ ὕγιους φεμινισμοῦ ἡ συλλογὴ αὐτὴ προβάλλει τὴν γυναῖκα, ἡ ὁποία μὲ τὴν χριστιανικὴν πνευματικὴν τροφοδοσίαν καὶ τόνωσιν καὶ ἐνθάρρυνσιν παίρνει τὴν θέσιν τῆς εἰς τὴν πνευματικὴν ἡγεσίαν, εἰς τὴν πρωτοπορείαν, τοῦ πνευματικοῦ ἀγῶνος τῆς γενεᾶς μας.

Ἡ ἀξία τοῦ χριστιανισμοῦ εἶναι μία καὶ αἰωνία. Ἀλλὰ κάθε γενεὰ τὴν χρησιμοποιοῖ διὰ τὰς ἰδικὰς τῆς ἀνάγκας καὶ τὴν τραγοῦδᾶ μὲ τὸν ἰδικόν τῆς τρόπον. Τὸ αἰώνιον χριστιανικὸν τραγοῦδι, τραγοῦδισμένο ἀπὸ τὴν ἰδικὴν μας γενεάν, εἶναι τὸ νόημα τῶν καινούργιων συνθέσεων. Τώρα, πρέπει ὅλοι ὅσοι ἡμποροῦν, νὰ χρησιμοποιοῦσιν τὸ καινούργιο αὐτὸ ἐφόδιον. Θὰ εἶναι πολὺ μεγάλο τὸ κέρδος.

“ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΖΩΗ ..

Δὲν ὑπάρχει κανεὶς φόβος νὰ θεωρηθῆ ὅτι ὀφείλεται εἰς πρακατάληψιν... λόγῳ γειτνιασεως, ἡ εὐχαρίστησις τὴν ὁποίαν ἡ παρούσα στήλη αἰσθάνεται, προκειμένου νὰ παρουσιάσῃ, καὶ αὐτὴ, τὸ περιοδικὸν «Πνευματικὴ Ζωή». Ὁ ἐκλεκτὸς συνεργάτης τῶν «Ἀκτιῶν» καὶ ἀνεγνωρισμένος δόκιμος ἐργάτης τῶν Γραμμάτων καὶ τῆς Τέχνης κ. Μετῆς Νικολαΐδης, εἶναι βέβαια φίλος μας πολῦτιμος, ἀλλὰ εἶναι καὶ λογοτέχνης μὲ παραγωγὴν γενικῶς γνωστὴν πλεον, ποῦ ἔχει πάρει τὴν θέσιν τῆς εἰς τὴν πνευματικὴν ζωὴν τοῦ τόπου. Καὶ εἶναι, ἐξ ἄλλου, ἀρκετὰ πλουσία ἡ παραγωγὴ αὐτῆ, ὥστε νὰ δίδῃ τὴν ἀπαιτούμενην βᾶσιν εἰς τὴν πεποίθησιν ὅτι ἡ ἐπανέκδοσις τοῦ περιοδικοῦ του θὰ εἶναι ἓνα σπουδαῖον βῆμα εἰς τὴν καλὴν πνευ-

ματικήν πορείαν τὴν ὁποίαν ἔχει μέσα εἰς τὸ πρόγραμμά του κάθε ἔργον γησιῦ χριστιανικοῦ πολιτισμοῦ.

Χαιρετίζομεν, λοιπόν, μὲ δλην μας τὴν καρδιά τὴν νέαν ἐκδοσιν καὶ εὐχόμεθα νὰ βλέπωμεν κάθε μῆνα τὴν «Πνευματικὴν Ζωὴν» ὡς «ἐλαίαν κατάκαρπον», μεστήν ἀπὸ τὰς ἐκδηλώσεις τῆς ἀληθινῆς τέχνης, ποῦ θὰ ἱκανοποιήσῃ ἐκείνους οἱ ὁποῖοι ποθοῦν νὰ ἴδωσιν καὶ εἰς τὸν τόπον μας τὴν τέχνην νὰ εἶναι πράγματι πνευματικὴ ζωή.

ΦΟΒΕΡΑ ΠΡΑΓΜΑΤΑ!

Μία μελέτη τοῦ συνεργάτου μας Ἰω. Πάρβου μὲ τὸν τίτλον «Ὁ Γκαίτε καὶ τὸ πρόβλημα τῆς ἐποχῆς μας» ἔγινε στόχος κριτικῆς ἀπὸ πέναντα μὲ ἀναμφισβήτητον ἀρμοδιότητα, εἰς ἐπιφυλλίδα καθημερινῆς ἐφημερίδος. Ἡ κριτικὴ παραπονεῖται διότι ὁ συνεργάτης μας δὲν ἔλαβεν ὑπ' ὄψιν τοὺς ἀξίαν, τὴν ὁποίαν ἔχει διὰ τὸν σημερινὸν ἄνθρωπον ἢ προσωπικότης καὶ τὸ ἔργον τοῦ Γκαίτε. Συγχρόνως ἔμοιγε, ἢ μάλλον πρὸ πάντων, ὁ ἀρθρογράφος ἐπιλαμβάνεται τῆς εὐκαιρίας διὰ νὰ τὰ πῆ ἀπὸ τὴν καλὴν καὶ νὰ ψέξῃ «τὴν κατηγορίαν ἐκείνην τῶν ἀπολογητῶν τοῦ Χριστιανισμοῦ, οἱ ὁποῖοι»—προσέξατε τί κάμνουν!—«νομίζουσι ὅτι διὰ τοῦ ὑποβιβασμοῦ παντὸς ὅ,τι δὲν συμφωνεῖ πρὸς τὴν ἰδικὴν τῶν ἀντίληψιν περὶ τῆς θρησκείας μας συμβάλλουσι εἰς τὴν ἔξαρσιν τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ἐάνοι, συνεχίζει τὸ «κατηγορητήριον» πρὸς τὴν ὠραίαν θεωρίαν τοῦ παλαίου χριστιανικοῦ ἀπολογητοῦ περὶ σπερματικοῦ λόγου, ἀρνοῦνται καὶ τὴν σχετικὴν ἀκόμη σημασίαν διὰ τὸν ψυχικὸν βίον παντὸς μεγάλου, ἐφ' ὅσον δὲν ἀνήκει εἰς τὴν ἐκκλησίαν». Καὶ μόνον αὐτό; Ὑπάρχει συνέχεια: «Δι' αὐτοὺς δὲν ὑπάρχει ἄλλη ἀξία πλὴν τῆς θρησκευτικῆς» (!). «Καὶ διὰ τοῦτο ἀπορρίπτουσι κατὰ βάθος οὐδὲν ποτε ἐκδήλωσιν τοῦ πνευματικοῦ βίου, ἂν δὲν φέρῃ μονομερῶς θρησκευτικὸν χαρακτήρα, τέχνην, φιλοσοφίαν, ἐπιστήμην. Λησμονοῦν τὸν Ἰουστίνον, τοὺς μεγάλους ἐκκλησιαστικοὺς συγγραφεῖς... Τοιοῦτοι ἄνθρωποι εἶναι κατ' ἀνάγκην μονομερεῖς... Ὁ πνευματικὸς βίος προσλαμβάνει τὸ χρῶμα τῶν διοπτρῶν,

διὰ μέσου τῶν ὁποίων τὸν βλέπουσι».

Φοβερά καὶ τρομερὰ ὄντως ἔλα αὐτὰ... ἂν ἐγίνοντο πράγματι! Ἄλλὰ βλέπετε ὁ κατήγορος δὲν μᾶς λέγει... ποῦ τὰ εὑρήκε, διὰ νὰ τὰ ἀραδιάσῃ καὶ νὰ στρέψῃ ἐναντίον τῶν τοῦς μύθους του!

ΑΣ ΤΟΝ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΟΥΝ!

Ἐν πάσῃ περιπτώσει, καὶ διὰ νὰ ἔλθωμεν εἰς τὴν οὐσίαν τοῦ θέματος, θὰ μᾶς ἐπιτρέψῃ ὁ συντάκτης τῆς ἐπιφυλλίδος νὰ τοῦ παρατηρήσωμεν τὸ ἐξῆς: Ἡ ἐποχὴ μας εἶναι ἐποχὴ νηφαλιότητος, ἢ ὁποία ζητεῖ ὄχι ἐκφράσεις ὑποτιμητικὰς καὶ κατηγορίας ἀοριστολόγους, ἀλλὰ ψύχραιμον, ἀντικειμενικὴν καὶ, ἐπὶ συγκεκριμένων στοιχείων στηριζομένην, πολιτισμένην συζήτησιν, τὴν ἔρουναν τοῦ ἀληθοῦς μὲ ἀμοιβαίον σεβασμὸν μεταξὺ τῶν ἐρευνητῶν.

Ἄς ἀφήσωμεν τώρα τὸ θέμα ἂν εἶναι... μονομερεῖς καὶ ἂν ἤμποροῦν νὰ κατηγορηθοῦν ὅτι δὲν ἀναγνωρίζουσι τὰς ἀξίας τοῦ πολιτισμοῦ, ἐκεῖνοι ἀκριβῶς ποῦ κάμνουν τὸ πᾶν διὰ νὰ τὰς προβάλλουσι τὰς ἀξίας αὐτὰς εἰς τὸν σύγχρονον ἄνθρωπον. Ἄς ἀφήσωμεν καὶ τὸ ἐρώτημα πῶς ἄρχε ἢ περὶ σπερματικοῦ λόγου θεωρία ἐφαρμόζεται εἰς τὸν Γκαίτε. Ἐννοοῦμεν ἀκόμη πλήρως τὴν τάσιν, τὴν πρόθεσιν, τὴν ἐπιθυμίαν νὰ προβληθῇ ὁ μέγας ποιητὴς καὶ φιλόσοφος ὡς ἕνας πνευματικὸς ὁδηγὸς διὰ τὴν ἐποχὴν μας, ἀκόμη καὶ ὡς ἕνας χριστιανός, ὡς ἕνας ἀπὸ ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι, ὅπως λέγει ἡ ἐπιφυλλίς ἐγίναν «ὁδηγοὶ εἰς Χριστόν». Ἄλλ' ἐκεῖνος ποῦ θὰ καταπιασθῇ νὰ μᾶς δεῖξῃ ἔλα αὐτὰ τὰ πράγματα δὲν πρέπει νὰ παραπονητῆ διότι ἔως τώρα δὲν τὰ ξεύρομεν ἡμεῖς οἱ ἄλλοι. Τόσα χρόνια τώρα ὁ βίσιονος σὺγχρονος ἄνθρωπος, καὶ εἰδικώτερον ὁ σὺγχρονος Ἕλληνας, παλαίει τὴν σκληροτέραν ἀγλήν τῆς ἱστορίας του. Καὶ ἔλοι μας, καθένας μὲ τὰς πεποιθήσεις του, μὲ τίς στενοκεφαλίες του ἔστω, κάμνει ὅ,τι ἤμπορεῖ, πολλάκις πολὺ παραπάνω ἀπὸ ὅ,τι ἤμπορεῖ, μετέχων εἰς τὸν ἀγῶνα τοῦ ἔθνους, εἰς τὸν παλμόν του, εἰς τὰς ἀνησυχίας του, εἰς τὰς πικρίας του καὶ προβάλλων ὅ,τι αὐτὸς πιστεύει ὅτι ἤμπορεῖ καὶ πρέπει νὰ προβάλλῃ, διὰ νὰ τονώσῃ τὸν

ἀγωνιζόμενον σύγχρονον ἄνθρωπον, τὸν σκληρῶς παλαιόντα σύγχρονον Ἑλληνα. Τὸν Γκαίτε ἔμωσ, ὡς ἀγωνιστικὸν ὑπογραμμὸν, εἰς τὸν ἀγῶνα αὐτὸν παρουσιάζόμενον, δὲν τὸν εἶδαμεν, δὲν τὸν εἶδε ὁ λαὸς μας εἰς τοὺς τόσους τοῦ αὐτοῦ ἀγῶνας.

Βλέπει κανεὶς νὰ προβάλλεται ὁ Γκαίτε ὡς ταμποῦ ἱερόν, κατὰ τὰ λοιπὰ ἔμωσ... «und bin so klug als wie zuvor» ἤγουν, περίπου, «δὲν ἔγινα καθόλου σοφώτερος» θὰ εἶπῃ, ὅπως ὁ Φάουστ, καὶ τῆς ἐπιφυλλίδος ὁ ἀναγνώστης, ὁ ὁποῖος ζητεῖ νὰ ἰδῇ τὸν Γκαίτε ὡς τὴν πηγὴν τῶν ὑδάτων τῆς ζωῆς, πηγὴν ποὺ τόσον λαχταρᾷ νὰ εὕρῃ σήμερον ὁ ἄνθρωπος!

ΠΑΡΑΛΕΙΨΕΙΣ

Ἀναγνώστης μας παραπονεῖται διὰ μίαν παράλειψιν τῶν «Ἀκτίνων». Ὅτι τὸ περιοδικὸν μας δὲν παρακολουθεῖ τὸ θέατρον καὶ γενικώτερον τὸ δημόσιον θέαμα καὶ δὲν ἀσκεῖ τὸν ἔλεγχον ποὺ χρειάζεται, δὲν δίδει τὰς γραμμὰς κατευθύνσεως, ἐπομένως δὲν παρέχει τὴν συμβολὴν τοῦ εἰς τὸν τόσον σημαντικὸν αὐτὸν τομέα τῆς κοινωνικῆς ζωῆς.

Ἄς ὁμολογήσωμεν χωρὶς περιστροφάς, ὅτι ἔχει δίκαιον εἰς τὸ παράπονον τοῦ ὁ ἐπιστολογράφος μας καὶ ἡ παράλειψις ὑπάρχει. Ἄς τὸν παρηγορήσωμεν δὲ — καὶ αὐτὸν καὶ ὄλους τοὺς ἀναγνώστας μας, οἱ ὁποῖοι θὰ συνυπέγραψον τὴν ἐν λόγῳ ἐπιστολὴν — μὲ τὴν διαβεβαίωσιν ὅτι ἡ παράλειψις μας αὐτὴ... δὲν εἶναι ἡ μοναδική! Ἐχομεν τόσον πολλὰ θέματα, ἐπὶ τῶν ὁποίων θὰ ἔπρεπε βεβαίως νὰ γράψῃ τὸ περιοδικὸν τοῦτο καὶ ἔμωσ ἀκόμη περιμένουν τὴν σειράν των! Ὅπως καὶ γενικώτερον μένουσιν καὶ τόσα ἄλλα πράγματα νὰ γίνουσι, τὰ ὁποῖα δὲν ἔχουσιν γίνεσθαι! Ἄλλὰ ἄς τὸ ἐπαναλάβωμεν: εἶναι τόσον πολὺς ὁ θερισμὸς καὶ τόσον ὀλίγοι οἱ ἐργάται καὶ τόσον δύσκολον τὸ ἔργον, ὥστε ἐκπλήττεται κανεὶς ὅχι δι' ἔκείνα ποὺ παραλείπονται, ἀλλὰ δι' ἔκείνα ποὺ γίνονται. Ἄς ἐπικαλεσθῶμεν λοιπὸν τὴν ἀρωγὴν καὶ τῶν ἀναγνωστῶν καὶ συνεργατῶν μας, τὴν ὑπομονὴν καὶ

τὴν συνεργασίαν των καὶ μὲ τὸν βραδύν, ἀλλὰ σταθερὸν ρυθμὸν ἐνὸς χριστιανικοῦ ἔργου, θὰ γίνῃ κάποτε καὶ εἰς τὸν τομέα τοῦ δημοσίου θεάματος αὐτό, ποὺ ἀναμφιβόλως πρέπει νὰ γίνῃ.

Διότι δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία, ὅτι πρέπει κάποτε καὶ τὸ δημόσιον θέαμα νὰ αἰσθανθῇ τὴν πνοὴν τοῦ Χριστιανικοῦ πολιτισμοῦ καὶ ὁ Χριστιανικὸς πολιτισμὸς νὰ κάμῃ ὄργανον διὰ τὴν εὐεργετικὴν καὶ ζωογόνον δημιουργίαν τοῦ τοῦ δημοσίου καθ' ὅλου θεάμα.

ἜΜΩΣ ΣΤΟ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟ,,

Ἐχει τὸ μειονέκτημα, ὅτι εἶναι ἀνυπόγραφος. Καὶ ἔχει δεύτερον μειονέκτημα, ὅτι δὲν δίδει ὀνόματα καὶ ἄρα δυνατότητα νὰ ἐλεγχθῶσι τὰ καταγελλόμενα. Ἄλλὰ περιέχει πόνου φωνήν, ἡ ἐπιστολὴ τῆν ὁποίαν μᾶς στέλνει «κηδεμὸν μιᾶς ἐργατρίας» ἀπαντῶν, εἰς ἄρθρον τοῦ κ. Φιντέλη ποὺ ἐδημοσιεύθη τὸν περασμένον Δεκέμβριον μὲ τὸν τίτλον «ἔμωσ στο ἔργοστάσιο». Εὐχαρίστως λοιπὸν δίδομεν εἰς τοὺς ἀναγνώστας μας τὸ κεῖμενον τῆς ἐπιστολῆς, σχεδὸν ὀλόκληρον. Ἴδου αὐτό:

«Τὰ κατωτέρω ἔστωσαν ὡς ἀπάντησις εἰς τὸ δημοσίωμα τοῦ κ. Ν. Φιντέλη, ποὺ εἶδε τὸ φῶς εἰς τὸ τεῦχος λήγοντος μηνός.

Ἐκτός ἀπὸ τὰ ἐργοστάσια τὰ διεσπασμένα ὑπὸ ἀνδρῶν ἢ τ' ἀπαχολοῦντα ἀνδρῶν προσωπικόν, τὰ ὁποῖα ὄχι μόνον ἀδικοῦν, ἀλλὰ καὶ βασανίζουσιν ἀκόμη τὸ προσωπικόν των, ὥστε νὰ δημιουργοῦν θύματα, τὰ ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν γυναικῶν ἀκόμη ἔχουσιν τὰ θύματά των.

Ἐμῶσ εἰς ἐργοστάσιον ραπτικῆς γυναικῶν φορεμάτων ἐργάζονται ὑπὸ δυσμενεῖς ὄλως συνθήκας 70 περίπου κορίτσια, εἰς τὰ ὁποῖα πληρῶναι εὐτελέστατα ἡμερομισθία, ἐνῶ ἡ κυρία εἰσπράττει ἀντιθέτως ἕκ τῆς ἐπὶ δωδεκάωρον συνεχοῦς ἐργασίας των πολλὰς λίρας ἡμερησίως.

Ἐκτός τούτου, μαινοβγαίνει δλην τὴν ἡμέραν καὶ τοὺς ἀποστρίβει προσβλητικὰς φράσεις, ἀκόμη καὶ ὕβρεις, ἐνῶ θὰ ἔπρεπε νὰ τὰς περιβάλλῃ μὲ συμπάθειαν καὶ ἀγάπην, τοσοῦτον μᾶλλον, καθόσον πολλοὶ τούτων συντηροῦν οἰκογενεῖας.

Πρὸ τριμήνου ἔφερε μίαν θῆθεν ἐπιστάτριαν ἐκ Ρωσσίας, ἡ ὁποία ἤρχισεν νὰ κωκομταχειρίζεται πρὸς μικρότερας μὲ σπρωξίεσ καὶ μὲ κλωτσιὰς ἀκόμη, ἀνευ αἰτίας, ἔτοι «γιὰ νὰ τοὺς πάρῃ τὸν ἄερα». Αἱ διαμαρτυρίαι τῶν ἄλλων οὐδὲν ἴσχυσαν.

Γιὰ νὰ πάρουν τὰ δεκαπενθήμερά των εἶ-
δαν καὶ ἔπαθαν. Ὅλο καὶ δὲν εἶχαν χρήματα!!
Ἐνῶ εἰς ἀφ᾽ ἑνὸς μὲν δὲν θὰ εἶχαν ὑπερωρίας
πλέον τῆς μιᾶς εβδομάδος μηνιαίως, ἀφ᾽ ἑτέρου
δέ, θὰ ἐδίδοτο μεγαλείτερα ἡμερομίσθια. Ἐάν
δὲ ἔλεγε καὶ κανένα καλὸν λόγον σὺ προσωπικόν,
δὲν θὰ ἐπήγαινε χαμένος. Οἱ Ἕλληνες ἐρ-
γᾶται φιλοτιμούνται καὶ ἀποδίδουν πάντοτε πε-
σσότερα.

Αὐτὰ σημαίνουν ὅτι μένομε ἀκόμη πολὺ
πίσω καὶ θ' ἀργήσομε νὰ ἰδοῦμε πρόοδον, ὅπως
εἰς τὰ ἐργοστάσια Γεωργίας τῶν Ἠνωμένων
Πολιτειῶν».

Αὐτὰ σημαίνουν, ὅτι δὲν θὰ ἰδοῦμε ποτὲ
πρόοδον, ἂν δὲν βοηθήσωμεν ἑαυτοὺς.

ΑΦΟΥ ΔΕΝ ΕΝΤΡΕΠΟΜΕΘΑ!

Μᾶς ἐρωτοῦν, ἂν θὰ διαμαρτυρηθῶμεν
διὰ τὴν σκέψιν νὰ ἰδρυθοῦν καζίνα εἰς τὸ
Λουτράκι, τὴν Ρόδον καὶ δὲν ἤξεύρομεν
ποῦ ἄλλου.

Ἄλλὰ διατί νὰ διαμαρτυρηθῶμεν; Ἡ-
μεῖς ἀντιθέτως εὐρίσκομεν ὅτι ἡ ἰδέα εἶναι

λαμπρὰ καὶ ὑπέροχος! Γιὰ σκεφθῆτε! Ὁ
τόπος ἔχει ἀνάγκην ἀπὸ χρήματα. Θὰ ἀ-
ναθεσώμεν, λοιπόν, εἰς τὴν διαφθορὰν νὰ
χρηματοδοτῆ τὸν τόπον, τὴν τοπικὴν αὐ-
τοδιοίκησιν. Καὶ ἐπειδὴ ἡ διαφθορὰ γίνε-
ται ἔτσι... χρηματοδοτῆς μας θὰ τὴν προ-
στατεύσωμεν, θὰ τὴν ἐνισχύσωμεν, θὰ τῆς
ἀπονεύωμεν ὅλας τὰς τιμὰς.

Ἄλλὰ ἔχει καὶ συνέχειαν τὸ πρᾶγμα.
Ἐπειδὴ ἡ διαφθορὰ δὲν ἡμπορεῖ—ὅλα κί-
βλα—νὰ κόψῃ τὴν συνήθειαν τῆς νὰ φέρνῃ
μαζὺ μὲ τὰ ἄλλα καὶ οικονομικὸν χάος
ὅπου εὐρεθῆ, ἐπειδὴ, μὲ ἄλλα λόγια, μὲ
τὸ ἀνοιγμα τῶν καζίνων, διοικούντες
καὶ διοικούμενοι θὰ τὰ κάμουν καὶ οἰ-
κονομικῶς ἀκόμη θάλασσαν, θὰ χρειασθῆ,
διὰ νὰ ἀντιμετωπισθῆ τὸ νέον χάος, νὰ
ἔχωμεν νέαν παρομοίαν χρηματοδότησιν
καὶ πάλιν νέον χάος καὶ πάλιν νέα καζίνα
καὶ ἄλλα παρόμοια καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς.

Ἐνας μόνον, κίνδυνος ὑπάρχει εἰς τὸν
δρόμον μας αὐτόν: Μήπως βασκαθοῦμε...
ἀφοῦ δὲν ἐντρέπομεθα!

Z. N.

Ἡ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΖΩΗ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ

ΕΝΑΣ ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ

Ἀλήθεια, τί σημασία ἔχει ἂν τυπώθηκαν
πολλὰ ἢ λίγα βιβλία σὺν χρόνῳ ποῦ πέρασε!
Ἄξια ἔχει πόσο ἀνέδθηκε ἢ κατέβηκε μὲ τὴν συ-
νολικὴν προσπάθειαν ἢ στάθμη τοῦ πνευματικοῦ
μας πολιτισμοῦ, τί κερδίσαμε στὴ διαμόρφωσιν
τῶν γενικῶν κριτηρίων μας ἢ πόση ἦταν ἡ
φθορὰ ἀπὸ τὴν ἔλλειψιν ἤθους, ἀπὸ τὴν συσώ-
ρευση ἀσυγκρατήτων παθῶν ἢ ἀπὸ τὴν παρω-
σία ἀδίστακτων προσώπων, προσώπων χωρὶς πα-
ρελθόν καὶ χωρὶς εὐθύνην, ἄλλα καὶ ἰκανῶν γιὰ
ὅλα, ἀδιάφορον ἀκόμη καὶ γιὰ τὸ γέλοιο ἢ γιὰ
ὅτι πολὺ γρήγορα θὰ φέρῃ τὴν ἀνεκκλήτη κα-
ταδίκην.

Χωρὶς ν' ἀναφέρωμεν πρόσωπα καὶ χωρὶς ν'
ἀπαριθμήσωμε γυροτότα, μποροῦμε νὰ ποῦμε ὅτι
αὐτὸς ὁ ἀπολογισμὸς τοῦ 1951, ποῦ εἶναι καὶ ὁ
σημαντικώτερος, ἦταν ὁ θλιβερότερος τῆς πνευ-
ματικῆς μας ζωῆς ἀπὸ χρόνια πολλὰ... Πρῶτο
στοιχεῖο τῆς ἀληθινῆς πνευματικῆς ζωῆς, ποῦ
δείχνει κοινωνικὴ καὶ ἐθνικὴ εὐρωστία, εἶναι ἡ
ζωντάνια, ἡ προβολὴ νέων αἰτημάτων, ἡ ὑπε-
ράσπισή τους μὲ θάρρος, μὲ ἀγνότητα, μὲ ἀνι-
διοτέλεια, καὶ προπάντων ἡ προσφορὰ ἐργασίας,
ποῦ θὰ μείνῃ ἔπειτα ἀπὸ τοῦς φανατισμοὺς καὶ
τὴν πολεμικὴν καὶ θὰ βάλῃ ἕνα ἔστω λιθαράκι
σὺν οἰκοδόμημα ποῦ ὀφείλει νὰ ὑψώσῃ κάθε ἐ-
ποχὴ, ἂν θέλῃ νὰ ἐξασφαλίσῃ κάποιον δρόμον
σὺν πέρασμα τοῦ ἀδυσώπητου χρόνου.

Ὅτι ὁμως ἔλειψε ἀπὸ τίς δεύτατες φιλολο-
γικὰς διαμάχες τοῦ 1951 εἶναι αὐτὴ ἀκριβῶς ἡ
ἀγνόητα καὶ ἡ ἀνιδιοτέλεια. Κονταροχτυπήθη-
καν σὺν στίβῳ τῆς λογοτεχνίας καλῶν καὶ νέων,
ἀξιόλογοι καὶ ἀσημάντοι. Ἄλλ' οὕτως σὲ μιὰ συ-
ζήτησιν, οὕτως σ' ἕνα διαξιφισμὸν δὲν ἐπήσαν
πρῶτη καὶ κυρίαρχη θέσιν τὰ προβλήματα τοῦ
καιροῦ μας ἢ καὶ οἱ βασικὰ καὶ παμπάλαια,
πάντα ἴδιος καὶ πάντα γόνιμος, ἀναζητήσεις ὁ-
λων τῶν ἐποχῶν καὶ ὅλων τῶν ἐργατῶν τοῦ
πνεύματος. Ἀπὸ τὴν ἀρχὴν ὡς τὸ τέλος τοῦ
1951 μόνον προσωπικὰ διεκδικήσεις ἐτάραξαν
τὴν πνευματικὴν μας ζωὴν. Καὶ τούτο, φυσικὰ,
δὲν μποροῦσε παρὰ νὰ φέρῃ τὴν φθορὰν.

Δὲν εἶναι λάθος τοῦ τυπογράφου τὸ ὅτι ἀπὸ
τὸ πιὸ πάνω κομμάτι ἔλειψαν τὰ εἰσαγωγικά.
Ἐμεῖς τὰ παραλείψαμε, ἀλλὰ δὲν τὸ κάμαμε
ἀπὸ λάθος. Τὸ κάμαμε ἀπὸ μίαν... ὀπισθοου-
λία: ν' ἀφήσομε γιὰ μιὰ στιγμὴ τοὺς ἀναγνώ-
στες μας νὰ φανταστοῦν ὅτι οἱ θλιβεροὶ αὐτὲς
διαπιστώσεις γιὰ τὴν ἔλλειψιν ἤθους σὺν
λογοτεχνικῶν μας στίβῳ, γιὰ τὴν ἔλλειψιν
ἀγνότητος καὶ ἀνιδιοτέλειαν, γιὰ
τὴν ἀποκλειστικὴν παρουσίαν προσωπικῶν
μόνον ἐπιδιώξεων, ἡ βεβαίως ὅτι ἡ
πνευματικὴ μας ζωὴ, ποῦ ἔπρεπε νὰ δείχνῃ κοι-
νωνικὴ καὶ ἐθνικὴ εὐρωστία, δὲν
ἔδειξε παρὰ μόνον φθορὰν τὸ συμπέρασμα ὅτι
μὲ μιὰ τέτοια πνευματικὴ ζωὴ κατέβηκε

ἡ στάθμη τοῦ πνευματικοῦ μας πολιτισμοῦ — νὰ φαντασθῶν διὰ αὐτὰ δὲν εἶναι παρὰ μιὰ ἀπὸ τὴν τόσο συχνῆς καὶ τόσο συνηθισμένης διαπιστώσεως, ποῦ ἀπὸ καιρὸ τώρα ἐπισημαίνουμ μ' ἐπιμονή οἱ σιγήες τοῦ περιοδικοῦ αὐτοῦ. Καὶ ν' ἀποκαλύψουμ ἐπειτα στοὺς ἀναγνώστες μας καὶ νὰ τοὺς δώσουμ τὴ χαρὰ ἐπὶ αὐτῆ τῆ φορὰ δὲν εἶμαστε, δόξα τῷ Θεῷ, ἔμεις μόνο ποὺ κάναμ τὴ διαπιστώσεως αὐτῆς, ἀλλὰ ἕνας ἀπ' αὐτοὺς Ἴσα-Ἴσα τοὺς ἴδιους — καὶ μάλιστα ἀπὸ τοὺς «παλιούς» καὶ τοὺς «ἀξιόλογους» — ποὺ «κονταροχτυπήθηκα» στὸν λογοτεχνικὸ στίβο.

Νὰ εἶναι τάχα ἡ ὁμολογία αὐτῆ, ποὺ δημοσιεύθηκε σὲ μιὰ καθημερινῆ ἐφημερίδα, μιὰ αὐθόρμητῃ ψυχικῆ ἐκρηξῆ ὕστερα ἀπὸ τὸν πόνο τοῦ κονταροχτυπήματος; Τὸ ἐλπίζουμ καὶ τὸ εὐχόμαστ. Ἀλλὰ ἐλπίζουμ καὶ εὐχόμαστ νὰ μὴ μείνῃ μόνο μιὰ περιπτώση ἀτομικῆ, ἀλλὰ νὰ ἐπεκταθῆ ὅσο τὸ δυνατόν πρὸς πλατιά, γιὰ ν' ἀρχίσῃ ἐπὶ τέλους ἡ τόσο ἀναγκαία κἀβαρῆ καὶ ἐξυγιάνση τῆς πνευματικῆς μας ζωῆς.

Η ΝΕΟΛΑΙΑ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

Χαιρετίζουμ μὲ ἰδιαίτερη χαρὰ τὴν πρωτοβουλία τῆς Ἐθναρχίας τῆς Κύπρου νὰ ὀργανώσῃ τοὺς Νέους ὅλους τοῦ νησιοῦ σὲ μιὰ Παγκύπρια Ἐθνικὴ Ὅργανωση μὲ βάσεις καθαρῶς πνευματικῆς. Ἴσοὺ πῶς καθορίζει τὴν βάσεις αὐτῆς τὸ Καταστατικὸ τῆς ὀργανώσεως:

«Σκοπὸς τῆς ὀργανώσεως εἶναι ἡ Χριστιανικὴ καὶ Ἑλληνοσλαβικὴ διαπαιδαγωγῆσις τῶν μελῶν, ἡ διαμόρφωσις συνειδητήσεων καὶ χαρακτηρῶν ἱκανῶν νὰ ἀνταποκριθῶσιν εἰς τὰς ὑποχρεώσεις τοῦ χριστιανοῦ Ἑλληνοσ. Ἡ ἐπίτευξις τοῦ ὅς ἄνω σκοποῦ ἐπιδιώκεται δι' αἰδικῶν μαθημάτων, διαλέξεων, φυλλάδιων, ἐθνικῶν παραστάσεων καὶ ἐορτῶν, γενικῶς δὲ διὰ παντός μέσου συντελοῦντος εἰς τὴν δημιουργίαν προσωπικότητος διαπνεομένης ἀπὸ τὰ Ἑλληνο-Χριστιανικὰ ἰδεώδη».

Μὲ τέτοιαις πνευματικῆς βάσεως καὶ ὁ ἀπαλευθερωτικὸς ἀγὼν τῶν ἀδελφῶν Κυπρίων, ποῦ στὸ βαθύτερό του νόημα καὶ στὴν οὐσιαστικώτερη ὑπόστασίν του — ὅπως καὶ κάθε ἀγὼν γιὰ τὴν Ἐλευθερία — εἶναι βέβαια πνευματικὸς, ἀποκτὰ τὸ πρὸ γερὸ καὶ πρὸ σταθερὸ θεμέλιον καὶ ἐξασφαλίζει τὴν πλήρη καὶ ἀληθινὴν νίκην.

Η ΣΤΕΓΗ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΤΕΧΝΩΝ

Δὲν πολυκαταλαβαίνουμ — τὸ ὁμολογοῦμ — ἀπὸ πολιτικῆς σκοπιμότητος καὶ διπλωματικῆς συμβιβασμοῦς. Ἀλλὰ στὸ ζήτημα τοῦ κτήριου τῆς Στέγης Γραμμάτων καὶ Τεχνῶν, ποῦ πρόκειται νὰ ἐπιστραφῆ στοὺς πρώην ἰδιοκτῆτες του, τοὺς Ἱταλοὺς, τὰ πράγματα μᾶς φαίνονται ἐντελῶς ἀκατανόητα. Εὐρύρουμ ἐπὶ τὰ πνευματικὰ καὶ καλλιτεχνικὰ σωματεῖα ἔχαν πρὶν ἀπὸ τὸν πόλεμο τὴ Στέγη τους, μὲ τὰ ἰδιαίτερα γραφεῖα τους, τὴν βιβλιοθήκην τους, τὰ ἐπιπλὰ τους καὶ μὲ κοινὰ ἀναγνωστήρια καὶ ἐντευκτήρια. Καὶ εὐρύρουμ ἐπὶ μιὰν ἡμέρα — μιὰ ἠλιθερῆν ἡμέραν

ἠλησμένην, ποῦ ἐκεῖνος ποῦ γράφει τὴν γραμμὴν αὐτῆς τὴν εἶχε ζήσει προσωπικὰ ὡς Γενικὸς Γραμματεὺς τῆς Στέγης γραμμάτων καὶ Τεχνῶν — οἱ Ἱταλοὶ εἰσβολεῖς εἰσήλασαν τὴ Στέγη, ἀδύνασαν τὴν βιβλιοθήκην τῆς καὶ ἐποδοπάτησαν τὰ βιβλία τους, πέταξαν χάμω τὰ ἔγγραφα τῆς, τὰ κειμήλιά τῆς, τὴν εἰκόνας τῆς, περιφρόνησαν τὴν διαμαρτυρίαν, τὴν ἐκκλήσιν, τὴν πικρὴ συγκίνηση τοῦ Προέδρου τῆς Στέγης, τοῦ Προέδρου τῆς Ἑταιρίας Λογοτεχνῶν καὶ τοῦ κοινοῦ Γεν. Γραμματέως των, ἀπειλήσαν, ὕβρισαν καὶ τέλος ἄρπαξαν τὰ ἐπιπλὰ, τὰ γραφεῖα, τὴν βιβλιοθήκην καὶ τὰ συναπεκόμεσαν ληστροκίματα σὲ ἄγνωστῆν διεύθυνση, μετατρέποντας τὴ Στέγη Γραμμάτων καὶ Τεχνῶν σὲ... στρατόν! Καὶ εὐρύρουμ ἀκόμη ἐπὶ ὅτι ὅλα αὐτὰ τὰ ἐπιπλὰ, τὰ γραφεῖα καὶ οἱ βιβλιοθήκες δὲν ἐπιστράφησαν ποτὲ καὶ ἐπὶ βρέθηκα ἐπειτα ἀπὸ τὴν φυγὴν τῶν κατακτητῶν. Μόνον ὅταν τὸ Κράτος κατέσχε ὡς ἐχθρικὴ περιουσία τὸ κτήριο ἐνὸς προπαγανδιστικοῦ φασιστικοῦ ἰδρύματος, τότε πρὸς ἔδωσαν στὰ πνευματικὰ καὶ καλλιτεχνικὰ σωματεῖα, σὲν ἔλασθη ἱκανοποίηση, μιὰν ἀδεια Στέγη.

Τώρα λοιπὸν τὸ ἴδιο τὸ Κράτος θὰ ἐπιστρέφῃ τὸ φασιστικὸ κτήριο (σὲ ποιοὺς, ἀφοῦ ὑποτίθεται πῶς δὲν ὑπάρχει πιά φασισμοῦ;) καὶ θὰ ἐξώσῃ, τὸ ἴδιο τώρα, ἀπ' αὐτὸ, τὰ πνευματικὰ καὶ καλλιτεχνικὰ σωματεῖα ποῦ θὰ βρεθῶν καὶ πάλι στοὺς δρόμους, ὅπως τότε! Καὶ μᾶς πληροφροῦν, ἐπὶ αὐτὸ λέγεται ὑψηλῆ πολιτικῆ! Ἀλλὰ πῶς νὰ λέγεται ἄρα γιὰ τὴν γλῶσσα τῆς ἀληθείας, τῆς ἀξιοπρέπειας καὶ τῆς τιμῆς;

ΕΝΑ ΝΕΟ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΚΟ...

ΜΕΓΑΛΟΥΡΓΗΜΑ!

Νέαι πάλιν θυμασμοὶ τῶν κριτικῶν μας καὶ νέαι... οὐρῆς τοῦ Κοινοῦ ἐνώπιον ἐνὸς νέου κινηματογραφικοῦ... μεγαλοεργήματος. Μιὰ ἔκφυλλη γυναίκα, ποῦ εἶχε πνύθρησθῃ γιὰ τὰ χρήματὰ του ἐναντὶ τῶν γέρον, τὸν σκοτώνει σὲ λίγο καιρὸ, γιὰ νὰ τὸν κληρονομήσῃ, ἀλλὰ καὶ γιὰ ν' ἀποκτήσῃ, μὰζὶ μὲ τὸν σεβαστὸ του πλοῦτο, καὶ τὸν ὄρατο... δηρᾶτῃ του! Καὶ ἕνας διάσημος δικηγόρος («πνευματικὸς» ἄνθρωπος, ὑποτίθεται), ποῦ ἀνέλαβε τὴν ὑπεράσπισίν τῆς, μόλις ἀντίκρουσ ἀπὸ τὴν γυναίκα, μένει θλιπωμένος (ἀπὸ τὰ... πνευματικὰ καὶ ψυχικὰ χαρίσματα τῆς, φαίνεται) καὶ τὴν ἐρωτεύεται μᾶλλον τοῦ σημείου νὰ προδοῦν τὴν σύζυγόν του, τὴν ἐπιστήμη του καὶ τὴν ἠθικὴν! Ἐν τῷ μεταξῷ, γιὰ νὰ δλοκληρωθῇ τὸ πνευματικὸν περιεχόμενον τοῦ ἔργου, παρουσιάζεται καὶ ἕνας δικαστής, πρόεδρος τοῦ Δικαστηρίου μάλιστα, ὁ ὁποῖος, ἐπειδὴ ἡ γυναίκα τοῦ ἐρωτευομένου δικηγόρου δὲν ὑποκύπτει στὴν ἐρωτικὴν τοῦ ἐπιθυμίαν, κανονίζει τὴν δικαστικὴν του συνείδησιν σύμφωνα μὲ τὸ ἐκδικητικὸν τοῦ πεισμά!

Στὸ τέλος ἡ μέγαυρα, παρὰ τὴν ἀγωνιώδη προσπάθειαν τοῦ δικηγόρου νὰ ἐξεγλῶσῃ τὴν Δικαιοσύνην, ὁμολογεῖ τὰ ἐγκλήματα τῆς, ὅχι ἀπὸ καμμιὰ ψυχικὴν μεταμέλειαν ἢ συντριβήν, ἀλλὰ μόνον καὶ μόνον ἐπειδὴ ἔχασε τό... γέρας τῶν

κακουρημάτων της (τὸν ὄρατο δηρητέ)! Τότε καταδικάζεται βέβαια κατ' ἀνάγκη, ἀλλὰ ἡ ἀτμόσφαιρα ποῦ ἔχει στὸ ἀναμεταξὺ δημιουργηθῆ γόρω ἀπ' αὐτὴν — μιὰ ἀτμόσφαιρα... συμπαθείας — τὴν παρουσιάζει σχεδὸν σάν... ἡρωίδα! Καὶ ὁ δικηγόρος — τί νὰ κάμη πιά; — ξαναγυρίζει: μὲν στὴ γυναικα του, ἀλλὰ βαθύτατα πικραμένος ποῦ ἔχασε τὸ... κελεπούρι;

Ζητοῦμε συγγνώμην ἀπὸ τοὺς ἀναγνώστες μας, ποῦ τοὺς ταλαιπωρήσαμε μὲ τὴν ἀνάλυση τῆς ὑποθέσεως, ἀλλὰ τὸ κάμαμε ἐπιτήδως, γιὰ νὰ δεῖξουμε μὲ πλήρη ἀκρίβεια τὸ πραγματικὸ περιεχόμενον τοῦ «ἔργου». Καὶ ὅμως οἱ κριτικοὶ τοῦ κινηματογράφου — ὅλοι ἀνεξαίρετος — ἐξέθειασαν τὸ αἶσχος αὐτὸ μὲ ἀδίστακτο ἐνθουσιασμό, θαμπωμένοι, φαίνεται, καὶ αὐτοὶ ἀπὸ τὰ... πνευματικὰ καὶ ψυχικὰ χαρίσματα του! Καὶ τὸ αἶσχος Κοινὸ, παραπλανημένον ἀπὸ τὸν θόρυβο, ὄχι μόνον ἔτρεχε ἐπὶ ἐβδομάδες δλόκληρες νὰ τὸ... καμαρώνη, ἀλλὰ καί, βλέποντάς το μὲ τὰ μάτια τῶν δῆθεν κριτικῶν, νὰ θαυμάζῃ τὸν βοῦρκο, ποῦ τοῦ παρουσιαζόταν ὡς... ἔργο Τέχνης!

Τὸ ἔργο εἶχε τὸν τίτλο «Ἰσθμιαὶ Παραινάει». Στὴν πραγματικότητά ὅμως δὲν ἦταν παρὰ μιὰ ἀκόμη ὑπόθεσις, ἕνα νέο φαινόμενο πνευματικῆς καὶ ψυχικῆς καταπτώσεως.

ΑΠΟ ΤΟ ΧΡΟΝΙΚΟ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ

Τὸ «Ἰσθμιαὶ Παραινάει» Τήνου, συνεχίζοντας μιὰν ὑψηλὴ πολιτιστικὴ παράδοση, προσφέρει καὶ πάλι, μὲ ὑποτροφίες καὶ ἄλλα μέτρα, τὴν ἠθικὴ καὶ ὀλιγὴ προστασία του στοὺς Τηνίους καλλιτέχνες, ὅπως ὄχι μόνον νὰ συνεχίζουν καὶ νὰ συμπληρῶνουν τὶς σπουδές τους, ἀλλὰ καὶ νὰ μποροῦν ποῦ ἀνετα νὰ ἐπιδίδονται στὴν καλλιτεχνικὴ τοῦ δημιουργία. Εἶναι τόσο αὐτανόητη ἡ ἀνώτερη ἀντίληψη κοινωνικῆς καὶ ἠθικῆς ἀποστολῆς, ποῦ ἐκδηλώνει ἡ πολυτιμὴ αὐτὴ συμβολὴ τοῦ Ἰσθμιακοῦ στὴν πνευματικὴ καὶ καλλιτεχνικὴ ζωὴ τοῦ τόπου, ὅπως νὰ μὴ χρειάζεται βέβαια νὰ τὴν ἐξάρουμε. Ἐκφράζουμε μόνον τὴ βαθειὰ μας ἐκτίμηση.

— Ἡ συναυλία, ποῦ ὁργάνωσε στὴν αἴθουσα τοῦ «Παρνασσοῦ» ἡ Ἐταιρία Δημιουργικῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς, μὲ κύριο μέρος τοῦ προγράμματος τὴν ἐκτέλεση τοῦ μικροῦ ὄρατορίου «Ἀπόστολος Παῦλος» τοῦ κ. Τάκη Γεωργίου ἐπάνω μὲ κείμενο τοῦ ποιητοῦ Στεφάνου Μπόλεση, μπορεῖ νὰ χαρακτηρηθῆ ὡς μιὰ ἀξιόλογη καὶ ἀξέπαινη προσπάθεια. Μολονότι ἡ ἐκτέλεση ἦταν ἀκόμη ἀνώριμη καὶ παρουσίασε αἰσθητὰς ἀνεπάρκειες καὶ ἁλλεῖψεις, ἡ μουσικὴ τοῦ ἔργου, λιτὴ καὶ οσμνὴ, στηριγμένη μὲ κατανόηση καὶ τέχνη ἐπάνω σὲ γνήσια βυζαντινὰ στοιχεῖα, δειχνε διαθέσεις καὶ ἰκανότητες ποῦ μποροῦν νὰ ἐξελιχθοῦν καὶ ν' ἀποδώσουν. Ὡς πρὸς τὸ κείμενο ἐξ ἄλλου, ἀρκεῖ νὰ σημειώσουμε, ὅτι εἶχε τὴ γνώστη πηγάδα ἐμπνευσης, τὴν λυρικὴ ἔκφραση καὶ τὴν ὑψηλὴ θρησκευτικὴ πνοὴ τοῦ ποιητοῦ του, γιὰ νὰ τονίσουμε τὴν

ἐπιτυχία του καὶ νὰ ἐκφράσουμε τὴν εὐχὴ καὶ τὴν πεποίθησιν ὅτι ὁ ποιητὴς του μπορεῖ καὶ πρέπει ν' ἀσχοληθῆ περισσότερο μὲ τέτοια μεγὰ ἔργα, γιὰ νὰ μᾶς τὰ δώσῃ πληρέστερα καὶ ἀρτιότερα.

— Ἀξίζει ἀσφαλῶς νὰ γίνῃ ἰδιαίτερη μνεία μιᾶς ἐξαιρετικῆς ἐπιτυχημένης ἐκπομπῆς, ποῦ μετέδωσε κατὰ τὶς ἡμέρας τῶν ἑορτῶν ἡ «Φωνὴ τῆς Ἀμερικῆς» διὰ τοῦ Ραδιοφωνικοῦ Σταθμοῦ Ἀθηνῶν. Πρόκειται περὶ τῆς μεταδόσεως διαφόρων θρησκευτικῶν ὕμνων, σχετικῶν μὲ τὸ Χριστούγεννα, ποῦ ἐξετέλεσε στὴν Νέαν Ἰόρκην ἡ χορωδία «Βυζαντινοὶ Ψάλλται» ὅπο τὴν διεύθυνον τοῦ ἐκεῖ ἀγκαστημένου Ἑλληνοσ μουσικοδιδασκάλου καὶ μουσουργοῦ κ. Κρήστου Βρυονίδου Ἀπὸ τὴν εἰσαγωγὴ τῆς γνωστῆς μὲ τὸ ψευδώνυμον «Σιβυλλὰ» ἐκφωνητῆς τῆς «Φωνῆς τῆς Ἀμερικῆς» καὶ ἀπὸ τὴν ἐκτέλεση τῶν ὕμνων, ἡ ὁποία μετεδίδετο ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας, μποροῦσε κανεὶς κάλλιστα ν' ἀντιληφθῆ καὶ νὰ ἐκτιμῆσῃ τὴ σοφία καὶ ἀποτελεσματικὴ ἐργασία τοῦ Ἑλληνοσ μουσικοῦ, ὁ ὁποῖος, ἐκτὸς ἀπὸ τὴ διεύθυνση τῆς σχετικῆς χορωδίας καὶ ὀρχήστρας, διεύθυνε καὶ συγχρόως καὶ τὸν χορὸ τῆς Ἑλληνοσ ἐκκλησίας τῆς Νέας Ἰόρκης «Ἁγίος Κωνσταντίνος».

— Ἡ πρώτη ἐμφάνισις τοῦ νεοσούτατου «Παιδικοῦ Θεάτρου» μὲ τὴν σκηρικὴ διακοσμητικὴ τοῦ γνωστοῦ παραμυθιοῦ τοῦ Ἀντερσον «Ἡ νεράιδα τοῦ Χιονοῦ» μπορεῖ νὰ θεωρηθῆ ὡς μᾶλλον ἐπιτυχής. Μολονότι ἀρκετὰ σκηνὴς τοῦ παιδικοῦ ἔργου δὲν ἦσαν καθόλου... παιδικῆς (μὲ τό... τρομοκρατικὸ περιεχόμενον τους), ἡ δὲ συνάρτη ἐπαγγελματικῶν ἠθοποιῶν μὲ μικροῦ ἐρασιτέχνες ἔδινε στὴν ἀπόδοσιν τοῦ ἔργου κάποιον τραγελαφισμό, ἡ προσπάθεια στὸ σύνολο τῆς ἦταν καλὴ. Καὶ ἡ μεγαλύτερη περὶ αὐτὴ μὲ τὴν ἀπαράτητῃ μεγαλύτερη προσοχῇ, θὰ τὴν κάμη, ἐλπίζουμε, ἰκανοποιητικώτερη.

— Πολὺ καλὴ ἐπίσημη ἡ προσπάθεια τοῦ Δυκεῖου τῶν Ἑλληνίδων μὲ τὴν ὁργάνωσιν ἐιδικῶν κινηματογραφικῶν παραστάσεων μὲ ἔργα κατάλληλα καὶ τὰ παιδιὰ. Ἄν ἡ προσπάθεια αὐτὴ ἐνισχυθῆ καὶ συστηματικωθῆ, ὅπως νὰ μπορῆ ν' ἀνταποκρίνεται εὐρύτερα καὶ πληρέστερα στὸν σκοπὸ τῆς, θὰ προσφέρῃ ἀσφαλῶς ἀξέλογες ὑπηρεσίας στὴν ψυχικὴ καὶ καλλιτεχνικὴ διαπαιδαγώγησιν τῶν παιδιῶν.

— Τὸ νὰ βρῆ κανεὶς ἕνα χρηματόδεμα μὲ ἀξιόλογο ποσόν καὶ νὰ τὸ παραδώσῃ στὴν Ἀστυνομία, εἶναι βέβαια μιὰ γυναικα κί' εὐγενικὴ πράξη ποῦ ἀξίζει τὴν ἐπιδοκιμασία καὶ τὸν ἔπαινον. Ἀλλὰ ἡ Σταματία Χαρίλ. Δανιηλίδου, ἕνα κοριτσάκι 13 χρονῶν, ἔκαμε κάτι περισσότερο καὶ ὑπερτίτερο: ὅταν εὐρέθηκε ὁ ἄνθρωπος ποῦ ἔχασε τὰ χρήματα καὶ ζήτησε νὰ τῆς δώσῃ κάποιαν ἀμοιβή, ἡ Σταματία ἀρνῆθηκε. Ἐθεσποῦσε τόσο φυσικὸ νὰ παραδώσῃ τὰ ξένα χρήματα, ὅπως δὲν μποροῦσε νὰ καταλάβῃ πῶς θὰ ἦταν δυνατό νὰ δεχθῆ ἀμοιβή γιὰ τὴν ἐκπλήρωσιν ἐνός καθήκοντος. Καὶ ἀρνῆθηκε μὲχρι τέλους. Μπράβο Σταματία, εὐγενικὸ μου παιδί!

ΜΕΛΗΣ ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ

2 ΝΕΚΡΟΙ ΚΑΙ 19 ΤΡΑΥΜΑΤΙΑΙ ...

Αυτός ήταν ο δραματικός επίλογος της Χριστουγεννιάτικης, εθνικής και πνευματικής εξορμήσεως της «Χριστιανικής Ένωσεως Έργαζομένης Νεολαίας» (ΧΕΕΝ) Θεσσαλονίκης. Ήρριζοντας απ' την περιοχή Καβάλλας και Δράμας, β-στερα από μιὰ επιτυχημένη εργασία, έκει, στο 95^ο χιλιόμετρο, στα Κερδύλλια αντεπάφη το «Τζαίμς». Χρόνια τώρα, τὰ χριστιανικά νειάτα, άδελφωμένα, έργαται, μαθηται, φοιτηται όργώνουν προς κάθε κατεύθυνση τήν έπαρχια «για να τονωθούν οι πονεμένες καρδιές, να πάρουν μιὰ κατεύθυνση οι μικροί, να στερσωθή το ήθικό τών μεγάλων. Παντοθ, μέσα στην άδελφότητα και τήν αστάθεια, ν' άκουσθή νικηφόρος και φωτεινή ή διακήρυξις πός «θ Θεός κυβερνά τήν Έλλάδα». «Γιά να οδηγηθή ο λαός μας κοντά στη Δύναμη που του χρειάζεται για να ζήση». (Άκτ. 'Ιουν. 1950 σελ. 282).

«Έτσι κι' απ' τή Θεσσαλονίκη ξεκινούσαν τακτικά τὰ «Τζαίμς», σ' όλα έκαίνα τὰ φοβερὰ χρόνια τοθ συμμοριτοπολέμου, για να μεταφέρουν τόν παλμό αυτών τών νέων έως τὰ συναριακά μας φυλάκια και τ' άκριτοχώρια, ανάμεσα από νάρκισ και ένέδρας. 'Ιστορίες άτέλειωτες θάρρους και ήρωισμού! Μέσα στη φωτιά τοθ πολέμου, οι άκρίτες μας, σ' ένα αποκλεισμένο και μακρυνό χωριό, βλέποντάς τους να πηδούν τραγουδώντας απ' τ' αυτοκίνητο, βστερα από μιὰ—κατά κυριολεξίαν—διαδρομή αυτοκτονίας, ρωτούσαν έκπληκτοι: «μὰ έπιστρατεύμένοι είσαστε;» Ήταν άπίστευτο, να πηγαίνη κανείς έθελοντικά κι' αυθόρμητα σε μέρη που κι' οι στρατιώτες μας δέν μπορούσαν να τ' αντιπροσούν δίχως κάποιο ριγρό. ... Χρόνια τώρα μέσα σε κάθε είδους κινδύνους. Και να ότι κάτι, που μπορούσε κάθε στιγμή να γίνη, έγινε τώρα.

Το γεγονός δέν συντάραξε μόνο τή Θεσσαλονίκη αλλά κι' δλόκληρη τήν Έλλάδα. Δέν είναι συνθησιμένη ή εποχή μας σε τέτοιες έκδηλώσεις αυτοθυσίας, δλοκληρωτικής αλλά και έθελοντικής προσφοράς. Αυτό το αίμα, που χύθηκε επάνω στη μεγάλη προσπάθεια «για μιὰ καινούργια Έλλάδα», στα ίδια άκρωθές ήψώματα όπου χύθηκε άφθονο το αίμα τών πολεμιστών μας για τόν ίδιο σκοπό, άποτελει μιὰ πνοή ζωής για το Έθνος. Και για όσους δέν έννοούν έπι τέλους βστερα από τόσα και τόσα, να βγούν απ' τήν περίμετρο του έαυτου τους, άποτελει ένα διαρκές «κατηγόρηθ».

... Ίστερα από ένα τέτοιο δρωμα τής Μακεδονίας μας, βστερα απ' τούς τόσους κινδύνους,

έκει, στο 95 χιλιόμετρο του δρόμου Θεσσαλονίκης - Καβάλλας και ή βστατη προσφορά...

«Για όας, χαρά σας άδελφοί, που δέν σας λύγισαν οι κόποι». Ή θυσία σας είναι ένα σάλπισμα για όλους τους Χριστιανούς νέους: Το σάλπισμα «προχωρείτε»!

ΜΙΑ ΜΟΝΑΔΙΚΗ ΕΛΠΙΣ

«Είς εποχήν, όπου αισθάνομαι, ότι όλα, όσα άποτελούν τήν αξιοπρέπεια τήν τιμήν και τήν άληθή αξ αν του ανθρώπου, έδρίσκονται εις τόσον μεγάλο κίνδυνο, έκείνο που δίδει ένα σκοπόν εις τήν ζωήν μας είναι ή γνώσις ότι υπάρχουν μερικοί νέοι άνθρωποι,—δσοιδήποτε όλιγοι και εις οιανδήποτε χώραν και αν άνήκευ—οι όποιοι δέν όπισθοχωρούν, οι όποιοι διατηρούν άνέπαφον τήν ήθικην και πνευματικην των άκραιότητα και διαμαρτύρονται εναντίον κάθε δλοκληρωτικού συνθήματος, κάθε κινήσεως, ή όποια ζητεί να κάμψη, να έλέγξη, να υποτάξη τήν σκέψιν, να έξασθενήση τήν ψυχην (διότι, εις τελευταίαν άνάλισιν, περι τής ψυχής πρόκειται). Είναι ή γνώσις ότι υπάρχουν οι νέοι αυτοί, ότι ζούν, ότι είναι «το άλας τής γής» αυτό είναι που κάμνει ήμάρ τους γέροντας, να μη χάνωμεν τήν έμπιστοσύνην μας. Αυτό είναι, που δίδει τήν δύναμιν εις έμέ, που είμαι ήδη γέρων, να αντιμετώπισω χωρίς άπελπισίαν τόν θάνατον».

Αυτά έλεγε ο André Gide, μιὰ έβδομάδα πριν παθάνη. Χαρακτηριστικη ο σύντομος αυτός λόγος του, σαν ή πνευματική του διαθήκη¹. Και δέν χρειαζόταν βέβαια ειδικές Ικανότητες για να καταλάβη κανείς ποιοι είναι αυτοί οι νέοι «που διατηρούν άνέπαφη τήν ήθικην και πνευματική τους άκραιότητα». Παραξενεύει ίσως ή έκδήλωσι αυτή του Gide. Δέν φαίνεται και τόσο δρωφο πράγμα να στηρίζη κανείς τις έλπίδες του σε κάτι που κάνουν οι άλλοι, τήν στιγμή μάλιστα που είχε ένα δυνατό δπλο στα χέρια του για να τους βοηθήση στην προσπάθειά τους αυτή και δέν το έκανε. Πάντως τέτοιες δμολογίες, άκριθώς έπειδή προέρχονται από ανθρώπους σαν το Gide, έχουν τήν ιδιαίτερη σημασία τους. Είναι μιὰ «διά τής εις άτοπον άπαγωγής» απόδειξις. Και ταυτόχρονα, είναι σαν να βλέπη κανείς τόν αιώνα μας δλόκληρο, με τις άμφιβολίες του, τούς διχασμούς

1. Βλ. «Καθημερινή», 10-3-1951.

του, τὰ πάθη του, και τὸς κάθε λογῆς «-ισμοὺς του», νὰ διαισθάνεται μέσα στὰ βάρη τῆς κομματιασμένης του ψυχῆς μὴ παρήγορη πραγματικότητα. Αὐτὰ πὸ εἶπε ὁ Α. Gide τελειώνοντας τὸ λόγο του: «Τὸν κόσμο θὰ τὸν σώσουν οἱ ὄλγιοι.»... Αὐτοί, πὸ εἶναι τὸ «ἄλας τῆς γῆς».

ΑΝΕΠΙΣΗΜΟΙ ΠΡΕΣΒΕΥΤΑΙ

Συνεχῶς φθάνουν εἰδήσεις ἀπὸ τὴν ἐργασία Ἑλλήνων φοιτητῶν πὸ σπουδάζουν στὸ ἐξωτερικό. Ὅλα τὰ μεγάλα ἔθνη μᾶς ζητήματα βρῆκαν στὸ πρόσωπο πολλῶν συναδέλφων τοὺς δραστήριους ἐργάτες πὸ ἄρχισαν μὴ σκαθρὴ προσπάθεια γιὰ νὰ κερδίσουν τὴν ξένη κοινὴ γνώμη. Ὅμιλεις στὶς Σχολές τους, σὲ φοιτητικὰ συνέδρια, σὲ συγκεντρώσεις δημοσίων γύρω ἀπ' τὸν ἀγῶνα τοῦ ἔθνους ἔγιναν πολλές και σὲ διάφορες χῶρες. Τὸ παιδομάζωμα εἰς ἄλλου ἦταν ἓνα μεγάλο θέμα γιὰ τὸ ὁποῖο ὄχι μόνον ἐργάστηκαν ἀλλὰ και ἐξακολουθοῦν νὰ ἐργάζονται πολλοὶ ἑντατικά. Σχιστικῆς ἄλλωστε εἰδήσεις ἀπὸ διάφορες ξένες χῶρες γνωρίζει ὁ ἀναγνώστης. Τώρα εἶναι τὰ κατεστραμμένα χωριά μᾶς. Πόσο ἐπιτυγχάνει αὐτὴ ἢ προσπάθεια φάνηκε τελευταία και μὲ τὴν υλοθέτησι ἑνὸς τέτοιου χωριοῦ ἀπ' τοὺς συναδέλφους πὸ σπουδάζουν στὸ Κολέγιον τοῦ Λάμπρου στὴν Ἀγγλία.

Παράλληλα μ' αὐτὰς τίς προσπάθειες οἱ συνάδελφοι πὸ ἦταν συνδεδεμένοι μὲ τὴν Χριστιανικὴ κίνησι ἔχουν πάντοτε φυλαγμένη μίαν ἐκπληξί: γιὰ τοὺς ξένους φίλους μᾶς: Τὴν ἐδρότατη ἀνάπτυξι τῆς κινήσεως αὐτῆς, γεγονός πὸ τοποθετεῖ τὴν χώρα μᾶς στὴν πνευματικὴ πρωτοπορία, τοῦ ἐλευθέρου Κόσμου. Καί ἡ Ἑλλάδα ὄχι μόνον μὲ τὴν πανάρχαια αἰγλή της, ἀλλὰ και μὲ τὴν σημερινὴ πνευματικὴ της ζωντάνια ἐπιβάλλεται στὶς συνειδήσεις κερδίζει τὸν ἀνεπιφύλακτο θαυμασμό, ξαναπαίρνει τὸν ὀδηγητικὸ τῆς ρόλο.

ΟΙ ΣΤΡΑΤΙΩΤΑΙ ΜΑΣ ΓΡΑΦΟΥΝ...

Μεταφέρουμε ἀποσπάσματα ἀπὸ γράμματα στρατευμένων φοιτητῶν χωρὶς κανένα σχόλιο, γιὰτι εἰδῶ τὰ σχόλια περιτεύουν.

«... Μὲ τὴν μετάθεσίν μου στὸ «Πεντακόσια...» τάγμα πὸ βρίσκεται στὴ Βορ. Ἑλλάδα ἀρχίζει ἡ τρίτη περίοδος τῆς προσπάθειας. Ἐφοδιασμένοι μὲ ἀρκετὰ ἔντυπα και ταξιδεύοντας μὲ τὸ σιδηρόδρομο ἀρχισα νὰ τὰ μοιράζω στὶς φρουρὰς και στοὺς χωρικοὺς ριχνώντας τα ἀπὸ τὸ παράθυρο. Στὴ μονάδα μου, ὅσπρα ἀπὸ προσπάθειες δύο μηνῶν ἀρχισαν νὰ δημιουργοῦνται οἱ ἀπαραίτητες προϋποθέσεις. Ἀρχισαν ὀμιλίες σὲ μικροὺς ὀμίλους συναδέλφων. Ταυτοχρόνως ἀρχίζει ἡ διάδοσις τοῦ ἐντύπου πὸ ἀρκετὸ πιά φθάνει ἀπ' τὴν Ἀθήνα... Μὲ τίς ἀλλεπάλληλες μετακινήσεις δίδεται ἡ εὐκαιρία νὰ συναντηθοῦμε μὲ πολὺ κόσμο. Ἔτσι γίνονται δεκα ὀμιλίες και κατηχητικὰ μαθήματα σὲ 150 παιδιὰ τῶν χωριῶν Α.Χ. και Κ.Χ. Τέλος φθάνουμε εἰς τὸ Δ. Μὲ ἐπίμονη ἐργασία 40 ἡμερῶν ἔχομε τὰ ἐξῆς ἀποτελέσματα: Ἐκκλησιασ-

ζονται περίπου 200 κάθε Κυριακὴ ἐνῶ πρῶτα ἦταν ἐλάχιστοι. Τὸ Κατηχητικὸ Σχολεῖο πὸ φτιάξαμε ἔχει κι ὄλας 300 μαθητὰς. Οἱ γονεῖς ἐνθουσιασμένοι. Μία μητέρα ὁ παιδιῶν μᾶς εἶπε χαρακτηριστικὰ «τὰ παιδιὰ μᾶς δὲν τὰ ἀναγνωρίζουμε τώρα. Πῶς ἀλλάξαμε ἔτσι;»

Πρὸ μηνῶν ἐδωρῆθη στὴν Κοινότητα ἀπὸ τὴν Ἀμερικανικὴ Κυβέρνηση μαγαφωνικὴ συσκευὴ. Ἔτσι κάθε Κυριακὴ 7-8 μ.μ. ἔχομε και τὴν... ἐκπομπή μᾶς.

Ἀρχίζουμε τώρα συγκεντρώσεις γέων. Στὴν ἔδρα τοῦ Συντάγματος ἔμαθαν τὴν ἐργασία πὸ γίνεται και παρεκάλουν νὰ ἐπισκεθῆ ὁ δὴ τὴν περιχῆ, διατιθεμένου εἰδικοῦ αυτοκινήτου. Ἐλπίζω ὅτι θὰ φανῆ τώρα μὲ τίς νέες μεταθέσεις και ἄλλος συνεργάτης γιὰτι ἀκόμα εἶμαι μόνος...»

— Ἀπὸ ἄλλο γράμμα:

«... Ὁ κόσμος διψᾷ. Παιδιὰ πὸ ἔχουν κἀνεὶ σὲ παιδοπόλεις, γίνονται Κατηχηταί. Συνήνησα Κατηχητὴ ὅς Δημοτικῶ, πὸ ἔκανε Κ. Σχολεῖο σὲ ἓνα ἐγκαταλειμμένο πολυβλοεῖο, διασκευασθὲν εἰς Λέσχην, μὲ ἀκρατὰς συμμαθητὰς του και στρατιώτας.

Στὸ Ἀχ. μπροστὰ στὴ Γραμμὴ Μεταξᾶ βρῆκα ὀμάδα μαθητῶν, Κατηχητικὰ και ἐργαζομένους. Στὴ Λέσχην τους ἐφτιαξαν μόνά τους τὰ παιδιὰ πᾶγκως και καθίσματα, μὲ ξίλα πὸ ἔκοφαν ἀπ' τὸ βουνό. Ὁ κ. Π. πὸ ἔμενε στὸ ὄψωμα «Χίλια...» κατέβαινε κάθε 15 μέρες στὸ χωριὸ και τοὺς βοηθοῦσε.

Στὸ Ἀγ. τοὺς ἔκανε ἐντύπωσι ὁμῶς πῆγαν τὰ παιδιὰ τῶν ὀμάδων (Χρ. Μαθητ. Ὅμαδες) τῆς πρωτευσούσης τοῦ Νομοῦ ὡς ἐκεῖ (45' λεπτὰ μὲ τὸ αυτοκίνητο κατὰ μῆκος τῆς μεθορίου και λίγες δεκάδες μέτρα ἀπ' αὐτὴ.) Κανεὶς ἄλλος δὲν φτάνει μὲχρις εἰς. «Δὲν τολμᾷ», μᾶς εἶπαν.

Κι' ἓνα στιγμιότυπο: Τηλεφωνοῦσα ἀπ' τὴ μονάδα μου, στὴ μονάδα πὸ κρατοῦσε τὸ Δραπανοειδῆς, (Ὅχυρὸ τῆς Γραμμῆς) ὅτι θὰ πηγαίναμε μὲ τὰ παιδιὰ νὰ τοὺς ἰδοῦμε. Οἱ τηλεφωνικῆς γραμμῆς ἦταν ἀνοιχτῆς. Ἀκούγεται ἄλλη φωνή: «Βρὲ παιδιὰ, σὲ μᾶς δὲ θάρρετε καμιά φορὰ;»

— Ποιοὶ εἶστε σεῖς; — Τζαμάρ! (Ἄλλο ὄχυρὸ)

— Τί λές—ἄλλη φωνή—σὲ μᾶς πρέπει νὰ ἔρθουν.

— Ὅχι, σὲ μᾶς, πετάγεται ἄλλος, ὄλο σὲ σᾶς ἔρχονται. Καὶ ἀναφεῖ μέσα ἀπὸ τὰ σύρματα μίαν συγκινητικὴν φιλονικίαν.

Ἄλλη φορὰ, τηλεφωνῶ στὸ Ροῦπελ, γιὰ τὴν ἴδια δουλειά. «Ἐέρτε, τὸ μεσημέρι γίνεται ἀντικατάστασι τμημάτων. Ἀν μορεῖτε ἔλατε τὸ πρῶτ γιὰτι τ' ἀπόγμα θάνα ἄλλοι.»

Πάνω πὸ πῆγαινα νὰ πῶ τὸ «ναί», ἀκούγεται ὁ διμοιρίτης τοῦ τμήματος πὸ θ' ἀντικαθιστοῦσε: «Τὸ ἀπόγμα νὰ ἔρθετε παιδιὰ. Δὲν πρέπει ν' ἀλλάξετε τὸ πρόγραμμα μᾶς.»

«... Ἐδῶ Διοικητῆς τοῦ Λόχου, ἀκούγεται τρίτη φωνή—Νὰ ἔρθετε στὴν ἔδρα τοῦ Λόχου!»

Ο ΚΟΣΜΟΣ ΤΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙ ΣΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ

ΑΓΓΛΙΑ

—'Ο Ραδιοφωνικός σταθμός του Β.Β.С. ειχε την εμπνευσιν να αφιερώσει το θέρος μίαν ασπράν έκπομπών του εις το «Κοκτέιλ Πάρτυ» του Τ. S. Elliot. Αι έκπομπαι αύται έγιναν άφορμή νά αναζωπυρωθῆ τὸ ενδιαφέρον τοῦ κοινοῦ καὶ τῶν ειδικῶν διὰ τὸ τελευταῖον αὐτὸ ἔργον τοῦ Τ. S. Elliot. Εἰς τὸν τύπον ἐγράφησαν πολλά καὶ ἀλληλοσυγκρουόμενα. 'Ο κριτικὸς τοῦ Listener χαρακτηρίζει τὸ ἔργον ὡς μίαν προσπάθειαν νὰ κλείσῃ τὸ εὐρὸ χάσμα, ποὺ ἀνοίγεται μεταξὺ τῆς κομψῆς κωμωδίας καὶ τοῦ δράματος τῶν ἰδεῶν.

Καὶ ἕνα ἄλλο γεγονός αὐξάνει τὸ ενδιαφέρον τοῦ κοινοῦ διὰ τὸν δημιουργόν τοῦ «Φόνου στὴν Μητρόπολι». 'Ο Elliot εἰς τὴν μελέτην ποὺ ἐκυκλοφόρησε αὐτάς τὰς ἡμέρας μὲ τὸν τίτλον «Poetry and Drama» ἐξετάζει τὰ προβλήματα ποὺ γεννῶνται ἀπὸ τὴν χρησιμοποίησιν τῆς ποιήσεως διὰ σκοποὺς δραματικούς.

Λέγεται δὲ ὅτι ἡ μελέτη αὐτὴ δὲν εἶναι ξένη καὶ πρὸς μίαν προσπάθειαν αὐτοκριτικῆς ποὺ ἐπιχειρεῖ νὰ κάμῃ διὰ τὸ ἔργον τοῦ ὁ δημιουργὸς ποὺ τόσα ἔχει προσφέρει εἰς τὸ σύγχρονον ἔμμετρον δράμα.

—'Ο Augustus Ralli εἰς τὸ βιβλίον τοῦ «Poetry and Faith» (Ποιητικὴ καὶ Πίστις) ἐξετάζει τὴν σχέσιν μεταξὺ Ποιήσεως καὶ Πίστεως.

Ἰψοστηρίζει ὅτι ἡ πίστις δὲν θεσμεύει τὴν ποιητικὴν δημιουργίαν καὶ ὅτι ἡ ποιητικὴ ὠραιότης συμβαδίζει μὲ τὴν πίστιν.

Εἰς ἐπικύρωσιν τῶν ἀποψόν του, καὶ ὡς ἕνα ἀπτόν παράδειγμα, ἀναφέρει τὸ ἔργον τεσσάρων κορυφαίων τοῦ ἐντέχνου λόγου: τοῦ Ὁμήρου, τοῦ ὁποίου ἡ ποίησις ἐμπνέεται ἀπὸ τὴν θρησκευτικὴν πνοὴν τῆς ἐποχῆς του, τοῦ Δάντου καὶ τοῦ Μιλτωνος, τὰ ἔργα τῶν ὁποίων εἶναι πλήρῃ θρησκευτικὸ πνεῦμα καὶ τοῦ Σαίξπηρ, τοῦ ὁποίου τὸ ἔργον ἔχει καθαρῶς θρησκευτικοκοινωνικὴν βᾶσιν.

—Τελευταίως, ἐμφανίζονται εἰς τὴν Ἀγγλίαν, πολλὰ ἀξιόλογα μελέται αἱ ὁποιαὶ ἀναφέρονται εἰς τὴν Βίβλον. Εἰδικοὶ θρησκιοπαπυρολόγοι ἔχουν ἐγκύψει εἰς τὴν μελέτην παλαιῶν ἀντιτύπων τῆς Γραφῆς εἰς γλώσσῳ Συριακῆν, Κοπτικῆν καὶ Λατινικῆν τὰ πορίσματα τῆς ὁποίας ἐδέχχονται μὲ τὴν ἀντιπαροβολὴν των πρὸς τὰ δεδομένα, τὰ ὁποία προέκυψαν ἀπὸ τὴν συγκριτικὴν ἔρευναν ἐπὶ τῶν ἑλληνικῶν κειμένων.

Ἡ ἐργασία αὐτὴ θὰ δλοκληρωθῆ μὲ τὴν συγκριτικὴν μελέτην ἔργων τὰ ὁποία ἀνάγονται εἰς

τὴν ἐποχὴν τῶν πρώτων χριστιανικῶν αἰώνων, ὅπως τοῦ Ὁριγένους, τοῦ Κλήμεντος Ἀλεξανδρείας καὶ τοῦ Τερτυλλιανοῦ.

—Τὸ βιβλίον τοῦ Thomas Niclin «Gospel Learnings» ἀποτελεῖ μίαν σημαντικὴν συμβολὴν ἢ ὁποία προάγει τὴν μελέτην αὐτῶν τῶν θεμάτων.

Μὲ τὸ βιβλίον αὐτὸ, τὸ ὁποῖον εἶναι καρπὸς πολυτοῦς μελέτης, ὁ συγγραφεὺς ἐκθέτει τὰς ἀπόψεις του κατὰ συστηματικὸν τρόπον. Εἰς τὸ πρῶτον μέρος ἐξετάζει τὰ κείμενα τῶν εὐαγγελίων ἀπὸ καθαρῶς φιλολογικῆς πλευρᾶς, εἰς τὸ δεῦτερον μέρος ἐκθέτει νέας ἀπόψεις ὡς πρὸς τὴν χρονολογικὴν τοποθέτησιν τῶν εὐαγγελικῶν γεγονότων καὶ εἰς τὸ τρίτον μέρος παρουσιάζει μὲ συναρπάζουσαν ἀφήγησιν τὴν ζωὴν καὶ τὴν διδασκαλίαν τοῦ Ἰησοῦ.

—Ἰδιαίτεραν σημασίαν ἐμφανίζει ἡ μελέτη τοῦ H. H. Rowley «The Old Testament and Modern Study» (Ἡ Παλαιὰ Διαθήκη καὶ αἱ σύγχρονοι σπουδαί). Τὸ ενδιαφέρον ποὺ προκαλεῖ ἡ μελέτη αὐτὴ ὀφείλεται ὄχι μόνον εἰς τὸν ἀνεκτίμητον ὁμολογουμένως πλοῦτον τὸν ὁποῖον περιέχει: εἰς βιβλιογραφικὰς καὶ λοιπὰς πληροφορίας, ἀλλὰ κυρίως εἰς τὴν παράθεσιν τῶν πορισμάτων ὄλων τῶν μέχρι τοῦδε ἐργασιῶν αἱ ὁποιαὶ ἀναφέρονται εἰς τὴν Παλαιὰν Διαθήκην.

—Μολοντί διεύρυσαν 50 χρόνια ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τοῦ ἔργου τοῦ James Denney: «The Death of Christ» (ὁ θάνατος τοῦ Χριστοῦ) τὸ βιβλίον αὐτὸ κατακτᾷ καὶ πάλιν τὴν ἐπικαιρότητα.

Τὰ διεθνῆ γεγονότα τὰ ὁποία συνεκλόνισαν τὴν ἐποχὴν μας συνετέλεσαν ὅστε τὸ βιβλίον τοῦ καθηγητοῦ Denney νὰ ἀποκτήσῃ ὡς ἀνάγνωσμα τὴν ἰδίαν οδοιαστικὴν σημασίαν τὴν ὁποίαν εἶχε διὰ τὸν ἄνθρωπον τοῦ 1902.

—Ἀπὸ τὰ βιβλία ποὺ ἐξαγγέλου εἰς τὰς ἐκδόσεις των διάφοροι ἐκδοτικοὶ οἰκοὶ ἐξωχρίζομεν τὸ βιβλίον «Ascent to Truth» (ἡ ἀνοδος πρὸς τὴν Ἀλήθειαν) τοῦ ὁποίου ἡ ἐκδοσις ἐμφανίζει ἰδιαίτεραν βαρῦτητα, ἕαν ληφθῆ ὅτι ὄψιν ὅτι συγγραφεὺς του εἶναι ὁ διάσημος Thomas Merton μὲ τὸ ὁποῖον συνεχίζει τὴν προηγουμένην ἐργασίαν του «Elected Silence».

—Ἡ διασκευὴ, ἀπὸ τὸν Maxwell Anderson, εἰς θεατρικὸν ἔργον τοῦ περιφήμου μυθιστορημάτος τοῦ Alan Paton, «Cry, the Beloved Country» (Κλαίγει, πολυαγαπημένη χώρα), εἶναι μιὰ ἐνδιαφέρουσα πληροφορία ἡ ὁποία θὰ προκαλέσῃ συγκίνησιν εἰς τὸ ἀναγνωστικὸν κοινόν.

